

BANDIRMA EKONOMİ RAPORU 2019

**BANDIRMA
TİCARET ODASI**

BANDIRMA EKONOMİ RAPORU 2019

BANDIRMA EKONOMİ RAPORU 2019

Ağustos 2020

BANDIRMA

Hazırlayan

Taner HACIOĞLU (Dış İlişkiler, Sanayi ve Proje Sorumlusu)

“ Tüccar; milletin emeği ve üretimi kıymetlendirmek için eline ve zekâsına emniyet edilen ve bu emniyete liyakat göstermesi gereken adamdır. ”

Mustafa Kemal ATATÜRK – 1923

VİZYON

Çağdaş yönetim anlayışı ve sosyal sorumluluk bilinciyle kurumsallaşmayı ve üyelerine hizmet sunumunu profesyonel anlamda başarmış, sürdürülebilir gelişmişlik düzeyine ulaşan, Bandırma ekonomisine ve sosyal hayatına katma değer sağlayan bölgesel ve ulusal bazda referans Oda olmaktır.

MİSYON

Bandırma Ticaret Odası, faaliyetlerini ilgili kanun ve yönetmelikler çerçevesinde şeffaf, tarafsız, hızlı ve kalite odaklı hizmet anlayışıyla yürütmek, hizmette üye memnuniyetini esas almak, üyelerinin ulusal ve uluslararası piyasada rekabet gücünü arttırmak, kamu yararını gözeterek üyelerinin menfaatlerini korumak ve Bandırma'nın ticari alanda gelişmesine öncülük etmek amacıyla vardır.

ÖNSÖZ

Bandırma Ticaret Odası, Bandırma ve çevresinin ekonomik, sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılamak, Bandırma'nın ve üyelerinin gelişimine katkı sağlamak amacı ile 1926 yılında kurulmuş tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşudur. 90 yılın üzerinde hizmet geçmişine sahip olan Bandırma Ticaret Odası, üyelerinin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, mensuplarının birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslekî disiplin, ahlâk ve dayanışmayı korumak ve 5174 Sayılı Kanunda yazılı hizmetler ile mevzuatla odalara verilen görevleri yerine getirmek amaçlamaktadır.

Bandırma Ticaret Odası, temel oda görevlerinin yanısıra, üyelerine yardımcı olmak amacı ile çeşitli sektör ve ülkelere ait araştırma raporları hazırlamak, üyelerin faydalanabileceği teşvik ve uygulamaları derlemek, yurtiçi ve yurtdışı fuarlara katılarak üyelerin sektörleri ile alakalı güncel bilgiler edinmesini sağlamak ve bölge ekonomisine katkıda bulunacak projeler geliştirmek gibi faaliyetlerde de bulunmaktadır. Bu faaliyetlerden birisi olarak hazırlanan “ Bandırma Ekonomi Raporu 2019 “ çalışması ile 2019 yılı süresince Dünya ve Türkiye ekonomisinde meydana gelen gelişmeler, istatiki veriler yardımı ile Bandırma'da sosyal ve ekonomik anlamda yaşanan değişimler ile Bandırma Ticaret Odası hakkında bilgilerin derlenmesi hedeflenmiştir. Bu rapor vesilesi ile Bandırma ve çevresinde gerçekleşen sosyal ve ekonomik değişimleri görmek ve bunun ülke ve bölge ekonomisine etkilerini incelemek amacıyla hazırlayıp kamuoyuyla paylaşmak amaçlanmıştır. “ Bandırma Ekonomi Raporu 2019 “ nun içerdiği bilgi ve verilerle, Bandırma ekonomisini yansıtacak bir kaynak olduğu düşünülmektedir.

Raporun hazırlanmasında katkı sağlayan ve bilgilerin derlenmesinde yardımcı olan tüm kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarına teşekkür eder, raporun tüm Oda üyelerimize ve Bandırmalılara fayda ve katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

İçindekiler

A.DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİ	14
1.2019 Yılı Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler	14
2. 2020 Yılı Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler	16
3. 2019 Yılı Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler	19
4. 2020 Yılı Türkiye Ekonomisindeki Beklentiler	22
B. BANDIRMA EKONOMİSİ	25
1.Balıkesir İli Hakkında Genel Bilgi	25
1.1.Balıkesir Coğrafi Konum	25
1.2.Balıkesir Tarihi	25
1.3.Balıkesir İl ve İlçelerinin Yüzölçümü	26
1.4.Balıkesir İli ve İlçeleri Nüfus Bilgileri	26
2. Bandırma	28
2.1. Bandırma Tarihi ve Coğrafi Özellikleri	28
2.1.2. Bandırma'nın Sosyolojik Tarihi	29
2.1.3. Coğrafya	30
2.1.4. İklim	30
2.2. Nüfus Hareketleri	30
2.3. Bandırma Çevresinde Görülecek Yerler	32
2.3.1. Daskyleion Antik Kenti	32
2.3.2 Kzyikos Antik Kenti	33
2.3.3 Edincik (Aydınçık)	34
2.3.4 Kösemtuğ Tümülüsü	35
2.3.5. Haydar Çavuş Camisi	35
2.3.6. Bandırma Arkeoloji Müzesi	36
2.3.7. Bandırma Eski İskele Binası	36
2.3.8. Ayyıldıztepe Son Kurşun Anıtı	37
2.3.9. Bandırma Kuş Cenneti Milli Parkı	38
2.3.10. Bandırma Elektrik Santrali	39
2.4. Eğitim	41
2.4.1. Okul ve Kurum Bilgileri	43
2.4.2. Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi	45
2.5. Kültür – Sanat	54
2.6. Turizm	55
2.7. Sağlık	57
2.7.1. Bandırma da Sağlık Hizmetleri	57

2.8. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)	59
2.9. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR).....	60
2.10. Tarım ve Hayvancılık.....	63
2.10.1. Tarım.....	63
2.10.4 Orman.....	73
2.11.1. Bandırmaspor	75
2.11.2. Teksüt Bandırma Basketbol Takımı	75
2.13. İnşaat	78
2.14. Enerji.....	80
2.15. Ulaşım	82
2.15.1. Karayolu.....	82
2.15.2. Demiryolu	83
2.15.3. Denizyolu	87
2.16. Ticaret.....	89
2.16.1 Bandırma Gümrük Müdürlüğü	89
2.17. Lojistik.....	93
2.17.1. Çelebi Bandırma Limanı.....	94
2.18. Sanayi	99
2.18.1. Bandırma Organize Sanayi Bölgesi	99
2.18.2. S.S. Bandırma Küçük Sanayi Sitesi	101
C. BANDIRMA TİCARET ODASI	104
3. Bandırma Ticaret Odası Hakkında Bilgi.....	104
3.1. Eğitimler	108
3.3 Üye Memnuniyeti ve Üye Ziyaretleri.....	108
3.4 Üye Etkinlik ve Toplantıları.....	109
3.5. Oda/Borsa Toplantıları	109
3.6. Dış Paydaş Toplantıları	109
3.7. Toplantı ve Etkinlikler	110
3.8. Ziyaretler	110
3.10. Sosyal Sorumluluk Projeleri.....	111
3.11. KOSGEB Temsilciliği	112
3.12. ISO 500 Sanayi Verileri	112
KAYNAKLAR	114

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Uluslararası Kurumların Büyüme Tahminleri	19
Tablo 2. Ekonomik göstergelerde bir önceki çeyreğe göre değişim, mevsimsellikten arındırılmış	21
Tablo 3. Ülke Gruplarına Göre İhracat	22
Tablo 4. Ürün Gruplarına Göre İthalat	22
Tablo 5. Ekonomik Göstergelerde Beklenen Değişimler	24
Tablo 6. Balıkesir İli İlçelerinin Yüzölçümleri	27
Tablo 7. Balıkesir İli İlçelerinin 2018 – 2019 Yılı Nüfus Sayıları	28
Tablo 8. Bandırma Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Sınıflandırılması	32
Tablo 9. 2019 Yılında Bandırma Yaşanan Doğum ve Ölüm İstatistiği	32
Tablo 10. 2019 Yılı TUİK Verilerine Göre Bandırma’da İkamet Eden 6 Yaş Üzeri Kişilerin Eğitim Düzeyi	42
Tablo 11. 2019 Yılı TUİK Verilerine Göre Bandırma’da Mevcut Yaş Gruplarının Okuma Yazma Durumları	43
Tablo 12. 2019 Yılı Bandırma İlçesinde Bulunan Resmi ve Özel Eğitim – Öğretim Kurumlar	44
Tablo 13. 2019 Yılı Bandırma İlçesinde Resmi Eğitim Kurumları İstatistikleri	44
Tablo 14. 2019 Yılı Bandırma İlçesinde Özel Öğretim Kurumları İstatistikleri	45
Tablo 15. 2019 Yılı İtibari ile Bandırma İlçe Halk Kütüphanesi İstatistikleri	45
Tablo 16. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Akademik Birimlerinin Yerleşkelere Göre Dağılımı	47
Tablo 17. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi’ne Bağlı Fakültelerde Eğitim Gören Öğrenci Sayıları ...	48
Tablo 18. İktisadi İdari Bilimler Fakültesi 2019 yılı Bölüm ve Öğrenci Sayıları	49
Tablo 19. Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi 2019 Yılı Bölüm ve Öğrenci Sayıları	50
Tablo 20. Sağlık Bilimler Fakültesi 2019 Yılı Bölüm ve Öğrenci Sayıları	51
Tablo 21. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi’ne Bağlı Meslek Yüksekokullarında Eğitim Gören Öğrenci Sayıları	52
Tablo 22. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi’ne Bağlı Enstitülerde Eğitim Gören Öğrenci Sayıları ...	52
Tablo 23. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Akademik Personel Sayısı	53
Tablo 24. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Toplam Personel Sayısı	53
Tablo 25. 2019 Yılında Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi nde Eğitim Gören Uluslararası Öğrenci Sayısı	54
Tablo 26. Bandırma’da Bulunan İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri	57

Tablo 27. Bandırma’da Bulunan İşletme Belgeli Acentalar	57
Tablo 28. Bandırma’da Sağlık Kurumlarında İstihdam Edilen Çalışan Sayısı	59
Tablo 29. Bandırma Sosyal Güvenlik Kurumu İstatistikleri	60
Tablo 30. Bandırma’da 10 ve Üstü İstihdam Sağlayan Firmalar	61
Tablo 31. 2019 Yılı İŞKUR Bandırma Hizmet Merkezi İstatistiklerine Göre İş Arayan ve İŞKUR Vasıtasıyla İşe Yerleştirilen Kişi Sayılarının Aylık Değişimi	63
Tablo 32. 2019 Yılı İŞKUR Bandırma Hizmet Merkezi İstatistiklerine Göre İşsizlik Ödeneğine Başvuran ve Hak Kazanan Kişi İstatistikleri	63
Tablo 33. 2019 Yılı İtibari İle Bandırma İlçe Sınırları İçindeki Tarım Arazilerin Durumu	65
Tablo 34. Tarla Bitkileri Üretimi (İlk 5 Ürün)	65
Tablo 35. Meyve Üretimi (İlk 5 Ürün)	65
Tablo 36. Sebze Üretimi (İlk 5 Ürün)	66
Tablo 37. Yem Bitkileri Üretimi (İlk 5 Ürün)	66
Tablo 38. Bandırma’da Sertifikalı Tohumluk Kullanım Miktarları	67
Tablo 39. Bandırma’da Sertifikalı Fidan Üretimi	67
Tablo 40. Bandırma’da Faaliyet Gösteren Kuruluşlar	67
Tablo 41. Bandırma’da Verilen Tarımsal Desteklemeler	68
Tablo 42. 2019 Yılında Bandırma’da Verilen Bitkisel Üretim Desteklemeleri	68
Tablo 43. Balıkesir İli 2019 Yılı Etlik Tavuk Sayısı	70
Tablo 44. Balıkesir İli 2019 Yılı Yumurta Tavuğu Sayısı	71
Tablo 45. 2019 Yılı Bandırma Hayvansal Varlık İstatistikleri	71
Tablo 46. 2019 Yılı Bandırma İlçesinde Bulunan Tarımsal Alet ve Ekipmanlarının İstatikleri	72
Tablo 47. 2019 Yılında Bandırma’da Verilen Hayvancılık Desteklemeleri	73
Tablo 48. TKDK Sektörel Hibe Destekleri	73
Tablo 49. Bandırma Orman İşletme Müdürlüğü Yetki Alanındaki Orman Varlığı	74
Tablo 50. Bandırma Orman Ürünleri Satış Durumu	74
Tablo 51. Bandırma Üretilen Orman Ürünleri	75
Tablo 52. 2019 Yılı İtibari ile Bandırma İlçesindeki Spor Kulüpleri	75
Tablo 53. 2019 Yılı İtibari ile Bandırma İlçesinde Bulunan Spor Tesisleri ve Özellikleri	77
Tablo 54. Bandırma’da Faaliyet Gösteren Banka Şubeleri	78
Tablo 55. 2018 - 2019 Yılı Bandırma’da Satışı Yapılan Konut İstatistiği	80
Tablo 56. Bandırma’da Kurulu Olan Rüzgâr Enerji Santralleri (RES)	82

Tablo 57. Bandırma’da Kurulu Olan Biyogaz, Biyokütle, Atık Isı Santralleri	82
Tablo 58. Bandırma’da Tüketilen Elektrik Enerjisi Miktarı	82
Tablo 59. 2019 Yılında Bandırma Genelinde Sektörel Bazda Tüketilen Elektrik Enerjisi Miktarı	83
Tablo 60. Karayolları Bandırma 146. Şube Şefliği’nin Yol Uzunlukları	84
Tablo 61. 2010 – 2019 Yılları Arasında Bandırma Geneli Demiryolları ile Seyahat Eden Yolcu Sayısı .	86
Tablo 62. 2019 Yılı Bandırma Geneli Demiryolları ile Gelen – Giden Yolcu Sayısı	86
Tablo 63. 2019 Yılı Bandırma Geneli Demiryolları ile Gelen – Giden Yük Miktarı	87
Tablo 64. Çelebi Bandırma Limanı İstatistikleri	89
Tablo 65. 2019 Yılı Bandırma Gümrük Müdürlüğü’nün Ülkelere Göre Dış Ticaret Verileri (\$)	91
Tablo 66. 2019 Yılı Bandırma Gümrük Müdürlüğü Fasıllara Göre İhracat Verileri (\$)	92
Tablo 67. 2019 Yılı Bandırma Gümrük Müdürlüğü Fasıllara Göre İthalat Verileri (\$)	93
Tablo 68. Çelebi Bandırma Limanının Kapasite Bilgileri	96
Tablo 69. Liman Başkanlıkları Bazında Limanlara Uğrayan Gemi İstatistikleri	97
Tablo 70. Liman Başkanlıkları Bazında Limanlardan Gerçekleştirilen Toplam Elleçleme İstatistikleri .	98
Tablo 71. Liman Başkanlıkları Bazında Limanlardan Gerçekleştirilen Toplam Konteyner Elleçleme İstatistikleri	99
Tablo 72. Bandırma Organize Sanayi Bölgesinin Ulaşım Yollarına Uzaklığı	101
Tablo 73. Bandırma OSB de Faaliyet Gösteren Firmaların Sektörel Dağılımı	101
Tablo 74. Bandırma OSB ile Alakalı İstatistiksel Bilgiler	102
Tablo 75. Balıkesir KOSGEB İl Müdürlüğü Verileri	103
Tablo 76. Sermaye Derecelerine Göre 2019 Yılı Bandırma Ticaret Odası Üye İstatistiği	106
Tablo 77. Firma Tipine Göre 2019 Yılı Bandırma Ticaret Odası Üye İstatistiği	107
Tablo 78. Meslek Gruplarına Göre 2019 Yılı Bandırma Ticaret Odası Üye İstatistiği	108
Tablo 79. Sanayi Belgeleri Miktarı (2015 – 2019)	108
Tablo 80. Bandırma Ticaret Odası’na Kayıtlı ve 2019 Yılı Türkiye’nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Sıralamasında Bulunan Firmalar	114

GRAFİK DİZİNİ

Grafik 1. Küresel Büyüme Oranı	15
Grafik 2. Küresel Ticaret Hacmi ve Büyüme (%)	16
Grafik 3. Başlıca Emtia Fiyatlarında Değişim	17
Grafik 4. ABD 2 yıllık ve 10 yıllık Tahvil Faizleri	18
Grafik 5. Türkiye ve Gelişmekte Olan Piyasalar Endeksi Arasındaki Değişim	18
Grafik 6. Kredi Hız Değişimi ve Önemli Tarihler	20
Grafik 7. Tüketici Fiyat Endeksi	21
Grafik 8. Balıkesir Fiziki Haritası	26
Grafik 9. 2019 Yılı Boyunca İŞKUR Bandırma Hizmet Merkezi'nin Hizmetlerinden Faydalanan Kişi Sayısı	62
Grafik 10. Son 20 Yıllık Süreçte GSYH ile İnşaat Sektörünün Büyüme Karşılaştırması	79
Grafik 11. 2016 Yılından İtibaren İnşaat Sektöründe Maliyetlerin Değişimi	80
Grafik 12. Balıkesir İli Rüzgâr Enerjisi Santrali Kurulum Bölgeleri	81
Grafik 13. Bandırma'ya Yapılması Planlanan Demiryolu Projeleri	88
Grafik 14. Bandırma Limanı Art Bölgesi (Hinterland)	94
Grafik 15. Modlar Arası Taşıma Kapasitelerinin Karşılaştırılması	95

RESİM DİZİNİ

Resim 1. Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Bandırma Haritası, TBMM Arşivi 1327 (1910)	29
Resim 2. Bandırma'nın 1922 Yılındaki İşgal Esnasında Denizden Görüntüsü	30
Resim 3. Daskyleion Antik Kentinin Havadan Görünümü	34
Resim 4. Kzyikos Antik Kentinin Havadan Görünümü	35
Resim 5. Edincik'in (Aydıncık) Havadan Görünümü	36
Resim 6. Haydar Çavuş Camisi	37
Resim 7. Bandırma Eski İskele Binası	38
Resim 8. Eski İskele Binasının 1935 tarihli fotoğrafı	38
Resim 9. Ayyıldıztepe Son Kurşun Anıtı	39
Resim 10. Kuş Cenneti Milli Parkı	39
Resim 11. Bandırma Elektrik Santrali	41
Resim 12. Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Merkez Yerleşkesi	46
Resim 13. Bandırma Eski Devlet (Pertevniyal) Hastanesi'nin 1928 tarihli fotoğrafı	59

DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİ

A.DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİ

1.2019 Yılı Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler

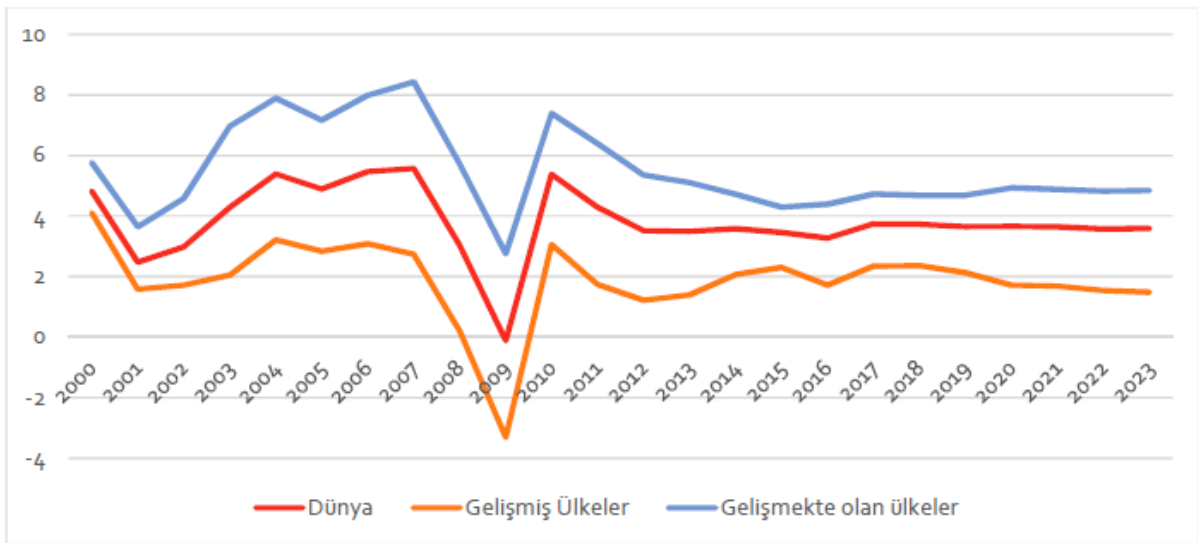
Dünya üretiminin başlangıcından Sanayi Devrimine kadar teknolojik alandaki ilerlemeler, oldukça yavaş seyretmiş ve bu dönemde nüfus ve insan emeği büyüme sürecinin önemli bir bileşeni olmuştur. Fakat bu üretim tarımda iyileştirmeler olmaksızın devam ettirilememiş, 18. yüzyılın sonu ve 19. yüzyılın başında, kas gücüne dayanan ekonomiden, endüstri ve makine üretimine geçişle sonuçlanan Sanayi Devrimi ile birlikte önemli alanlarda teknolojik ilerlemeler sağlanmıştır.

1820'li yıllarda Çin ve Hindistan'ın ekonomik üretimi düşmeye başlarken Avrupa ve Amerika'nın ekonomik üretimi yükselmeye başlamış, Avrupa özelinde küresel çıktının % 21'ni karşılayan İngiltere'nin avantajı, sanayi devriminin büyük teknolojik yükselişinin yanı sıra sömürge mallarından kazanç sağlama yeteneğinden kaynaklanmıştır.

Geçtiğimiz ikibin yılda dünya nüfusu 22 kat, kişi başına gelir 13 kat, dünya GSYH'sı ise yaklaşık 300 kat artmıştır. Hindistan ve Çin 200 yıl öncesine kadar dünyanın en büyük ekonomileri olmuşlardır. Hindistan dünya nüfusunun üçte birine, Çin ise dörtte birine ev sahipliği yapmış, Hindistan dünya ekonomisinin üçte birine ve Çin de dörtte birine hükmeden ekonomilerdir.

Tarihsel sürece bakıldığında 1800'lü yıllardan öncesi, üretimin büyüklüğünün nüfus dağılımı ile paralel yaklaşımını, 1800'lü yıllar sonrası ise dünyadaki sanayi devrimine liderlik eden ABD ve Batı Avrupa ülkelerindeki üretkenlik faktörünün öne çıktığı zamanlardır.

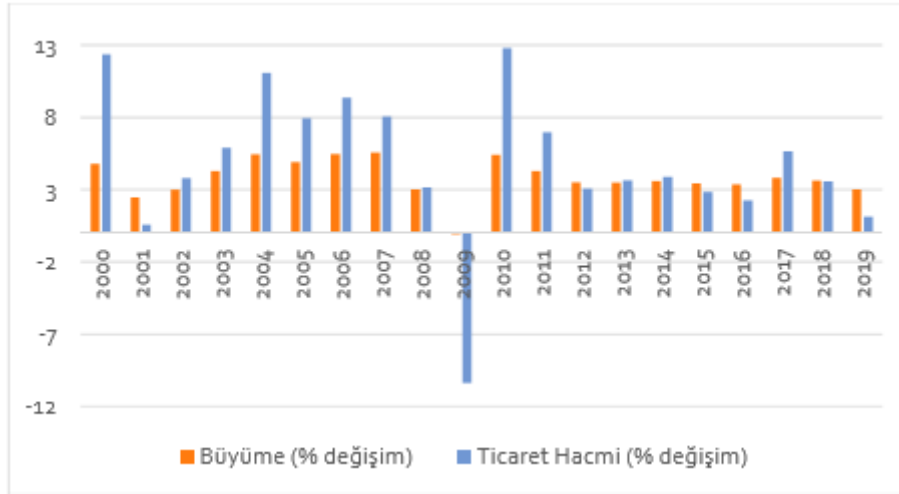
Keşifler Çağı ile birlikte ABD, yaklaşık 140 yıldır dünyanın en büyük ekonomisine sahip ve yaklaşık olarak dünya nüfusunun %5'ini küresel GSYH'nın %22'sini oluştururken, Avrupa GSYH'nın yaklaşık %18'ni oluşturmaktadır. Burada önemli olan nokta Avrupa ve ABD'nin göreceli olarak gücünün azalmakta olması, Asya'nın ise dünya nüfusunun %60'ını ve GSYH'nın %30'unu oluşturmasıdır. Geçmiş yarım yüzyılda, yeniden canlanan Asya ülkelerinin performansı Avrupa ve ABD'yi yakalama olasılığının var olduğunu ortaya koymaktadır [1].

Grafik 1. Küresel Büyüme Oranı [2]

2019 yılında küresel ekonomiye damgasını vuran temel trendler ticaret savaşları ve dünya ekonomisinde durgunluk korkusu olmuştur. Çin ve Amerika arasındaki anlaşmazlıklar, iki ülke arasında karşılıklı olarak gümrük vergilerinin ve diğer ticari bariyerlerin artmasına neden olmuştur. Ancak vergilerin ötesinde sürekli kamuoyu önünde yapılan tartışmalar ve sosyal medya üzerinden beklenmedik şekilde yayınlanan resmi görüşler beklentiler üzerinde çok ciddi olumsuz etkiler yaratmıştır. Bu nedenle vergilere nazaran politik belirsizlikler küresel ekonomiyi daha olumsuz etkilemiştir.

IMF'nin tahminlerine göre 2019 yılında dünyada ekonomik büyüme %3,6'dan %3,0'e gerilemiştir. Çin ekonomisinde yaşanan daralma ağırlıklı olarak Avrupa ekonomisini etkilemiş ve Avrupa ekonomisinde büyümenin %1,8'den %1,2'ye düştüğü tahmin edilmektedir. Başta Almanya olmak üzere, büyük sanayi ülkeleri, imalat sanayiinin azalan küresel ticareti nedeniyle daralma bölgesine girmiştir. Ticaret hacmindeki düşüş, imalat sanayi küçülmesine nazaran çok daha dramatik olmuş, %3 küresel büyümeye karşılık ticaret hacmi yalnızca %1,1 arttı (Grafik 2). Oysa bir önceki yıl küresel ticaret hacmi küresel büyümeyle yaklaşık aynı oranda artmıştır. Küresel kriz öncesi dönemde ise ticaret hacmi büyümenin iki katına kadar çıkabilmiştir. Bu fark geçtiğimiz yıl ticari bariyerlerdeki artış ve belirsizliklerin küresel ticareti önemli ölçüde etkilediğini göstermiştir. Büyüme oranlarının aynı ölçüde düşmemiş olması ve özellikle gelişmiş ülkelerde sanayi sektörünün ağırlığının giderek azalması sonucu, hizmet sektörlerinin ticaretten fazla etkilenmeden büyümeyi sırtlamış olmasına bağlanabilir.

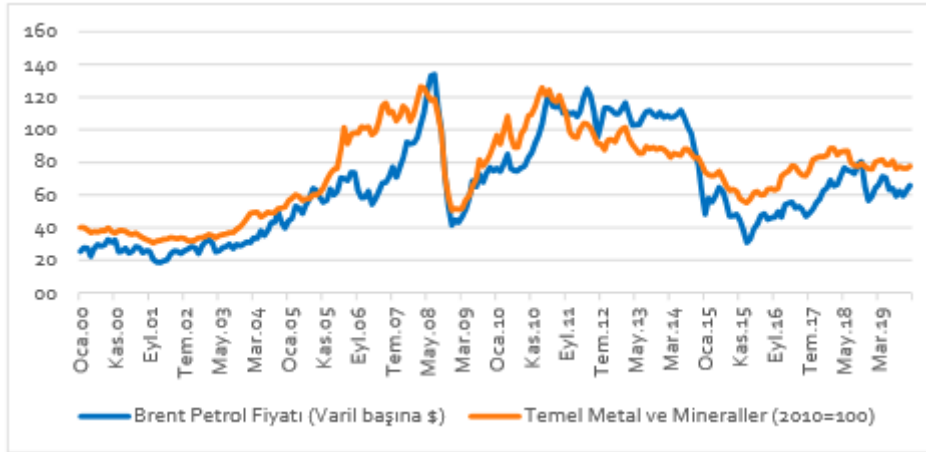

Grafik 2. Küresel Ticaret Hacmi ve Büyüme (%) [2]

Gelişmekte olan ülkelere küresel yavaşlamanın etkilerinin haricinde iki büyük ülke Türkiye ve Arjantin yaşadıkları ekonomik sıkıntıların yaralarını sarmaya çalışmışlardır. 2019 yılı Türkiye için oldukça sınırlı kalsa da büyümeye dönülen bir yıl olmuş, Arjantin'de ise kamu borcu nedeniyle yaşanan sorunlar 50 milyar dolarlık büyük bir IMF yardım paketine rağmen tam olarak aşılamamıştır. Asya bölgesinde de Çin kaynaklı yavaşlamadan, gelişmekte olan ülkeler yaygın olarak etkilenmiştir.

2019 yılında küresel yavaşlamadan emtia fiyatları da paralel şekilde etkilenmiştir. Metal ve mineral fiyatları 2018 yılına kıyasla ortalama %5 gerilemiş, Brent petrol fiyatı 2018'de ortalama \$71,1'dan \$64'e kadar gerilemiştir. Suudi Arabistan'da petrol üretiminin amiral gemisi Aramco'ya yapılan saldırılar Eylül ayında fiyatlarda kısa süreli bir çıkışa neden olduysa da dünyada petrol arzında yaşanan bolluk bu trendin uzun sürmesini engellemiştir. Son yıllarda Amerika'da kaya gazı tekniğiyle petrol çıkarılmasına başlanmasıyla petrol arzı önemli ölçüde artmış, bu nedenle ani arz şoklarının

yarattığı fiyat dalgalanmaları alternatiflerin devreye girmesi ile kolayca dengelenebilmiştir. Petrol fiyatındaki temel trendler uzun zamandır küresel talep koşulları ile belirlenmektedir.

Grafik 3. Başlıca Emtia Fiyatlarında Değişim [2]

2020 yılının başında yayılmaya başlayan Covid-19 salgınının küresel yavaşlamaya neden olarak emtia fiyatlarını daha da aşağıya çekmesi beklenmektedir. Pek çok kurum Çin büyümesinde virüs kaynaklı % 0,4 - 0,6 puan arasında küçülme beklentisi açıklarken uzun sürmesi halinde küçülmenin %1'e ulaşılabilceği de değerlendirilmektedir.

Oxford Economics'ın yaptığı tahminlere göre; Covid-19 salgını Çin ekonomisinin büyümesini % 0,6 puan düşürecek, küresel büyümeyi ise %0,2 düşürecektir. Virüsün etkisinin Avrupa büyümesini de % 0,2 oranında yavaşlatacağı tahmin edilmektedir. Çin'in ekonomik yavaşlamaya karşı ciddi parasal genişleme ile karşılık vermesi ve ekonomiyi desteklemesi, Covid-19 krizinin umulandan kısa sürede sonuçlanması bu tahminlerin aşağıya çekilmesini sağlayacaktır [2].

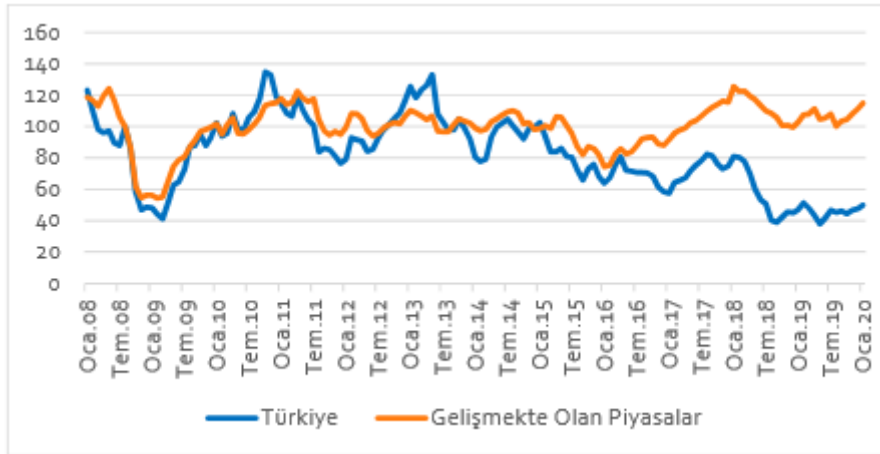
2. 2020 Yılı Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler

Ticari belirsizlikler 2019 yılında Amerikan ekonomisinde de yavaşlamaya neden olmuş ve 2018 yılında %2,9 büyüyen ekonomi %2,3 oranına kadar yavaşlamıştır. 2018 sonunda finansal piyasalarda ticari savaşın derinleşeceği izlenimi nedeniyle yaşanan dalgalanma ve getiri eğrisinin ters eğimli hale gelmesi resesyon korkularını tetiklemiştir. Bu gelişmeler üzerine 2019 yılında Amerikan Merkez Bankası FED Temmuz-Eylül ve Ekim aylarında 3 kez ard arda faiz indirmiş, 10 yıllık Amerikan tahvil faizleri 2018 sonunda %3'ü görmüşken 2019'da sert bir şekilde düşerek %1,7'ye gerilemiştir (Şekil 4).

Grafik 4. ABD 2 yıllık ve 10 yıllık Tahvil Faizleri [2]

Küresel piyasalar bir kez daha genişlemeci politika döngüsüne girmiş ve sermaye piyasalarında yön yine gelişmekte olan ülkelere çevrilmiştir. Bu ani yön değiştirme bazı kesimler tarafından Amerikan Merkez Bankası'nın (FED) bağımsızlığının bittiği şeklinde yorumlanırken, küresel ticaret hacmindeki sert düşüş ve ticaret savaşlarında bir anlaşma sağlanamaması ihtimali kararın temel bileşenlerini olmuştur. Yönetimin yarattığı ticari politika belirsizliğine karşı FED tepkisiz kalamamıştır. FED'in faiz indirimleri ve Çin ile Amerika arasında ticari bir ön anlaşma imzalanacağına dair beklentiler yılsonunda küresel finansal piyasalarda rahatlamaya neden olmuştur. Amerikan ekonomisinde korkulan resesyonun gerçekleşmeyerek işsizliğin rekor düşük seviyede, büyümenin ise %2 civarında tutunması piyasalarda risk iştahını artırmıştır. Yılsonunda küresel piyasalarda bir ralli yaşanmış, ancak Türkiye'de sermaye girişleri oldukça sınırlı kaldığından Borsa İstanbul'daki yükseliş ağırlıklı olarak yerli yatırımcı kaynaklı gerçekleşmiştir.

Grafik 5. Türkiye ve Gelişmekte Olan Piyasalar Endeksi Arasındaki Değişim [2]

Gelişmekte Olan Piyasalar Endeksi (MSCI) Ağustos'tan bu yana %14,7 artarken, Türkiye endeksi yaklaşık %10,8 yükselmiştir. Türkiye 2016 Mayıs'ından bu yana yaşanan kur şokları nedeniyle küresel rallilerden daha az faydalanırken, düşüşlerden ise daha yüksek oranda etkilenmiştir.

GSYH Büyümesi (%)	Kurum	2019	2020	2021
Türkiye	OECD	0,3	3,00	3,2
	IMF**	0,2	3	3
	Dünya Bankası	0	3	3,4
	Ortalama	0,2	3	2,8
Küresel	OECD	2,9	2,9	3
	IMF**	2,9	3,3	3,4
	Dünya Bankası	2,4	2,5	2,6
	Ortalama	2,7	2,9	3
Euro Bölgesi	OECD	1,2	1,1	1,2
	IMF**	1,2	1,3	1,4
	Dünya Bankası	1,1	1	1,3
	Ortalama	1,2	1,1	1,3

*IMF ve Dünya Bankası Ocak 2019, OECD Kasım 2018 tahminleri, Ekim 2018 tahmini.

Tablo 1. Uluslararası Kurumların Büyüme Tahminleri [2]

2020 yılında küresel büyümenin geçen yıl ile hemen hemen aynı düzeyde kalacağı tahmin edilmektedir. Türkiye için ise uluslararası kurumların büyüme tahminleri ortalama %3,0 civarında bulunmaktadır [2].

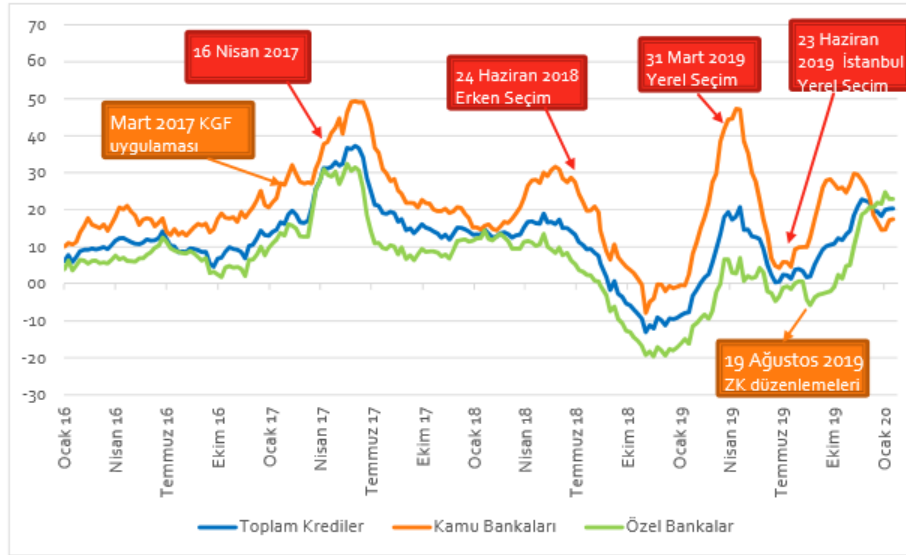
OECD'nin 2 Mart 2020 tarihinde yayınlanan Ara Dönem Ekonomik Görünüm Raporu'nda, Covid-19 virüsünün finansal krizlerden bu yana küresel ekonomi için en ciddi tehdidi oluşturduğu belirtilmektedir. Çin'den diğer bölgelere yayılan Covid-19, insanların sağlığını tehdit etmekte ve ekonomide bozulmalara neden olmaktadır. Bu durum, sağlık konusundaki kaygıları artırmanın yanı sıra insan, mal ve hizmetlerin hareketinde daha geniş kısıtlamalar, tüketici güveninde düşüş ve üretim yavaşlaması risklerini de beraberinde getirmektedir. Ara Dönem Ekonomik Görünüm Raporu'nda hem koronavirüsün büyük ölçüde kontrol altına alınmasını içeren en iyi durum senaryosu, hem de salgının domino etkisi ile geniş çapta yayılma ihtimalindeki beklentilere yer verilmiştir.

En iyi durum senaryosunda bile, küresel değer zincirleri ve emtialardaki bozulma ve turizmdeki düşüşün etkisiyle 2020 yılı ilk yarısında büyümede ciddi bir yavaşlama beklendiği belirtilmektedir. 2019'da % 2,9 ile hâlihazırda zayıf olan küresel ekonomik büyümenin 2020'de %2,4'e düşeceği tahmin edilmektedir. 2021'de ise küresel ekonomik büyüme oranının %3,3 ile daha makul bir seviyeye çıkması beklenmektedir. Bunun yanında, salgının Asya-Pasifik bölgesi ve gelişmiş ekonomileri de içerecek şekilde çok geniş çapta yayılması durumunda, küresel büyüme oranının OECD'nin geçtiğimiz Kasım ayındaki bir önceki 2020 projeksiyonunda öngördüğü oranının yarısı olan %1,5'e düşebileceği tahmin edilmektedir. Sınırlama için alınacak önlemler ile güven kaybının üretim ve harcamaları etkileyerek Japonya ve Euro Bölgesi de dâhil olmak üzere bazı ülkeleri resesyona sürükleyebileceği öngörülmektedir [3].

3. 2019 Yılı Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler

2018 yılı içerisinde yaşanan % 50 kur artışı, %25'e yaklaşan yüksek enflasyon, reel kesimin finansmana erişimi oldukça kısıtlanması ile faiz oranlarının artması ekonomi yönetiminin zorlanmasına sebebiyet vermiştir. Bunun yanında 2019'un ilk çeyreğinde gerçekleşecek yerel seçim, ülke genelinde siyasi belirsizliği artırmıştır. Dış politikada ise Orta Doğu'daki karmaşanın yanında Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye'ye karşı ekonomik yaptırım tehditleri S400 savunma sistemlerinin teslim tarihi yaklaştıkça artmıştır. Tüm bu koşullar 2018'i biterken, 2019 yılına ciddi belirsizliklerle başlanmasına neden olmuştur.

2019 yılı başından itibaren kamu bankaları devreye girerek reel sektöre önemli ölçüde kredi vermeye başlamış, uygulanan paketler, avantajlı faiz oranlarıyla 5 ay gibi kısa bir sürede piyasaya yaklaşık 116 milyar TL'si kamu bankalarından, 62 milyar TL'si ise özel bankalardan olmak üzere 178 milyar TL kredi kullanılmıştır. Bu krediler ağırlıklı olarak ticari kredi olarak sunulmuş ve finansmana erişimde sıkıntı çeken firmalar için bir can suyu görevi görmüştür. Aynı dönemde Bankalar Birliği nezdinde başlatılan bir girişim ile büyük ve çok paydaşlı kredilerin yapılandırılması için bir çerçeve antlaşma hazırlanmış ve bu anlaşmanın da uygulamaya girilmesiyle bankalarda yeniden yapılandırmalar hız kazanmıştır.

Grafik 6. Kredi Hız Değişimi ve Önemli Tarihler [2]

Türkiye ekonomisi 2018 yılı süresince yalnızca iki çeyrek daralma gösterdikten sonra 2019 yılında büyümeye dönmüştür. Yatırımlarda ve tüketimde yüksek düşüş görünmekle beraber ihracatın bu dönemde hiç düşmemiş olması hatta iç talep daralması nedeniyle pek çok imalatçının dış pazarlarda fiyat kırarak üretime devam etme çabası ihracatı yüksek tutmuştur. Avrupa bölgesine olan ihracat küresel yavaşlama nedeniyle düşerken, diğer bölgelere olan ihracat artmıştır. Kamu harcamalarının da büyümeyi desteklemesiyle büyüme açısından çok daha sınırlı bir etki yaşandı. Ancak işsizlik konusunda bir miktar sıkıntı baş göstermiştir. Özellikle inşaat sektöründeki istihdamın 2,2 milyon kişiden yaklaşık 1,5 milyon kişiye düşerek %30 daralması işgücü piyasasında istenmeyen bir görüntü oluşturmuştur. İstihdamı önemli ölçüde etkilenen bir diğer sektör ise tarım sektörü olmuş, tarım istihdamında 500 bin kişilik bir düşüş gerçekleşmiş ve tüm sektörün yaklaşık %10'luk kısmına denk gelen bir rakam olmuştur. Sanayide ise ihracat desteği sayesinde iş kayıpları çok daha az

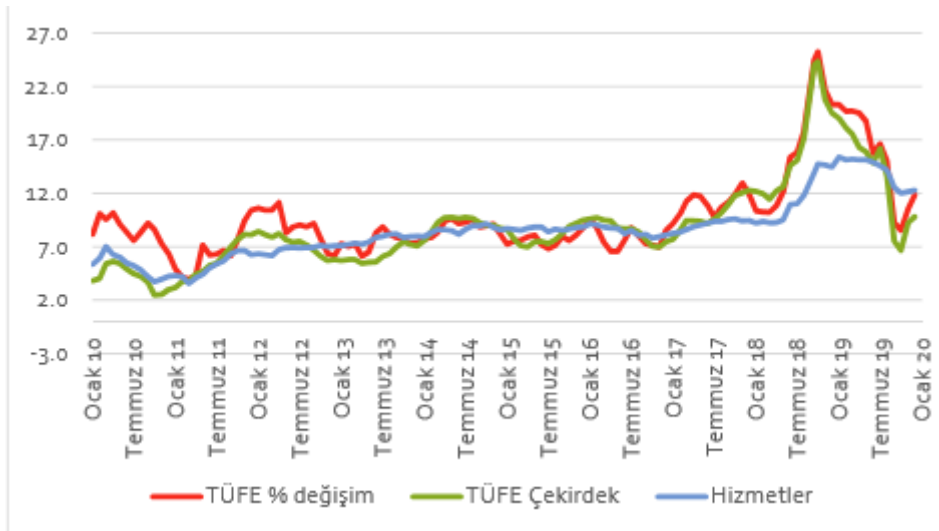
gerçekleşmiş ve daha çabuk artışa geçilmiştir. Hizmet sektöründe ise kamunun istihdam artışları diğer sektörlerdeki kayıpları dengelemiştir.

% Değişim	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek
İhracat (reel, altın hariç)	9,5	7,3	8,1	6,8
İthalat (reel, altın hariç)	-16,6	-14,2	0	8,8
Sanayi Üretim Endeksi	-4,6	-2,8	-0,6	5
Kapasite Kullanım Oranı (yp değişim)	-4,5	-2,1	-0,7	2,3
Reel Kesim Güven Endeksi	-12	-6,9	3,5	11,6
Tüketici Güven Endeksi	-18,4	-16,4	-15,2	-0,5
Parekende Güven Endeksi	-5,1	-3,6	-1,7	7
Otomotiv Satışları	-45,5	-57,6	-39,1	15,8
Otomotiv Üretimi	-24,5	-19,4	-12,8	-4,6

Tablo 2. Ekonomik Göstergelerde Bir Önceki Yıla Göre Değişim, Mevsimsellikten Arındırılmış [2]

2018 yılının Ekim ayında %25,2 ile son 15 yılda görülen en yüksek seviyeye ulaşan enflasyon 2019 yılını %11,8 seviyesinde kapatmıştır. Enflasyonun düşmesinde sınırlı iç talep, Enflasyonla Mücadele Kampanyası kapsamındaki politikalar ve 2018 yılında yaşanan kur artışından sonra görece azalan kur oynaklığı etkili olmuş, böylece enflasyon kriz öncesi trendine geri dönmüştür.

Gelişen ülkeler ortalamasından hala çok uzak olan enflasyon ile Türkiye dünya sıralamasında da en yüksek dördüncü ülke konumunda bulunmaktadır. Ekonomik performans açısından olumlu yönde ayrışabildiğimiz birçok ülke ile enflasyon oranı karşılaştırmasında benzer sıralarda bulunan Türkiye, ekonomik göstergeler sene sonunda % 11,8'e kadar gerileyen enflasyon için zorlu bir sene olacağına işaret etmektedir. İç talepte görülen canlanma ile tetiklenecek ertelenmiş maliyet artışları ve baz etkisinin tersine dönmesi bu sene Merkez Bankası'nın enflasyon tahminini tutturmasını güçleştirmesi tahmin edilmektedir.

Grafik 7. Tüketici Fiyat Endeksi [2]

2019 yılı içerisinde ihracat incelendiğinde, iç talepte yaşanan daralma sonucunda kayıplarını telafi etmek amacıyla imalat sanayinin yüzünü ihracata döndüğü görülmektedir. İhracatçılar fiyat kırarak yeni pazarlardan pay almaya çalışmıştır. Ticaret savaşlarının küresel yavaşlamaya neden olması ihracatın artışını sınırlamış ve ihracat 2019 yılında % 2,1 oranında artarak 171,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İthalat ise %9,1 azalarak 202 milyar dolar olmuştur. Böylece dış ticaret açığı 55 milyar dolardan 31 milyar dolara kadar gerilemiş ve ithalatı sert gerileme nedeniyle cari açık fazlaya dönerek yılı 2,7 milyar dolarla kapatmıştır. Avrupa Birliği'ne yapılan ihracat Çin ile Amerika arasındaki ticaret savaşından kaynaklanan durgunluk nedeniyle %0,9 yavaşlarken Yakın ve Orta Doğu ve Kuzey Afrika'ya gerçekleştirilen ihracat %8,4 artış göstermiştir. Buna rağmen ihracattaki artış ağırlıklı olarak Avrupa Birliği'ne yapılan ihracattan kaynaklanmıştır.

	AB	YOD+KA*	Diğer	TOPLAM
2018	84	38,9	81,8	167,9
2019	83,2	42,2	86,1	171,5
% değişim	-0,9	8,4	5,3	2,1

*YOD-KA : Yakın, Orta Doğu ve Kuzey Afrika)

Tablo 3. Ülke Gruplarına Göre İhracat (Milyar Dolar) [2]

Türkiye'nin diğer ülkelere gerçekleştirdiği ihracatta %5,3 artış yaşanmıştır. Uluslararası kurumların büyüme tahminlerine göre 2020 ve 2021 yıllarında sırası ile ortalama %1,1 ve %1,3 beklenen Euro Bölgesi büyümesi önümüzdeki yıl Avrupa Birliği'ne yapılan ihracatın sınırlı oranda artmasına destek verecektir. İthalatta en büyük düşüş geçen sene olduğu gibi altında gerçekleşmiş, 2019 yılının son çeyreğinde toparlanmaya başlayan ithalat reel olarak %5,7 azalmıştır. Kurdaki oynaklığın azalması ile birlikte özellikle son çeyrekte ara malı ithalatı hız kazanmıştır. Sermaye malları ithalatının ise tam tersine hareketsiz kaldığı gözlemlenmiştir. Cari açığı azalmanın canlanmaya başlayan ithalat ile birlikte artmaya başlayacağını tahmin edilmektedir.

	Altın	Enerji	Diğer	TOPLAM
2018	11,3	43	168,7	223
2019	9,8	41,2	151,7	202,7
% değişim	-13,3	-4,2	-10,1	-9,1

Tablo 4. Ürün Gruplarına Göre İthalat (Milyar Dolar) [2]

4. 2020 Yılı Türkiye Ekonomisindeki Beklentiler

Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın deklare ettiği Orta Vadeli Programı ifade eden Yeni Ekonomi Programı 2020 – 2022 yayınında Türkiye ekonomisinde 2020 yılında belirlenen hedefler şu şekilde sıralanmıştır;

- Tüketici enflasyonu, 2020 yılsonu itibarıyla yüzde 8,5 seviyesine, 2022 yılsonu itibarıyla da yüzde 4,9 seviyesine düşürülecektir.
- Atılacak olan ekonomik dönüşüm ve değişim adımları ile Program dönemi sonunda cari işlemlerde denge kalıcı olarak tesis edilecektir.
- Program dönemi boyunca büyümenin yüzde 5 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. 2020 yılında büyümenin ertelenmiş iç talep kaynaklı olacağı ve enflasyonist olmayacağı öngörülmektedir.
- Program dönemi boyunca, merkezi yönetim bütçe açığının GSYH'ye oranı yüzde 3'ün altında tutulacaktır. Buna yönelik olarak Merkezi Yönetim Bütçesinin uygulama süreci Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından yakın işbirliği içerisinde koordineli olarak yürütülecektir.
- Kamu yatırım, harcama ve teşviklerinin etkinliğini artıracak değişim programları sürdürülecektir.
- Kamu yatırımlarında, 11. Kalkınma Planı'nda yer alan öncelikli imalat sanayi sektörlerine ve bu sektörlerle yönelik beşeri ve fiziki altyapıyı güçlendirecek Ar-Ge, dijitalleşme, insan kaynakları, lojistik ve enerji gibi yatay alanlar ile tarım, turizm ve savunma sanayi alanlarına öncelik verilecektir.
- Türkiye Varlık Fonu, cari işlemler dengesini güçlendirecek, ülkenin stratejik hedeflerini ve finansal piyasaların gelişmesini destekleyecek ve özel sektör iş birliklerine dayanan sabit sermaye yatırımları yapacaktır.
- Yapılacak olan vergi reformu ile mükellef hakları daha etkin bir şekilde korunacak, beyanname sistemi yaygınlaştırılacak, vergi tahsilatının etkinliği artırılacak, kurumlar vergisi kademeli olarak azaltılacak, halka yeni açılan şirketlere kurumlar vergisi indirimi sağlanacak, vergi oranlarında ve vergi politikalarında yapılacak diğer bazı düzenlemeler ile vergi gelirleri artırılacak ve vergi adaleti sağlanacaktır.
- İşgücü piyasasındaki beceri uyumu artırılacak ve esnekleştirme adımları sosyal tarafların mutabakatıyla hayata geçirilecektir.
- Bankacılık sektörünün aktif kalitesini iyileştirecek, mali yapısını güçlendirecek ve kaynaklarını kaliteli ve sürdürülebilir büyümeyi destekleyecek şekilde kullanmasını sağlayacak adımların atılmasına devam edilecektir.
- Türkiye Ekonomisinin uluslararası sermaye hareketlerindeki oynaklığa dayalı kırılganlığını azaltacak, reel sektöre Türk lirası cinsinden ucuz ve uzun vadeli kaynak sağlayacak bir Tamamlayıcı Emeklilik Sistemi (TES) sosyal tarafların mutabakatı ile kurulacak ve sermaye piyasalarını derinleştirecek kapsamlı bir reform paketi devreye sokulacaktır.
- Ekonomi yönetimi ile ilgili kurumların yeniden yapılandırılma süreci devam edecek, liyakat ve performans odaklı insan kaynağı yönetimiyle bu kurumlar güçlendirilecek, finansal istikrarı ve güvenliği esas alan yeni bir finansal mimari oluşturma çalışmaları sürdürülecektir.

	2018	2019 GT	2020 (YEP)
Enflasyon	20,3	12	8,5
Merkezi Yönetim Bütçe Açığı (% GSYH)	2	2,9	2,9
Merkezi Yönetim Faiz Dengesi (% GSYH)	0	-0,5	0
Genel Devlet Açığı (% GSYH)	2,4	3	2,9
Kamu Kesimi Borçlanma Gereği (% GSYH)	2,5	3,2	3
Kişi Başına Gelir (GSYH, Dolar)	9.693	9.093	9.738
Büyüme (%)	2,8	0,5	5
İşsizlik Oranı (%)	11	12,9	11,8
Cari İşlemler Dengesi/GSYH (%)	-3,4	0,1	-1,2
İhracat (GTS, Milyar Dolar)	176,9	181,4	190
İthalat (GTS, Milyar Dolar)	231,2	207,8	231,5

Tablo 5. Ekonomik Göstergelerde Beklenen Değişimler [4]

BANDIRMA EKONOMİSİ

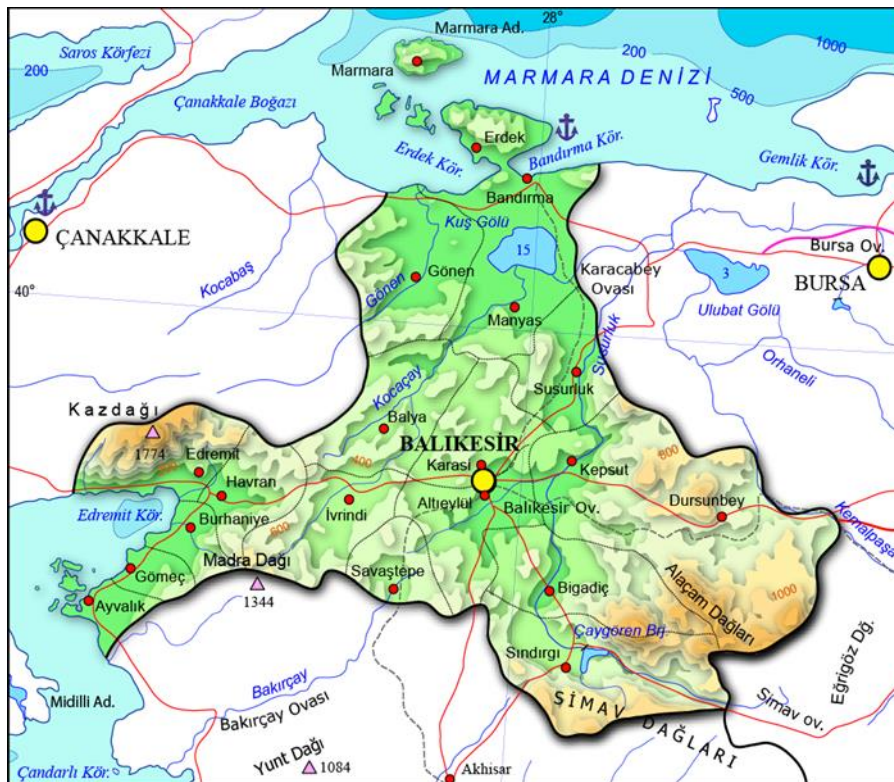

B. BANDIRMA EKONOMİSİ

1. Balıkesir İli Hakkında Genel Bilgi

1.1. Balıkesir Coğrafi Konum

Bugünkü Balıkesir ili, Anadolu yarımadasının kuzeybatısındaki Marmara bölgesi içerisinde yer almaktadır. Balıkesir'in kuzeybatısında Çanakkale, kuzeyinde Marmara denizi, doğusunda Bursa, güneydoğusunda Kütahya, güneyinde Manisa, güneybatısında İzmir ve batısında ise Ege denizi yer almaktadır. Ege denizindeki kıyıların uzunluğu 115,5 km. Marmara denizindeki kıyı uzunluğu ise 175,25 km'dir. İlin izdüşüm yüzölçümü 14.456 km² olup, 40°39' ve 39°06' kuzey enlemleri ile 26°39' ve 28°58' doğu boylamları arasında yer almaktadır.

Grafik 8. Balıkesir Fiziki Haritası [5]

1.2. Balıkesir Tarihi

Anadolu'nun batısında Mysia bölgesinde kurulmuş olan Balıkesir kentinin, önemli kara ulaşım ağları üzerinde uğrak yer olması, Bandırma ile Marmara Denizi'ne, Edremit ve Ayvalık ile Ege Denizi'ne bağlı olması nedenleriyle tarih boyunca canlı bir ticaret hayat yaşadığı, önemli bir üretim ve ticaret kent olduğu bilinmektedir. İlk çağlardan itibaren Akhyraous, Akira, Hadrianoterai, Palaeo-Castro, Balıkisra, Balıkhisar ve Balıkesri olarak anılan ve günümüze Balıkesir olarak gelen ismin menşeinin nereden kaynaklandığı kesin olarak bilinmemektedir. Kent, 1330 yıllarında Karesi Beyliği'nin toprakları içinde kalarak, bu beyliğin merkezi olmuştur.

İlk kez 1359 yılında Osmanlıların eline geçtiği bilinen kente, XVIII. yüzyılda 20 mahallenin yer aldığı bilinmektedir. Balıkesir kenti, yöneticileri, vakıf eserleri, çarşı ve pazaryerleri ile bir Osmanlı şehri olduğu büyümesini sürdürmüştür [6].

1.3.Balıkesir İl ve İlçelerinin Yüzölçümü

Balıkesir'in toplam 20 adet ilçesi bulunmakta ve Türkiye'de İstanbul (39 adet) , Konya (31 adet) , İzmir (30 adet) ve Ankara'dan (25 adet) sonra en çok ilçeye sahip 5. ildir. Balıkesir ilinin toplam yüzölçümü 14583 km² olup, en büyük yüzölçüme sahip ilçe 1719 km² ile Dursunbey ilçesi, en küçük yüzölçümüne sahip ilçe ise 134 km² ile Marmara ilçesidir.

Bandırma, 20 ilçe arasında büyüklük sıralaması açısından 9. büyük ilçe olmakla birlikte, 755 km² lik yüzölçümüne sahiptir.

Balıkesir İli İlçelerinin Yüzölçümleri	
İlçeler	Yüzölçümü
Altıeylül	956
Ayvalık	305
Balya	797
Bandırma	755
Bigadiç	1108
Burhaniye	420
Dursunbey	1719
Edremit	682
Erdek	307
Gömeç	171
Gönen	1162
Havran	565
İvrindi	818
Karesi	695
Kepsut	889
Manyas	634
Marmara	134
Savaştepe	427
Sındırgı	1387
Susurluk	652
TOPLAM	14583

Tablo 6. Balıkesir İli İlçelerinin Yüzölçümleri [7]

1.4.Balıkesir İli ve İlçeleri Nüfus Bilgileri

Balıkesir ili, 12 Kasım 2012 tarihi itibari ile büyükşehir statüsüne yükseltilmiş 14 ilden bir tanesidir. 2018 yılı itibari ile 1.226.575 olan nüfus sayısı, 2019 yılında % 0,16 artış oranı ile 1.228.620'e yükselmiş ve neredeyse nüfus sabit kalmıştır. Balıkesir ilinde en yüksek nüfusa sahip ilçesi Karesi, en düşük nüfusa sahip ilçesi ise Marmara ilçesidir.

Balıkesir İli ve İlçelerinin Nüfus Sayıları							
		2018			2019		
Sıralama	İlçeler	Erkek	Kadın	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
1	Karesi	87914	93099	181013	89097	93987	183084
2	Altıeylül	91968	89241	181209	91305	89981	181286
3	Bandırma	77986	76373	154359	79255	77532	156787
4	Edremit	76398	78089	154487	76976	78861	155837
5	Gönen	36756	37073	73829	36962	37221	74183
6	Ayvalık	35063	36000	71063	34881	35839	70720
7	Burhaniye	31158	29641	60799	30848	29642	60490
8	Bigadiç	25488	24399	49887	25558	24368	49926
9	Susurluk	19295	19763	39058	19128	19576	38704
10	Dursunbey	17541	18344	35875	17247	17875	35122
11	Sındırgı	16343	17581	33924	16059	17194	33253
12	İvrindi	16341	16417	32758	16235	16257	32492
13	Erdek	16724	16239	32963	16238	15882	32120
14	Havran	13859	13882	27741	13951	13906	27857
15	Kepsut	12495	10628	23123	12739	10403	23142
16	Manyas	9554	9785	19339	9323	9613	18936
17	Savaştepe	9085	9158	18243	8894	8950	17844
18	Gömeç	6952	6942	13894	7111	7064	14175
19	Balya	6545	6596	13141	6444	6488	12932
20	Marmara	5273	4597	9870	5223	4507	9730

Tablo 7. Balıkesir İli İlçelerinin 2018 – 2019 Yılı Nüfus Sayıları [7]

Türkiye’de bulunan 973 ilçe merkezi arasında nüfus açısından 154. sırada yer alan Bandırma, Marmara Bölgesinde bulunan 158 ilçe arasında ise 54. sırada kendine yer bulmuştur. 2018 ve 2019 yılındaki nüfus verileri karşılaştırıldığında, 2019 yılı nüfusu 2017 yılına göre % 1,57 oranında artış göstermiştir. 2018 yılında Balıkesir ilinin ilçeleri arasında nüfus sayısı olarak 4. sırada yer alan Bandırma, 2019 yılı itibari ile 3. sırada kendine yer bulmuştur.

Balıkesir’e bağlı ilçelerin 2018 – 2019 yılı nüfus değişimleri incelendiğinde, 9 ilçede nüfus artışı, 11 ilçede ise nüfus azalışı gözlemlenmiştir.

2. Bandırma

2.1. Bandırma Tarihi ve Coğrafi Özellikleri

Bandırma'nın, bir balıkçı köyü iken geniş bir kara kitlesinin limanı haline gelmesinde başta idari, ekonomik, endüstriyel vs. faktörler etkili olmuştur. Bandırma'nın büyük bir şehre dönüşümü 19.yy sonları ve 20. yy başlarında daha da belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Marmara Denizi kıyısında yer alan Bandırma, geçmiş dönemlerde küçük bir yerleşim yeri olması sebebiyle köy olarak anılmaktadır. Ancak zamanla siyasi, ekonomik, coğrafi, idari vb. sebeplerle fiziki olarak gelişmiş ve büyümüştür. 13. yüzyılın başlarında Karesi Beyliği'nin himayesine giren Bandırma, 1336 yılında Orhan Gazi zamanında Osmanlıların eline geçmiştir. 1530'larda bir padişah hassı olan bu yerleşim merkezi şu an bulunduğu yerin kuzeydoğusunda ve yaklaşık 2 km. uzaklıkta olup köyden kasabaya daha sonra da kazaya dönüşmesindeki en önemli etkenlerden birisi Haydar Çavuş Vakfı'dır. Bu vakfa ait bahçe içerisinde şadırvanlı bir cami, çeşme, yanında bir hamam, beş ev, onbeş dükkân ve ayrıca cami yanında biri arsa içerisinde diğeri ise arsa dışındaki iki evden oluşan kompleksin köye değil deniz kenarına ve aktif olarak kullanılan limana yapılması, Bandırma'nın bugünkü yerleşim alanında kurulmasına öncülük etmiştir.

Böylece bir balıkçı köyü iken deniz kenarında daha modern dini, sosyal, ticaret ve eğitim kurumlarıyla, ekonomik ve coğrafi olarak daha da gelişmeye müsait bir yerleşim merkezine dönüşmüştür. Bandırma, 1591 yılına kadar idari taksimatta İstanbul'un Galata Kazasının Kapıdağı nahiyesine bağlıdır. Yine aynı tarihlerde Güney Marmara'yı İstanbul'a deniz yoluyla bağlayan limanlardan biri olan Bandırma İskeleyi, büyük gemiler için barınma imkânı ve aynı zamanda Karesi Sancağından çıkan madenlerin Avrupa'ya çıkış kapısı olması sebebiyle büyük bir gelir kaynağı olmuştur.

Zamanla büyüyüp geliştiği anlaşılan şehir; 18. yüzyıl belgelerinde 'kasaba', 1846 Salnâmesinde ise artık Hüdavendigâr Vilâyeti'nin Erdek Liva'sına bağlı 'Nevahi-i Bandırma' adıyla bir nahiye olarak anılmaktadır. Bu süreç 1878 yılına kadar devam etmiş ve bu tarihte Erdek'ten ayrılıp Karesi Sancağına bağlı bir kaza olarak statüsünü devam ettirmiştir. 1878 yılından sonra Edincik, Gönen, Manyas, İmrâlı ve Kapıdağı zaman zaman Bandırma'ya bağlı birer nahiyedirler. 1880 tarihinden itibaren sürekli gelişme gösteren Bandırma'da 1890 yılı itibarıyla 5 cami, 4 mescit, 5 kilise, 4 manastır, 3 hamam, 10 han, 15 fırın, 6 debbağhane, 14 yel değirmeni, 2 kiremit ocağı, 3 kireç ocağı, 3 eczahane, 2 kıraathane, 60 kahvehane, 550 dükkân, 20 mağaza, 2 gaz deposu, bir baruthane, bir un fabrikası, telgrafhane, belediye binası ve hükümet konağı vardır. Bunların dışında 17 Sıbyan mektebi, bir İbtidai ve bir de Rüşdiye mektebi eğitim hizmeti vermektedir [8].

Resim 1. Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Bandırma Haritası, TBMM Arşivi 1327 (1910) [9]

O yıllarda Ege Bölgesini İstanbul'a bağlayan tek liman durumundaki Bandırma'ya 1882 yılında yeni bir rıhtım ve iskele yapımına başlanmış ve 1902 yılında tamamlanmıştır. 1898 yılı salnamesinde İstanbul'dan her gün Bandırma'ya tüccar gemilerinin geldiği belirtilmektedir. Bandırma limanı 20. Yüzyılın başında, kapitülasyonların getirdiği haklardan yararlanan batı sermayesi tarafından ithalat ve ihracat amacıyla kullanılmaktaydı. 1912 yılında tamamlanan Bandırma-İzmir demiryolu ulaşımı kolaylaştırmış, dolayısıyla limanın kullanımı da artmıştır.

Birinci Dünya Savaşı sonrası 1920 yılında Yunanlılar tarafından işgal edilen Bandırma 17 Eylül 1922 tarihinde özgürlüğüne kavuşmuştur. Şehri terkeden Yunanlılar tarafından çıkarılan yangın sebebi ile şehir büyük hasar görmüş ve harap bir hale gelmiştir.

Yaralarını kısa sürede saran ve Cumhuriyetle birlikte hızlı bir gelişim içine giren Bandırma, 1940 yılına gelindiğinde önemli altyapı çalışmalarını tamamlamıştır. 1973 yılında yeni limanın hizmete alınmasıyla kentin gelişiminde yeni bir ufuk açılmış, 1980 sonrası sağlanan teşvik ve yatırım indirimleri ile özellikle gıda sektöründe büyük yatırımlar yapılmıştır. Bu gelişme sürecinde Bandırma ülkemizin önemli sanayi kentleri arasına girmiştir.

1993 yılında üniversite öğrenimi ile tanışan Bandırma 2000 yılında 100 bin nüfusa ulaşmıştır. 2014 yılında Balıkesir'in Büyükşehir yapılmasından sonra kent alanı 63.500 hektar, kentin toplam nüfusu ise 145 bin olmuştur [10].

2.1.2. Bandırma'nın Sosyolojik Tarihi

Bandırma 19. yüzyılın ortalarına kadar nispeten durağan bir sosyal dokuya sahipti. Şehirde her ne kadar Rum, Ermeni ve Türklerden oluşan ve hemen hemen nüfus açısından dengeli bir toplumsal yapı hâkimse de, sonradan yaşanacak büyük nüfus dolaşımına göre bu durumun oldukça basit kaldığı anlaşılabacaktır.

Resim 2. Bandırma'nın 1922 Yılındaki İşgal Esnasında Denizden Görüntüsü [11]

Rusların Kafkas halklarını sürgüne göndermeye başladıkları 1864 tarihi Bandırma için de önemlidir. Bandırma ve civar yerleşimlerdeki Çerkez nüfusunun bir kısmı bu süreçte bu bölgeye gelip yerleşmiştir. Bandırma ve civarına kitlesel olarak gerçekleşen en büyük göç dalgası, 1877 - 1878 Osmanlı-Rus savaşı sonucu gerçekleşmiştir. Rusya'nın Osmanlı'ya tabi Balkan topraklarını işgal etmesiyle burada yaşayan Müslüman halk güvenli gördükleri bugünkü Türkiye topraklarına doğru göçmüşlerdir. Müslüman halkın bir kısmı Bandırma şehir merkezine, diğer bir kısmı civar köylere yerleşerek bazen müstakil köyler kurmuşlar, kimi zaman da mevcut köyün nüfusu içine alınarak sosyal dokuya çeşitlilik katmışlardır. Daha sonra 1912 Balkan Harbi dolayısıyla yeniden bir göç dalgası

yaşanmış ve Trakya bölgesinden doğu istikametinde İstanbul'a ve civarına doğru nüfus hareketliliği gerçekleşmiştir.

1924 yılında Türkiye ve Yunanistan kendi ülkelerinde bulunan Rum ve Türk unsurları karşılıklı değiştirme/mübadele etme kararı almışlardır. Bu uygulama sonucu olarak da Bandırma merkez ve köylerinden binlerce nüfus Yunanistan'a, oradan da Bandırma ve civarına gelip yerleşmişlerdir. Özellikle Erdek ve civar adalar halkının önemli bir kısmı bu gruba dâhildir. Yunanistan'ın Kavala ve Girit bölgesinden gelenler de bulunmaktadır. Tüm bu nüfus hareketlilikleri sonucunda bugün Bandırma ve çevresinde Manav, Tatar, Çerkez, Muhacir ve Mübadil (Selanik göçmeni) olarak anılan gruplar yerleşmişlerdir. [12].

2.1.3. Coğrafya

Bandırma, Balıkesir iline bağlı bir sahil ilçesi olmakla birlikte, doğusunda Bursa, batısında Erdek ve Kapıdağ Yarımadası, güneyinde Gönen ilçesi ve Kuş Gölü (Manyas), kuzeyinde de Bandırma Körfezi vardır. Marmara Denizi'nin güneyinde bulunan ilçe, hem Akdeniz hem de Karadeniz iklimlerinin etki alanı içerisindedir. Balıkesir'e 99 km, Erdek'e 20 km, Gönen'e 41 km, Bursa'ya 108 km, Çanakkale'ye 162 km'lik asfalt yollarla bağlı olan ilçeye, Bandırma-Balıkesir demiryolu ve 1998 yılında başlayıp, Bandırma-İstanbul arasındaki ulaşımı iki saate indiren feribot seferleriyle de ulaşım sağlanabilmektedir.

2.1.4. İklim

Bandırma, hem Akdeniz hem de Karadeniz iklimlerinin etki alanı içindedir. Kışın ılık, yazın ise çok sıcak ve kurak iklim (Akdeniz iklimi) görülmektedir. Ayrıca Balkanlardan gelen karasal iklimin geçiş alanı üzerinde yer alması nedeniyle, ilçede çeşitli iklim özellikleri gözlenir. 52 yıllık değerlere göre Bandırma'da; en düşük sıcaklık -14,6 °C (15 Ocak 1954), en yüksek sıcaklık ise 42,4 °C (9 Temmuz 2000) olarak kaydedilmiştir. Yıllık ortalama sıcaklık 14 °C dir. Ana rüzgâr yönü Kuzey-Kuzeydoğu'dur. Ortalama rüzgâr hızı 15 km/saat'dir. İlçede yıllık ortalama yağış miktarı 703,3 kg/m dir. Yıllık nispi nem ortalaması ise %73'tür [13].

2.2. Nüfus Hareketleri

Bandırma ilçesi toplamda 54 mahalleden oluşmaktadır. Bandırma ilçesinde 2019 yılı itibari ile nüfusun yaş gruplarına göre incelenmesinde 13108 kişi ile en kalabalık yaş grubunun 35 -39 yaş aralığı görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün kronolojik sınıflamasına göre; 0-18 yaş arası ergen, 18-65 yaş arası genç, 65-74 yaş arası genç-yaşlı, 74-84 yaş arası yaşlı, 85 yaş ve üzeri çok yaşlı kabul edilmektedir. Bu sınıflama temel alındığında, ilçe genelinde genç nüfusun toplam 99679 kişi ili ilçe nüfusunun % 64,42'sını oluşturduğu tespit edilmiştir. Bandırma'da ikamet eden 36862 kişi ergen, 11821 kişi genç – yaşlı, 10669 kişi yaşlı ve 1555 kişi ise çok yaşlı kategorisinde yer almaktadır.

	2018			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	4694	4499	9193	4651	4459	9110
5-10	4606	4323	8929	4737	4515	9252
11-14	4683	4339	9022	4745	4400	9145
15-19	4788	4566	9354	4760	4595	9355
20-24	6011	5457	11468	5862	5451	11313
25-29	6017	5224	11241	6051	5192	11243
30-34	6490	5689	12179	6648	5733	12381
35-39	6827	6207	13034	6832	6276	13108
40-44	6204	5749	11953	6460	5857	12317
45-49	5655	5446	11101	5865	5542	11407
50-54	5155	5255	10410	5252	5274	10526
55-59	4914	5032	9946	4917	5140	10057
60-64	4080	4267	8347	4260	4399	8659
65-69	2997	3511	6508	3100	3593	6693
70-74	2143	2729	4872	2297	2831	5128
75-79	1386	1858	3244	1446	1973	3419
80-84	838	1236	2074	850	1272	2122
85-89	387	717	1104	406	753	1159
90+	111	269	380	119	277	396
TOPLAM	77986	76373	154359	79258	77532	156790

Tablo 8. Bandırma Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Sınıflandırılması [7]

Tablo 9 de ise, TÜİK verilerinden faydalanılarak, 2019 yılında Bandırma’da gerçekleşen doğum ve ölüm istatistikleri verilmiştir.

Durum	Cinsiyet	2018	2019
Doğum	Erkek	921	853
	Kadın	873	826
Ölüm	Erkek	624	*
	Kadın	507	*

*İlgili istatistik TÜİK internet sitesinde açıklanmamıştır.

Tablo 9. 2019 Yılında Bandırma Yaşanan Doğum ve Ölüm İstatistiği [7]

2.3. Bandırma Çevresinde Görülecek Yerler

Şehirler, tarih boyunca hemen her dönemde insanlar arasındaki ilişkileri, sosyal ve kültürel değişimleri içeren ve şekillendiren, demografik ve ekonomik açıdan farklılıklar gösteren fiziksel yaşam mekânları olmuştur. Çok amaçlı olarak sürekli gelişme eğilimi içerisinde olan şehir, birçok fonksiyonu birden bünyesinde taşıyan, formu zaman ve mekân içinde değişik faktörlerle birçok el tarafından oluşturulan bir yapıdır.

Geçmişten günümüze birçok faktörün etkisi altında şekillenen şehirler, zaman içerisinde kendilerine özgü bir görünüme bürünmüşlerdir. Günümüzde şehirlerin kendilerine özgü sahip oldukları bu değerler bütününe kentsel kimlik denilmektedir. Yeryüzünde şehirlerin, her biri zaman içerisinde birer kimliğe sahip olmuş, bugün de oluşturduğu o kimliklerle anılmakta ve o kimlikle yaşamaktadırlar. Bir kentin kimliğinin; doğal ve yapay çevreden kaynaklanan kimlik elemanlarıyla, tarihi, kültürel değer ve düzeylerle, mimari, sosyal yapı, coğrafya, yerel gelenekler, yaşam biçimi, topografya, bitki örtü, iklim, jeopolitik konum, deniz ve karayolu bağlantısı, başka kültürlerle olan açıklığı veya kapalılığı, ekonomik yapı, barındırdığı canlı türleri, bir devlete başkentlik yapıp yapmadığı vb. birçok etkenlerle değiştiğini ve böylece kendine özgü özellikler kazanmaktadır [14].

Bandırma ve çevresinde de varlıkları ile şehir kimliğinin oluşmasına katkı sağlayan çeşitli yapılar bulunmaktadır.

2.3.1. Daskyleion Antik Kenti

Balıkesir il sınırları içinde bulunan Manyas Kuş Gölü'nün güneydoğusunda konumlanmış, Hisartepe üzerinde yer alan Daskyleion Antik Kenti; Trakya, Boğazlar, Marmara Denizi, Karadeniz ve Küçük Phrygia Bölgelerinin kesiştiği coğrafyaya hâkim olması ve onun kontrolünün sağlanması bakımından jeopolitik konuma sahiptir. Bu jeopolitik konumu Daskyleion'u, eski çağda Anadolu'yu Balkanlar üzerinden batıya bağlayan yolun önemli merkezi haline getirmiştir.

M.Ö. 7. yüzyılda Daskylos adıyla bilinen ünlü Lydia Kralı'nın Sardis'ten hanedan kavgaları nedeniyle buraya gelmesiyle kent Daskyleion adını almıştır. Daskyleion'da doğan oğlu Gyges daha sonra Lydia'ya geri çağırılmış ve Gyges Lydia'ya kral olduktan sonra şehre Daskyleion denilmiştir. Daskyleion kelime anlamı " Daskylos'un yeri " olarak verilmektedir ve bu ismi M.Ö. 650 yıllarında almıştır.

Tüm antik yazarlar Daskyleion ve Paradeisos'un güzelliğinden övgü ile bahsetmişlerdir. M.Ö.334 yılında Büyük İskender bir dünya imparatorluğu kurmuş olan Persleri ortadan kaldırmaya karar verdiği zaman Pers Satraplığı (Genel Valilik) merkezi olan Daskyleion'uda ününü ve güzelliğini duyduğu Paradeisos için ele geçirmeyi düşünmüştür. Daskyleion, tarih boyunca sırayla Frig, Lydia, Akhaemenid, Makedonya ve Bizanslılar tarafından güçlü kale niteliği korunmuş bir merkez olarak özenle imar edilmiş, ekonomisi üst düzeyde tutulmuş ve ünlü idarecilerin yönetimine bırakılmıştır.

Kentteki ilk arkeolojik çalışmalar, 1953 yılında Ekrem Akurgal tarafından başlatılmış ve 1956 yılına kadar sürmüştür. 1998 yılında Prof. Dr. Tomris Bakır tarafından yeniden başlatılan kazılar 2008 yılına kadar kesintisiz devam etmiştir. 2009 yılında Muğla Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Kaan İREN tarafından devralınan Daskyleion kazıları Nevşehir Üniversitesi Arkeoloji Bölümü ortak çalışması olarak devam ettirilmektedir.

Dünyada kazı çalışmaları yürütülen tek Pers satraplık (valilik) merkezi olan ve bilinen en erken tarihli Zerdüşt tapınağına ev sahipliği yapan Daskyleion, antik çağın en önemli yerleşim

merkezlerinden biridir. Kent en parlak çağını Perslerin satraplık merkezi olduğu dönemde yaşamıştır [15].

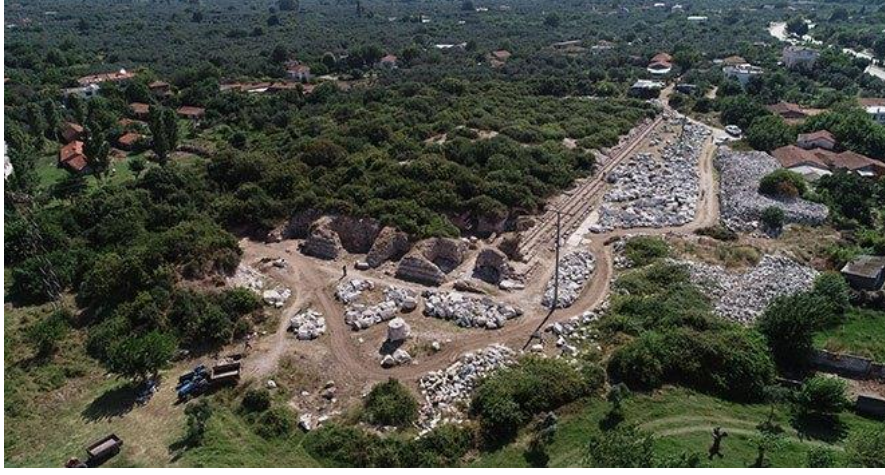

Resim 3. Daskyleion Antik Kentinin Havadan Görünümü [16]

2.3.2 Kyzikos Antik Kenti

Kyzikos, antik adı Arktonnessos (Ayı Adası) ya da Arkton Oros (Ayılar Dağı) olan günümüz Kapıdağı Yarımadası'nın ana kara ile birleştiği kıstağın güney ucunda yer almaktadır. Propontis'te stratejik açıdan anakarayı ve Kapıdağı'nı kontrol edebilecek konumda olmasının yanı sıra üç doğal limana sahip olması nedeniyle tarih boyunca önemini korumuştur. Özellikle Hellenistik ve Roma dönemlerinde bölgede söz sahibi olan kentin ortaya çıkarılmasına yönelik ilk düzenli kazı çalışmaları 1989-1997 yılları arasında yapılmış olup, ikinci dönem kazı çalışmaları 2006 yılında tekrar başlamış ve halen devam etmektedir.

Mysia'daki Olympos (Uludağ) yamaçlarında yerleşmiş olan, daha sonra Aisepos Ovası'na inen veya Thessalia'dan bu yöreye (Aisepos / Gönen- Kocaçay ile Rindkos /Mustafa kemal Paşa-Atranos Çayı arasına) yerleşmiş olan Dolionlar, Kyzikos' da yaşayan en eski kavimdir. Bu nedenle bu bölge aynı zamanda Dolionia veya Dolionis diye adlandırılır. Yunan mitolojisinde Gürcistan (Kolkhis)'da var olan altın postu almak için, Yunanistan'dan yola çıkan Argonautlar yolda Dolionia (Kyzikos)'ya uğrarlar. Kral Kyzikos Argonlar'ı iyi karşılar. Onları yedirir, içirir ve yanlarına bol kumanya vererek uğurlar. Yola çıkan Argonautlar o gece fırtınaya yakalanırlar ve karaya çıkarlar. Gece karanlığında tekrar Dolionia topraklarına çıktıklarını fark etmeyen Argonautlar, Kral Kyzikos'u ve yanındakileri düşman zannederek çarpışırlar. Ancak bu çarpışmada Kral Kyzikos ölür ve Kyzikos'un ölümüyle şehir Kyzikos adını alır.

Resim 4. Kyzikos Antik Kentinin Havadan Görünümü

Sonrasında Kzkiyos antik şehri sırası ile Pelesgoslar, Persler, Makedonyalılar ve en son olarak Romalıların eline geçmiştir. M.S.324 yılında Byzantion'un Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkenti yapılması, Kyzikos antik kentinin öneminin azalması sürecini başlatmıştır. Gerek İstanbul'u zaptetmek için Kyzikos'a gelen Araplar, gerekse depremler yüzünden zarar gören Kyzikos 23 Eylül 1063'de olan korkunç deprem sonucunda baştanbaşa yıkılması kentin önem kaybetmesini hızlandırmıştır.

Kyzikos Antik Kenti'nin önemini yitirmesinde en önemli nedenler;

- Belirli aralıklarla meydana gelen depremler nedeniyle yapıların tahrip olmaları ve onarılamamaları,
- Üç büyük deprem, berzahtaki limanın dolması ve oluşan bataklığın sıtma yaratması,
- Roma İmparatorluğu ikiye bölününce Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkent olarak Konstantinopolis'i seçmesi ve onun inşasında Kyzikos'taki yapıların malzemesinin kullanılması
- Hadrian Tapınağı da dâhil kentte bulunan birçok mermer yapı malzemesinin yakılarak kireç yapılmasıdır.

Tüm bu olumsuzluklar sebebi ile Kyzikos Antik Kentinin sakinleri yakındaki Arteke (Erdek) şehrine göç etmesine sebep olmuştur. Mükemmel bir tabii limanı olan Erdek şehri, gemicilik ve liman faaliyetleri bakımından yavaş yavaş Kyzikos şehrinin yerini almıştır [17].

Kyzikos Antik Kenti kazıları 2006 yılında tekrar başlamış ve halen devam etmektedir. Kentin büyük bir bölümünün Düzler mahallesiyle iç içe ve tamamına yakınının özel mülkiyet üzerinde yer alması kazı yapmayı zorlaştırmaktadır. Bu problem sebebi ile düzenli olarak sadece Hadrian Tapınağı'nda kazılar yapılabilmektedir. Kyzikos Antik Kenti, MS 2. yüzyıl Roma Dönemi tapınakları içerisinde boyutu bakımından dünyada ilk üçüncü sırada, Türkiye'de ise birinci sırada bulunan Hadrian Tapınağı ve Roma'daki Colosseum ile boy ölçüşecek büyüklükteki amfitiyatrosu ile UNESCO Dünya Miras Listesine alınması çalışmalarına başlanmıştır [18].

2.3.3 Edincik (Aydıncık)

Edincik, bugün Balıkesir ili, Bandırma ilçesinin 10 km. yakınında küçük bir beldedir. Ancak tarihte varlığı, MÖ. 4500 yıllarına kadar dayanan önemli yerleşim merkezlerinden biridir. Bölgede önemli arkeolojik araştırmalar devam etmektedir. Şehir değişik adlarla Roma, Bizans ve Katalanlar'ın hâkimiyetinde kalmış; bir rivayete göre ilk defa Kutalmışoğlu Süleyman Bey zamanında (M.S. 1080) Türklerin eline geçmiştir. Belde, sonrasında sırasıyla Karesi Beyliği ve Osmanlılar'ın hâkimiyetine

girmiştir. Süleyman Paşa, Rumeli'ye geçişini buradan gerçekleştirmiş ve bugün de ayakta olan çınara atını bağlamıştır.

Resim 5. Edincik'in (Aydıncık) Havadan Görünümü [19]

Edincik, 16. yüzyılda, belediye başkanı (Şehremini), kadısı ve bir şehirde bulunabilecek bütün esnafı ile gerçek bir şehirdir. Edincik bugün, yaklaşık 6000 nüfusuyla; zamanın aşındırmasına, çağdaş hayatın bütün zorlamalarına rağmen, hem tarihî dokusunu korumaya, hem de zamanın gelişimine ayak uydurmaya çalışan sevimli bir kasabadır [19].

2.3.4 Kösemtuğ Tümülsü

Kösemtuğ Tümülsü, Daskyleion Antik Kenti'nin 3 km. doğusunda, yığma tepenin içinde yer alan kare planlı bir mezar odasından, mezar odası ile aynı eksen üzerinde yer alan uzun bir dromos'dan (giriş koridoru) ve dromos önünde yer alan bir giriş odasından oluşan monumental bir anıt mezardır. Malzeme olarak andezit bloklar kullanılmıştır. Kapılar Prokennessos (Marmara Adası) mermerinden yapılmıştır [20].

2.3.5. Haydar Çavuş Camisi

16. yüzyılda II. Selim'in mabeyn çavuşlarından Haydarçavuş saraydan çıkarılarak Bandırma'da ikamete mecbur edilmiştir. 1591 tarihli Dergâh-ı Âlî Çavuşlarından Haydarçavuş olarak adı geçmektedir. Bandırma'da kaldığı süre içinde vakıf kurarak buraya cami, bir mektep, cami yanında bir hamam, beş adet ev ve on beş adet dükkân yaptırması ile Bandırma'nın gelişimine büyük bir katkı sağlamıştır.

1874 yılında Bandırma'da çıkan yangın sonucunda Bandırma'nın büyük bir kısmı harap olurken Haydar Çavuş Cami, medresesi ve dükkânları ile beraber bu yangında yanarak zarar görmüştür. Yangından hasar görmüş yapılar onarılırken Haydar Çavuş Cami de kâgir olarak yeniden yaptırılmış ve inşası da onbir yıl sürmüştür. İlk yapılan Haydar Çavuş Cami'nin ahşap olduğu söylenmektedir. Bandırma'nın 1922 senesinde işgal kuvvetleri tarafından neredeyse tamamı yakılarak harap olmuş halkı da zulüme uğratılmıştır. Yunanlılar, Mamun bahçelerinde topladıkları erkekleri ve çocukları Haydar Çavuş Cami'ne beraberlerinde getirerek kapatmışlar, dinamit ile patlatacakları esnada halk camiden dışarı çıkmayı başarabilmiştir. Ardından camide patlama gerçekleşerek caminin kubbesi ve büyük bir kısmı yok olmuştur. Patlamadan geriye kalan tek şey caminin günümüze de gelebilen minaresidir [11].

Resim 6. Haydar Çavuş Camisi [11]

2.3.6. Bandırma Arkeoloji Müzesi

Müze, Ziraat Bahçesi olarak da bilinen Atatürk Parkı'nın yanında yer alır. Bandırma-Erdek, Çanakkale, İzmir yolunun kesiştiği noktanın yaklaşık 200 metre yakınında bulunması, tatillerini bu yörede geçirmek isteyenlerin müzeyi ziyaretini kolaylaştırmaktadır. Kyzikos Antik Kenti ve Daskyleion Ören Yeri kazılarında ortaya çıkan buluntularının sergilendiği müzede Pers Krallığı, Roma Dönemi eserlerle Geç Bizans Dönemi'ne ait batan bir geminin yükü de sergilenmektedir.

22 kilometrelik mesafede bulunan Erdek, 30–35 dakika uzaklıktaki Gönen ve Manyas, yaklaşık 35 kilometre uzaklıktaki Susurluk İlçaları, Edremit, Akçay, Altınoluk, Çanakkale-Assos vb. için deniz yoluyla Bandırma'ya gelen tatilcilerin kullanmak zorunda olduğu güzergâh üzerinde bulunan Bandırma Arkeoloji Müzesi, Liman İşletmelerinin ve Toprak Mahsulleri Ofisi binasının arkasında konumlanmıştır.

2.3.7. Bandırma Eski İskele Binası

1844 yılında, Bandırma ve İstanbul arasında karşılıklı yolcu ve eşya taşıyan vapur seferleri başlamış, Bandırma'nın daha iç bölgelerle bağlantısını hızlandıran tren hattı da 1911 yılında İzmir'e ulaşmıştır. Bandırma iskelesi, Cumhuriyet'in ilk yıllarında da trenle İzmir, Kütahya ve Afyon ile bu hatların birleştiği yerlerden gelen ticari eşyanın deniz yoluyla İstanbul'a ve Avrupa'ya nakledildiği önemli bir iskele olma özelliğini sürdürmüştür.

Resim 7. Bandırma Eski İskele Binası [21]

1924 yılında ahşap iskelenin yerine beton iskelenin inşasına başlanmış, iskele ile birlikte bu çalışmada ele alınacak olan iskele binası da 1926 yılında tamamlanmıştır. Söz konusu iskele binası, Bandırma Belediyesi kayıtlarına göre, Karadenizli Ferhat Kalfa tarafından denizden doldurulan alan üzerine, kâgır sistemde inşa edilmiştir. Yapı, 1933-1954 yılları arasında Belediye binası olarak kullanılmış, bu nedenle yaygın biçimde Belediye Eski Binası adıyla da bilinmektedir. 1954 yılından sonra yapı; dükkân, lokanta, kahvehane, Denizcilik Bankası, Astsubay Gazinosu, Bandırma Belediyesi Mensupları Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Lokali gibi sosyal ve ticari kurumlarca kullanılmıştır. Yakın tarihe kadar metruk halde bulunan bu yapı, 2008 yılında restore edilerek Bandırma Belediyesi Nikâh Salonu yapılmıştır [22].

Resim 8. Eski İskele Binasının 1935 Tarihli fotoğrafı [23]

2.3.8. Ayyıldıztepe Son Kurşun Anıtı

Kurtuluş Savaşı'nın son şehitleri olan kahramanlar için, Cumhuriyetin 50. yıldönümü nedeniyle bir anıt yapılması gündeme gelmiş ve 1972 yılında Bandırma'da bu konuyla ilgili bir dernek kurulmuştur. İstanbul Teknik Üniversitesi Şehir Plancılığı Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Gündüz ÖZDEŞ'e bununla ilgili bir proje hazırlanmış, projenin ilk bölümü olan çatılmış silahlardan oluşan bu anıt Bandırmalıların katkıları ve Ankara'dan gönderilen yardım ile 1974 yılında tamamlanmıştır.

Resim 9. Ayyıldıztepe Son Kurşun Anıtı [24]

Anıtın bu bölümünde 28 metre çaplı daire bir zemin üzerinde 25 metre yüksekliğinde 8 adet çatılmış silah bulunmaktadır. Çatılmış silahlar; Kurtuluş Savaşı'nda son kurşunların atıldığını, zaferin kazanıldığını, vatanın kurtulduğunu, silahların işinin bittiğini, artık barış zamanı olduğunu simgelemektedir [24].

2.3.9. Bandırma Kuş Cenneti Milli Parkı

Türkiye'nin alan olarak en küçük milli parkı olan Kuş Cenneti, bünyesinde barındırdığı 266 kuş, 118 bitki ve 23 balık ve çeşitli sürüngen türleri ile ulusal ve uluslararası anlamda çok özel bir bölgedir. Biyolojik çeşitliliğin, yaban hayatının, ekolojik dengenin korunması ve devamlılığının sağlanması için büyük bir değere sahiptir. Kuş Cenneti Milli Parkı, Balıkesir'in Bandırma ilçesine 18 kilometre uzaklıktaki, eski adı Aphmitis Limne olan Manyas Kuşgölü'nün kuzeydoğusunda yer alır.

1938 yılında Avusturyalı doğa bilimcisi Kurt Koswig, Milli Park'ın bugün bulunduğu yeri görmüş, bu olağanüstü ornitolojik değeri belirleyerek, buraya "Kuş Cenneti" adını vermiştir. Saha 1959 yılında koruma altına alınmış ve Milli Park olarak ilan edilmiştir. Milli park 15 Mart 1976 tarihinde Avrupa Konseyi tarafından tabiatın en iyi korunduğu yerlere verilen "A" sınıfı Avrupa Diploması ile ödüllendirilmiş ve bu ödülü hala korumaktadır.

Resim 10. Kuş Cenneti Milli Parkı [25]

Kuş Cenneti Milli Parkı, Marmara Bölgesi'nin ılıman iklimi içerisinde ve kıtalararası göç yolları üzerinde kuşların vazgeçilmez uğrak yeridir. Kuşlar göç yerlerine gidiş ve dönüşlerinde Kuş Cenneti'ne konaklayarak yollarına devam ederler. Kuş Cenneti'nde konaklama zamanları, türlerine göre bir saatle bir ay arasında değişir. Bölgede nesli tükenmekte olan türlerden tepeli pelikan, kaşıkçı ve çeltikçinin büyük üreme kolonileri bulunmaktadır.

Kuş Cenneti Milli Parkı, kuşların haricinde diğer hayvan türleri ve bitki toplulukları açısından da oldukça yoğun bir bölgedir. Ticari amaçla avlanan tatlısu istakozu bu türlerden biridir. Gölde başta sazan, yayın, turna, tatlısu kefali, filise, karabalık ve acıbalık olmak üzere 20'den fazla balık türü yaşar. Pürtüklü semender, yeşil kurbağa, ağaç kurbağası, ince kertenkele, benekli kaplumbağa ve kar faresi ise koruma altına alınan türlerdir.

Özellikle yaz aylarında göl kıyılarında suların çekildiği yerler zengin bir bitki örtüsü ile kaplanmakta ve bu alanda yetişen başlıca ağaç söğüttür. Kıyılarda ise ılgın, düğün çiçeği, saz, kamış, hasırotu, süsen, ayakotu, kındıra bulunur. Meşe, palamut, zeytinlikler, kızılçam, karaçam, kayın, gürgen, çınar ıhlamur ve kızılâğaç dişbudak da kıyılarda görülen bitkiler arasında yer alır. Kuş Cenneti Milli Parkı ayrıca, Türkiye'de ornitoloji (kuş bilimi) turizmine açılan ilk turist çekim merkezlerinden biridir [25].

2.3.10. Bandırma Elektrik Santrali

Bandırma Elektrik Santrali, 1928 yılında Bandırma'nın aydınlatma ihtiyacını karşılamak için kurulan yerel ve mazotla çalışan dizel santrallerden biridir. Yerel üretim amacıyla inşa edilen Bandırma Elektrik Santrali, yüksek gerilimli şehir santrallerindendir ve yakınlarında doğal bir su kuvvetinin bulunmaması ve yeterli miktarda kömür tedarik edilemediği için dizel santral olarak inşa edilmiştir. İlçenin aydınlatma yükünü karşılaması amaçlandığı için, daha çok hava karardıktan sonra üretime geçmiş, dolayısıyla yıllık çalışma süresi, daha geniş yerleşim alanlarına elektrik sağlayan bölge santrallerinden ya da sanayi santrallerinden düşük olmuştur.

Geçen zaman ve ilerleyen teknolojiyle birlikte şehirlerin elektrik ihtiyacı elektrik dağıtım şebekesiyle sağlanmaya başlamış ve bu durum yerel santrallerin atıl duruma düşmesine sebep olmuştur. 1966 yılında Bandırma'nın ulusal dağıtım şebekesine bağlanmasıyla, santralde üretim durmuş ve santralin ilk kurulduğu dönemde kullanılan iki jeneratör elden çıkarılmıştır.

Resim 11. Bandırma Elektrik Santrali [23]

Enerji üretiminin yetersiz kalması nedeniyle, 1957 yılında kapasitesi arttırılarak genişletilen Bandırma Elektrik Santrali, şehirlerin elektrik ihtiyacının dağıtım şebekeleri tarafından karşılanmaya başlamasıyla birlikte atıl duruma düşmüştür. Diğer dört jeneratör bu tarihten sonra 1980-1981 yıllarına kadar genel elektrik kesintisi ya da kış aylarında enerji nakil hatlarında arıza olması gibi özel durumlarda, gereklikçe kullanılmıştır. 1992 yılında jeneratörler elden çıkarılarak hurdacılara satılmıştır. Kurulduğu yıldan beri hem enerji üretim santrali hem de arıza bakım servisi olarak kullanılan santral, 1983 yılından sonra yeniden düzenlenerek, iç kısımda ofis mekânları oluşturulmuş ve sadece arıza bakım servisi olarak hizmet vermiştir. Zamanla önemli ölçüde hasar gören ve kullanılamaz hale gelen santral, 13 Aralık 2006 tarihinde tamamen boşaltılarak TEDAŞ tarafından atık deposu olarak kullanılmıştır [23].

2015 yılında, Bandırma Belediyesi tarafından restore edilerek modern bir Kültür ve Sanat Merkezine dönüştürülen Santral Kültür Merkezi görkemli bir açılışla misafirlerine kapılarını açmıştır.

2.4. Eğitim

Eğitim, ülkelerin ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmişlik düzeylerini belirleyen en önemli faktörlerden biridir. Eğitim, bireylere sağladığı özel yararlar yanında, toplumsal açıdan yaratmış olduğu etkiler sebebiyle de ülkelerin ekonomik kalkınmalarında önemli rol oynamaktadır. Bireylerin eğitim seviyeleri yükseldikçe nitelikli işgücü darboğazı aşılmakta, bilimsel ve teknolojik yenilikler hız kazanmaktadır. Emegün verimliliğinin artmasının sonucunda ulusal gelir düzeyi hızla artmakta, yaratılan gelir daha adil paylaşılır hale gelmektedir. Eğitim düzeyi artan toplumlarda yönetim daha demokratik bir nitelik kazandığı, ekonomik ve siyasal istikrarı sağlamak kolaylaştığı ve suç işleme oranları düştüğü için, eğitime yapılan yatırımların geri dönüş hızı fiziksel sermaye yatırımlarınınkinden daha yüksek olmaktadır. Eğitime yapılan harcamalar uzun dönemde bir yatırım harcaması olarak yarattığı artan getiri nedeniyle ekonomik kalkınmayı hızlandırmaktadır [26].

Bandırma’da eğitim çalışmaları Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Müdürlüğün bünyesinde; Halk Eğitim Merkezi, Mesleki Eğitim Merkezi, Rehberlik ve

Araştırma Merkezi, Bilim ve Sanat Merkezi, Öğretmenevi ve Akşam Sanat Okulu kuruluşları faaliyet göstermektedir.

Eğitim - Öğretim Durumu	Erkek	Kadın	TOPLAM
Bilinmeyen	480	470	950
Okuma Yazma Bilmeyen	208	1042	1250
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	4576	5801	10377
İlkokul	15155	22149	37304
İlköğretim	6137	5044	11181
Ortaokul veya Dengi Meslek Ortaokul	12391	9474	21865
Lise ve Dengi Meslek Okulu	19065	15464	34529
Yüksekokul veya Fakülte	13686	11285	24971
Yüksek Lisans (5 veya 6 yıllık Fakülteler Dahil)	1113	781	1894
Doktora	218	116	334

Tablo 10. 2019 Yılı TÜİK Verilerine Göre Bandırma’da İkamet Eden 6 Yaş Üzeri Kişilerin Eğitim Düzeyi [7]

Yaş Aralığı	Kişilerin Okuma Yazma Durumu	Sayı
6 - 13	Bilinmeyen	113
	Okuma Yazma Bilen	14420
14 - 17	Bilinmeyen	3
	Okuma Yazma Bilen	7010
18 - 21	Bilinmeyen	14
	Okuma Yazma Bilen	8587
	Okuma Yazma Bilmeyen	1
22-24	Bilinmeyen	16
	Okuma Yazma Bilen	6375
	Okuma Yazma Bilmeyen	2
25-29	Bilinmeyen	43
	Okuma Yazma Bilen	11001
	Okuma Yazma Bilmeyen	42
30-34	Bilinmeyen	56
	Okuma Yazma Bilen	12195
	Okuma Yazma Bilmeyen	47
35-39	Bilinmeyen	59
	Okuma Yazma Bilen	12939
	Okuma Yazma Bilmeyen	54
40-44	Bilinmeyen	47
	Okuma Yazma Bilen	12179
	Okuma Yazma Bilmeyen	41
45-49	Bilinmeyen	60
	Okuma Yazma Bilen	11259
	Okuma Yazma Bilmeyen	42
50-54	Bilinmeyen	77
	Okuma Yazma Bilen	10347
	Okuma Yazma Bilmeyen	61
55-59	Bilinmeyen	99
	Okuma Yazma Bilen	9854
	Okuma Yazma Bilmeyen	78
60-64	Bilinmeyen	112
	Okuma Yazma Bilen	8444
	Okuma Yazma Bilmeyen	91
65+	Bilinmeyen	251
	Okuma Yazma Bilen	17845
	Okuma Yazma Bilmeyen	791

Tablo 11. 2019 Yılı TÜİK Verilerine Göre Bandırma’da Mevcut Yaş Gruplarının Okuma Yazma Durumları [7]

2.4.1. Okul ve Kurum Bilgileri

Bandırma İlçe Mili Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi, özel okul ve kurumlar bilgileri aşağıdaki gibidir. Müdürlüğün 2019 yılı verilerine göre; 59 adedi resmi, 31 adedi özel olmak üzere toplam 90 adet okul ve kurum bulunmaktadır.

Kurum Türü	Devlet	Özel
Anaokulları	3	12
İlkokul	20	3
Ortaokul	16	6
İmam Hatip Ortaokulu	2	0
Lise	13	10
RAM	1	0
Özel Eğitim Merkezi	2	0
Mesleki Eğitim Merkezi	1	0
Halk Eğitim Merkezi	1	0

Tablo 12. 2019 Yılı Bandırma İlçesinde Bulunan Resmi ve Özel Eğitim – Öğretim Kurumları [27]

2019 yılı Bandırma ilçesi resmi eğitim kurumları istatistikleri incelendiğinde; eğitim gören öğrenci sayısının 20844, derslik sayısının 1036 adet olduğu görülmektedir. En yoğun öğrenci sayısı 6837 adet ile ilkokullar ve 6765 adet kişi ile ortaokullardadır.

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı
Anaokulları	3	579	16
Anaokulları (Okullarda)	25	991	62
İlkokul	20	6837	366
Ortaokul	18	6765	306
Fen Lisesi	1	405	16
Anadolu Lisesi	4	2536	95
Meslek Lisesi	6	2188	134
İmam Hatip Lisesi	2	543	41
TOPLAM	79	20844	1036

Tablo 13. 2019 Yılı Bandırma İlçesinde Resmi Eğitim Kurumları İstatistikleri [27]

2019 yılı Bandırma ilçesi özel eğitim kurumları istatistikleri incelendiğinde; eğitim gören öğrenci sayısının 4733, derslik sayısının 1170 adet olduğu görülmektedir. Rehabilitasyon merkezinin 689 kişiye hizmet verdiği ve en yoğun kurum olduğu belirlenmiştir.

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı
Anaokulları	12	679	63
Anaokulları (Okullarda)	2	104	9
İlkokul	3	794	37
Ortaokul	6	822	66
Anadolu Lisesi	10	212	97
Rehabilitasyon Merkezi	3	689	141
Özel Yurtlar	9	543	656 (Kontenjan)
Özel Eğitim Kursu	9	890	48
Muhtelif Kurslar	13	Aylık Değişmekte	53
TOPLAM	67	4733	1170

Tablo 14. 2019 Yılı Bandırma İlçesinde Özel Öğretim Kurumları İstatistikleri [27]

Bandırma’da Kütüphane hizmetleri, Cumhuriyetin ilk kurulduğu yıllarda Halk evi olarak verilmeye başlanmıştır. Halkevlerinin kapanarak Bandırma Belediyesi’ne devrinden sonra, 1961 yılında dönemin Milli Eğitim Müdürlüğü’ne devredilerek kütüphane resmen kurulmuştur. Kütüphane aralarında, eski Ticaret Odası hizmet binası, Belediye Eski Hal Binası, Tarihi Gar Binası, Eski Kültür Merkezi ve Kütüphane Eski Belediye Hal Binasının bulunduğu çeşitli binalarda hizmet verdikten sonra, Eski Tekel Binasının satın alınıp restorasyonunun tamamlanması ile ilgili binada hizmet vermektedir. 2019 yılı itibari ile 8219 üyesi bulunan Bandırma Kütüphanesi, 27553 adet kitaba ev sahipliği yapmaktadır [24].

	KADIN	ERKEK	TOPLAM
Üye Sayısı	4922	3297	8219
Sürelî Yayınlar, İnternet Salonu ve Kitaplardan Yararlanan Kişi Sayısı	31903	26479	58382
Ödünç Verilen Materyal	5197	2964	8161
Kitap Sayısı			27553

Tablo 15. 2019 Yılı İtibari ile Bandırma İlçe Halk Kütüphanesi İstatistikleri [28]

2.4.2. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'nin tarihi, 3 Temmuz 1993 tarih ve 3897 sayılı yasayla Balıkesir Üniversitesi bünyesinde kurulan ve 18 Ekim 1993 tarihinde İktisat ve İşletme bölümleriyle eğitim öğretime başlayan Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ne dayanmaktadır. Aynı yıl içerisinde Bandırma Meslek Yüksekokulu eğitim öğretime başlamış ve ilerleyen yıllarda da Gönen Meslek Yüksekokulu, Manyas Meslek Yüksekokulu, Erdek Meslek Yüksekokulu ve Bandırma Sağlık Meslek Yüksekokulu ve Denizcilik Fakültesi de yine Balıkesir Üniversitesi bünyesinde eğitim öğretim vermeye başlamıştır.

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, 23 Nisan 2015 tarih ve 29335 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6640 sayılı "Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile kurulmuştur. Balıkesir Üniversitesi'ne bağlı olarak eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüren; Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bandırma Sağlık Yüksekokulu, Bandırma Meslek Yüksekokulu, Gönen Meslek Yüksekokulu, Manyas Meslek Yüksekokulu, Erdek Meslek Yüksekokulu ve Gönen Jeotermal Enstitüsü'nün devri ile Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi "Geleceğe Açılan Köprü" sloganıyla eğitim öğretim hayatına başlamıştır.

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, 6 adet yerleşkede; 9 Fakülte, 7 Meslek Yüksekokulu, 4 Enstitü, 1 Yüksekokul ve 8 Meslek Yüksekokulu ile hizmet vermektedir. Bunlardan; Rektörlük ile Rektörlüğe bağlı idari birimler ve üniversitenin çeşitli Fakülteleri, Yüksekokulu ve Meslek Yüksekokulu Bandırma'da yer almaktadır. Diğer yerleşkeler ise Erdek, Manyas ve Gönen ilçelerinde bulunmaktadır.

Resim 12. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Merkez Yerleşkesi

Yerleşke	Fakülteler	Yüksekokullar	Meslek Yüksekokulları	Enstitüsüler	Rektörlüğe Bağlı Birimler
Merkez Yerleşke	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Yabancı Diller Yüksek Okulu	Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü
	Denizcilik Fakültesi		Adalet Meslek Yüksekokulu	Fen Bilimler Enstitüsü	Türk Dili Bölümü
	Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi		Denizcilik Meslek Yüksekokulu	Sağlık Bilimler Enstitüsü	
	Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi				
	Ziraat Fakültesi				
	İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi				
	Spor Bilimleri Fakültesi				
Bandırma	Sağlık Bilimleri Fakültesi		Bandırma Meslek Yüksekokulu		
Manyas			Manyas Meslek Yüksekokulu		
Gönen			Gönen Meslek Yüksekokulu	Gönen Jeotermal Enstitüsü	
Erdek			Erdek Meslek Yüksekokulu		

Tablo 16. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Akademik Birimlerinin Yerleşkelere Göre Dağılımı [29]

YÖK tarafından yürütülen "Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Projesi" kapsamında 'ihtisaslaşacak üniversiteler' arasında seçilen Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Akıllı Ulaşım Sistemleri alanında ihtisas üniversitesi olarak görevlendirilmiştir [29]

2.4.2.1. Fakülteler

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'ne bağlı İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Denizcilik Fakültesi, Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Ziraat Fakültesi ve Spor Bilimleri Fakültesi olmak üzere 6 fakülte en büyük yerleşke olan Merkez Yerleşkesinde, Sağlık Bilimleri Fakültesi ise Bandırma Merkezinde bulunan Eski Askerlik Şubesi binasında yer almaktadır.

BİRİM ADI	1. ÖĞRETİM			2. ÖĞRETİM			ERKEK TOPLAM	KADIN TOPLAM	TOPLAM
Fakülteler	Erkek	Kadın	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM			
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1507	1363	2870	936	698	1634	2443	2061	4504
Denizcilik Fakültesi	241	80	321	209	64	273	450	144	594
Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi	354	229	583	322	142	464	676	371	1047
Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi	163	55	218	28	8	36	191	63	254
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	155	150	305	84	95	179	239	245	484
Sağlık Bilimleri Fakültesi	221	659	880	15	25	40	236	684	920
TOPLAM	2641	2536	5177	1594	1032	2626	4235	3568	7803

Tablo 17. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi'ne Bağlı Fakültelerde Eğitim Gören Öğrenci Sayıları [29]

2.4.2.1.1. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 11 Temmuz 1992 tarih ve 21281 sayılı Resmî Gazete de yayımlanan 3.7.1992 tarih ve 3837 sayılı kanun ile kurulan Balıkesir Üniversitesine bağlı Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi adıyla eğitim öğretim hayatına başlamıştır.

Fakülte, 1993-1994 eğitim öğretim yılına, ilk öğrencileri ile birlikte Bandırma merkezinde bulunan İl Özel İdaresine bağlı tarihi binada başlamıştır. 2000 yılından itibaren Ziraat Donatım kurumunun kapatılmasından dolayı Bandırma merkezindeki Ziraat Bahçesi altında bulunan idare binası ve depolardan 2 tanesi Balıkesir Üniversitesi tarafından onararak ve restore edilerek burada da eğitim yapılmaya başlanmıştır. Bu binaların faaliyete geçmesi ile Bandırma girişinde bulunan Bansiad'a ait olan sınıflar Bandırma Meslek Yüksekokuluna bırakılmıştır. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi inşaatı ihale edilerek 20.11.1996 tarihinde inşaat temeli atılmıştır. Temeli atılan inşaat 2008 yılı Temmuz ayında tamamlanmış, akabinde 2008 Ekim ayında Fakülte taşınarak 2008-2009 Eğitim Öğretim yılında eğitime başlamıştır.

	2019 Yeni Kayıt			2019 Okuyan Öğrenci			2019 Mezun Öğrenci		
	Erkek	Kadın	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
Ekonometri	3	7	10	120	98	218	37	10	47
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	30	35	65	72	71	143			
Maliye	67	86	153	256	271	525	58	39	97
Maliye (İkinci Öğretim)	0	2	2	144	173	317	68	51	119
Uluslararası İlişkiler	43	55	98	162	176	338	36	10	46
Uluslararası İlişkiler (İkinci Öğretim)	26	31	57	107	145	252	29	24	53
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	67	73	140	240	262	502	51	66	117
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (İkinci Öğretim)	62	66	128	136	205	341	38	42	80
İktisat	50	68	118	40	56	96	99	53	152
İktisat (İkinci Öğretim)				150	201	351	80	69	149
İşletme	45	76	121	253	332	585	58	60	118
İşletme (İkinci Öğretim)				145	178	323	67	67	134
TOPLAM	393	499	892	1825	2168	3855	621	491	1112

Tablo 18. İktisadi İdari Bilimler Fakültesi 2019 yılı Bölüm ve Öğrenci Sayıları [29]

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi; İktisat, İşletme, Maliye, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler, Ekonometri ve Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri olmak üzere yedi bölümden oluşmakta, bu bölümlerden İktisat, İşletme, Maliye, Uluslararası İlişkiler bölümlerinde normal öğretim ve ikinci öğretim yapılırken Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ile Ekonometri bölümünde normal öğretim yapılmaktadır. Fakültenin bütün bölümlerinde kredili sistemle eğitim yapılmaktadır.

2.4.2.1.2. Denizcilik Fakültesi

Denizcilik Fakültesi, 11.12.2009 tarihli Bakanlar Kurulu kararının 31 Aralık 2009 tarih ve 27449 (5. Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanması ile Balıkesir Üniversitesi'ne bağlı olarak "Bandırma Denizcilik Fakültesi" adıyla kurulmuştur. 2015 yılında Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi'nin kurulmasıyla birlikte bugünkü kurumsal kimliğine kavuşmuştur. Fakültede lisans ve lisansüstü eğitim-öğretim 2016 yılında başlamıştır. Denizcilik Fakültesi, Güney Marmara bölgesinde Çanakkale, Balıkesir ve Bursa illerini kapsayan geniş bir hinterlandı bulunmaktadır. Bölgede bulunan üniversitelerin denizcilikle ilgili bölümleri henüz faal olmadığından, fakülte bu bölgedeki denizcilik eğitimi açığını ve sektörün ihtiyaçlarını karşılaması beklenmektedir. Bandırma ve çevresi ile ülkenin denizcilik alanında ihtiyaç duyacağı sektörel işgücü yetiştirmek amacıyla kurulan Denizcilik Fakültesi, eğitiminde kalite ve verimliliği bir arada tutmayı amaçlamaktadır [30]. Denizcilik Fakültesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği, Gemi Makinaları İşletme Mühendisliği, Gemi İnşaatı ve Gemi Makinaları Mühendisliği ve Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Bölümlerinden oluşmaktadır.

2.4.2.1.3. Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi

Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi, 9 Aralık 2015 tarihli YÖK Yürütme Kurulu toplantısında alınan karar ile kurulan Uluslararası Ticaret ve Lojistik bölümü, Gayrimenkul ve Varlık Değerleme, Bankacılık ve Finans, Yönetim Bilişim Sistemleri, Turizm İşletmeciliği, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık, Medya ve İletişim Sistemleri Bölümü, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü ile 23 Aralık 2015 tarihli YÖK Yürütme Kurulu toplantısında alınan karar ile kurulan Ulaştırma ve Lojistik gibi bölümlerle birlikte eğitim hayatına başlamıştır. 26 Eylül 2016 tarihinden itibaren Merkez Yerleşke içerisinde beri eğitim-öğretim vermektedir [31].

	2019 Yeni Kayıt			2019 Okuyan Öğrenci		
	Erkek	Kadın	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
Uluslararası Ticaret ve Lojistik	112	58	170	255	135	390
Medya ve İletişim	78	58	136	65	41	106
Yönetim Bilişim Sistemleri	90	52	142	76	27	103
TOPLAM	280	168	448	396	203	599

Tablo 19. Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi 2019 Yılı Bölüm ve Öğrenci Sayıları [29]

2.4.2.1.4. Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi

Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, 03 Temmuz 2017 tarihi itibarıyla 13 Mart 2017 tarihinde Bakanlar Kurulu'nun 2017/10332 Sayılı Kararnamesi ile kurulmuştur. 2018 Yılı içerisinde sadece Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölümünde eğitim – öğretim çalışması sürdürülmüştür.

2.4.2.1.5. İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, 13 Mart 2017 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı'nın 3 Temmuz 2017 tarihinde 30113 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmasıyla kurulmuştur. fakültemiz bünyesinde yer alan Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Tarih Bölümü 2018-2019 öğretim yılı itibarıyla öğrenci olarak birinci ve ikinci öğretimde eğitime başlamıştır. Fakültemizin diğer bölümleri olan Coğrafya, Mütercim Tercümanlık, Psikoloji, Sanat Tarihi ve Sosyoloji bölümlerinde ise zamanla eğitim-öğretime başlanması planlanmaktadır [32].

2.4.2.1.6. Sağlık Bilimleri Fakültesi

Sağlık Bilimleri Fakültesi, hâlihazırda eski askerlik şubesi olarak da bilinen tarihi binada faaliyetini sürdürmektedir. Bu tarihi binanın yapımına 1901'de başlanmış olup 1902-1925 yılları arasında Redif Kışlası Karargâhı, sonraki yıllarda ise, Askeri Hastane, Konak Komutanlığı, Bandırma Askerlik Şubesi ve Bandırma Anadolu Sağlık Meslek Lisesi binası olarak kullanılmıştır. 10.10.1996 tarih ve 96/8655 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Balıkesir Üniversitesi Bandırma Sağlık Yüksekokulu olarak kurulmuştur. 23 Nisan 2015 tarih ve 29335 sayılı Resmi Gazete 'de yayınlanan 6640 sayılı Kanun ile

Balıkesir Üniversitesine bağlı bulunan Bandırma Sağlık Yüksekokulu, fakülteye dönüştürülmüş adı ve bağlantısı değiştirilerek Sağlık Bilimleri Fakültesi olmuştur [33].

	2019 Yeni Kayıt			2019 Okuyan Öğrenci			2019 Mezun Öğrenci		
	Erkek	Kadın	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
Hemşirelik	27	82	109	104	289	393	16	54	70
Sağlık Yönetimi Bölümü	23	70	93	43	113	156			
Sağlık Yönetimi Bölümü (İkinci Öğretim)	15	29	44	15	25	40			
Beslenme ve Diyetetik Bölümü	10	78	88	17	142	159			
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü	39	63	102	57	115	172			
TOPLAM	114	322	436	236	684	920	16	54	70

Tablo 20. Sağlık Bilimler Fakültesi 2019 Yılı Bölüm ve Öğrenci Sayıları [29]

2.4.2.1.7. Yabancı Diller Yüksek Okulu

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi kurulmadan önce Bandırma'da olan birimler Balıkesir Üniversitesi'ne bağlı bulunmuş ve 1996-1997 Akademik yılı itibariyle Bandırma İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Bandırma Meslek Yüksekokulu yabancı dil dersleri yeniden tasarlanmıştır. 1998-1999 yılından itibaren zorunlu hazırlık sınıfı eğitimi ve bazı derslerin yabancı dille verilmesi uygulaması hayata geçirilmiş ve bu durum 2014-2015 eğitim-öğretim yılı sonuna kadar sürdürülmüştür. Yüksekokul, 23 Nisan 2015 tarih ve 29335 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6640 sayılı kanun ile kurulan Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'ne bağlı olarak aynı tarihte kurulmuştur [34].

2.4.2.1.8. Meslek Yüksekokulları

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi bünyesinde toplam 7 adet Meslek Yüksekokulu faaliyet göstermekte olup; 4 adedi Bandırma ilçesinde, 1 adetleri ise Gönen, Manyas ve Erdek ilçelerinde bulunmaktadır. Öğrenci sayıları 2019 yılı verileri incelendiğinde, 2228 adedi erkek, 1881 adedi kadın olmak üzere toplam 4109 adet öğrenciye eğitim-öğretim hizmeti tespit edilmiştir.

BİRİM ADI	1. ÖĞRETİM			2. ÖĞRETİM			Erkek TOPLAM	Erkek TOPLAM	TOPLAM
	Erkek	Kadın	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM			
Meslek Yüksekokulları									
Adalet Meslek Yüksekokulu	83	80	163	36	50	86	119	130	249
Bandırma Meslek Yüksekokulu	484	418	902	305	190	495	790	609	1399
Denizcilik Meslek Yüksekokulu	135	9	144	72	7	79	207	16	223
Erdek Meslek Yüksekokulu	172	128	300	83	40	123	255	168	423
Gönen Meslek Yüksekokulu	382	208	590	32	22	54	414	230	644
Manyas Meslek Yüksekokulu	246	419	665	170	232	402	416	651	1067
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	27	77	104				27	77	104
TOPLAM	1529	1339	2868	698	541	1239	2228	1881	4109

Tablo 21. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'ne Bağlı Meslek Yüksekokullarında Eğitim Gören Öğrenci Sayıları [29]

2.4.2.1.9. Enstitüler

Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi bünyesinde Sosyal Bilimler, Fen Bilimleri ve Sağlık Bilimler ile Gönen Jeotermal Enstitüsü olmak üzere 4 adet enstitü bulunmaktadır. 2019 yılı verileri incelendiğinde, 462 erkek, 314 kadın olmak üzere toplam 776 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Gönen Jeotermal Enstitüsünde henüz öğrenci kabulü yapılmamıştır.

BİRİM ADI	1. ÖĞRETİM			2. ÖĞRETİM			Erkek TOPLAM	Erkek TOPLAM	TOPLAM
	Erkek	Kadın	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM			
ENSTİTÜLER									
Fen Bilimleri Enstitüsü	60	12	72				60	12	72
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	8	18	26				8	18	26
Sosyal Bilimleri Enstitüsü	349	270	619	45	14	59	394	284	678
TOPLAM	417	300	717	45	14	59	462	314	776

Tablo 22. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'ne Bağlı Enstitülerde Eğitim Gören Öğrenci Sayıları [29]

2.4.2.2. Üniversite Personeli

2019 yılı eğitim öğretim dönemi itibariyle Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'nde; 26 profesör, 34 doçent, 119 doktor öğretim üyesi, 87 araştırma görevlisi ve 86 adet öğretim görevlisi olmak üzere toplam 352 akademik personel görev yapmaktadır. Üniversitede toplam 352 akademik personel istihdam edilmekte ve 545 personellik boş kadro bulunmaktadır.

UNVAN	KADRO DURUMU	
	DOLU	BOŞ
PROFESÖR	26	102
DOÇENT	34	106
DOKTOR ÖĞRETİM ÜYESİ	119	73
ARAŞTIRMA GÖREVLİSİ	87	118
ÖĞRETİM GÖREVLİSİ	86	146
TOPLAM	352	545

Tablo 23. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Akademik Personel Sayısı [29]

2019 yılı eğitim öğretim dönemi itibariyle Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'ndeki toplam personel istatistikleri incelendiğinde; 352 akademik, 122 idari ve 91 işçi olmak üzere toplam 565 çalışanın Üniversite bünyesinde istihdam edildiği belirlenmiştir. Toplam çalışan kadrosunda 371 adedi idari ve işçi sınıfında ve 545 adedi akademik birimlerde olmak üzere toplam 916 adetlik boş kadro bulunmaktadır.

UNVAN	KADRO DURUMU	
	DOLU	BOŞ
GENEL İDARE HİZMETLERİ	103	199
SAĞLIK HİZMETLERİ	1	17
TEKNİK HİZMETLER	11	50
EĞİTİM-ÖĞRETİM HİZMETLERİ	0	0
DİN HİZMETLERİ	0	0
YARDIMCI HİZMETLER	6	46
4/B SÖZLEŞMELİ	0	10
İŞÇİ	91	47
AVUKAT HİZMETLERİ	1	2
TOPLAM	213	371

Tablo 24. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Toplam Personel Sayısı [29]

2019 yılı içerisinde Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi bünyesinde 53 farklı ülkeden olmak üzere toplam 1122 uluslararası öğrenci eğitim öğretim görmüştür. Üniversiteye en çok öğrencinin kabul edildiği ülkeler incelendiğinde; sırasıyla Azerbaycan, Somali, Türkmenistan, Gine ve Somali'nin ilk beş ülkeyi oluşturduğu belirlenmiştir. Toplam uluslararası öğrenci sayısının % 56'sı ilk sıradaki beş ülkeden gelen öğrencilerden meydana gelmektedir.

	ÜLKE	ÖĞRENCİ SAYISI		ÜLKE	ÖĞRENCİ SAYISI
1	Azerbaycan	179	28	Kırgızistan	4
2	Somali	155	29	Cezayir	3
3	Türkmenistan	120	30	Etiyopya	3
4	Gine	90	31	Rusya	3
5	Yemen	69	32	Arnavutluk	2
6	Mısır	63	33	Filipinler	2
7	Afganistan	50	34	Irak	2
8	Endonezya	48	35	Nijerya	2
9	Özbekistan	45	36	Senegal	2
10	Türkiye*	39	37	Sudan	2
11	Suriye	28	38	Ukrayna	2
12	Cad	22	39	Ürdün	2
13	Gana	22	40	Yunanistan	2
14	Fas	21	41	Zimbabve	2
15	İran	20	42	Benin	1
16	Gambia	18	43	Burkina Faso	1
17	Moritanya	16	44	Burundi	1
18	Kazakistan	12	45	Fildişi	1
19	Pakistan	10	46	Gürcistan	1
20	Bulgaristan	8	47	Hindistan	1
21	Kamerun	8	48	Kenya	1
22	Bangladeş	6	49	Liberya	1
23	Cubiti	6	50	Lübnan	1
24	Filistin	6	51	Sırbistan	1
25	Sierra Leone	6	52	Tanzanya	1
26	Mali	5	53	Tunus	1
27	Orta Afrika Cumhuriyeti	5			
TOPLAM					1122

Tablo 25. 2019 Yılında Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi'nde Eğitim Gören Uluslararası Öğrenci Sayısı [29]

2.5. Kültür – Sanat

Bandırma, ticaret ve ekonomik hareketlilik, Türkiye'nin üniversiteye sahip sayılı ilçelerinden olması ve eğitim düzeyinin yüksekliği gibi nedenlerden dolayı sosyal ve kültürel olarak canlı bir şehirdir.

Bandırma Belediyesi tarafından 1987'den bu yana her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen, Uluslararası Bandırma Kuşçenneti Kültür ve Turizm Festivali, kentin kültürel yaşamında özel bir yere sahiptir. Festival; doğa korumacılığı temelinde Kuşçenneti'nin yaşadığı sorunlara dikkat çekmek, çözümleri gündeme getirmek, Kuşçenneti'nin ve Bandırma'nın çok daha geniş kitlelere tanıtımını sağlamak, halkımızın kültür ve sosyal yaşamına canlılık katmak amacıyla gerçekleştirilmektedir. Kortej yürüyüşüyle başlayan festival, dans gösterileri, farklı festival yarışmaları, tiyatro ve çocuk tiyatroları, çeşitli konser ve sergiler gibi pek çok kültürel ve sanatsal etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır.

Bandırma'ya bağlı Yeşil Çomlu mahallesinin tanıtılması ve bölgede yetişen kavunların tanıtımı ve bölgede kavun borsası oluşturmak amacıyla düzenlenen Bandırma Belediyesi'nin katkılarıyla Yeşil Çomlu Kavun Festivali de düzenlenmektedir. Festival birçok farklı kentten gelen misafire ev sahipliği yapmakta ve tarıma ve çiftçiye dikkat çekmesi yönüyle de ilgi toplamaktadır.

Bandırma da üç adet kültür ve sanat merkezi bulunmaktadır;

Barış Manço Kültür Merkezi: 300 kişi kapasiteli çok amaçlı salonda gerek Belediye tarafından düzenlenen tiyatro, konser, söyleşi, panel, toplantı gibi programlar düzenlenmekte, gerekse resmi kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve özel kuruluşların etkinlikleri gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır. Ayrıca kültür merkezinin bünyesinde bulunan 70 m² lik Melih Çınar Sergi Salonunda yıl boyunca çeşitli sergiler düzenlenmektedir.

Kültür Ve Sanat Merkezi: Bandırma_sahilde bulunan Kültür ve Sanat Merkezi bünyesinde, 211 m² büyüklüğünde bir galeri salonu ve 2 adet çalışma salonu bulundurmaktadır. Salonlardan çeşitli tiyatro ve halkoyunları ekipleri faydalanmakta ve Belediye Bantosu da bu binada hizmet vermektedir.

Santral Kültür Merkezi: Eski Elektrik Fabrikası'nın restore edilmesi sonucu hizmet vermeye başlayan Santral Kültür Merkezi, çeşitli tiyatro, konser, söyleşi, panel, toplantı gibi programlara ev sahipliği yapmaktadır.

Bandırma Belediyesi'nin yeni binasına taşınmasından sonra, eski hizmet binasının Bandırma'ya hizmet vermeye devam etmesi amacıyla bu tarihi mekân Harun Karacan Gençlik ve Spor Merkezi adı ile hizmete açılmıştır. Bu merkezde yıl boyunca çeşitli kurslar verilmekte ve bu kurslardan ortalama 1000 kişi faydalanabilmektedir. Bandırma'da 2011 yılında açılan Liman AVM bünyesinde de 6 adet sinema salonu hizmete girmiştir [35].

2.6. Turizm

Turizm, dünyanın en fazla gelişme gösteren olgularından biri olma özelliğini taşımakla birlikte, önemli sektörlerden biri haline de gelmiştir. Turizmin bu özelliği gereği dünya genelinde ülkeler uluslararası turizmin sağladığı ekonomik faydadan daha fazla yararlanabilmek için adeta bir yarış göstermektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler, gelir kaynağı oluşturmak ve ekonomide çeşitlendirmeye gitmek maksadıyla turizme odaklanmıştır. Bir kentin yerel özelliklerinin (mimari yapı, tarihi ve kültürel çekicilikler, yöresel yemekler) turistik ürün haline getirilmesi, pazarlanması ve turistlere sunulması oldukça önem kazanmıştır. Ancak bu tek başına yeterli olmamakta; turistler turistik ürünü, farklı turistik hizmetlerin (konaklama, yeme-içme, boş zaman aktiviteleri vb.) tüketiminden ziyade, destinasyonun küresel tecrübesi ile ilişkilendirmektedir.

Turizm kaynakları, doğal kaynakları (plajlar, dağlar ve kırsal alanlar vb.) ve kültürel varlıkları (müzeler, gelenekler ve festivaller vb.) içermektedir. Turizm ürünlerini çeşitlendirmek ve çevreye fayda sağlamak amacıyla doğal, tarihi ve kültürel kaynakların ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bandırma tarih sahnesinde birçok medeniyete ev sahipliği yapmış; doğal, tarihi ve kültürel kaynaklar açısından zengin bir kenttir.

Kültür Turizmi: Daskyleion Antik Kenti, Plakia Antik Kenti, Ulu Camii, Haydar Çavuş Camii, Bandırma Arkeoloji Müzesi, Edincik Ulu Camii gibi lokasyonlar Bandırma ilçesini kültür turizmine elverişli hale getirmektedir.

Kıyı Turizmi: Kapıdağ'ın Bandırma'ya bakan sahillerinde doğal ve geniş kumsallar bulunmaktadır. Bu kumsallardan Kocakum ve Tanaça mevkiindeki ünlüdür.

Ekoturizm: Doğal alanlara duyarlı ve çevreyi koruyan bir seyahat olarak tanımlanabilen eko-turizm kapsamında Manyas Kuş Cenneti Milli Parkı potansiyeli yüksek olan bir alandır.

Dağ Turizmi: Bandırma ilçesinde dağcılık yapılabilen; ilçeye ait dağcılık kulübü (BANDAK-Bandırma Dağcılık ve Arama Kurtarma İhtisas Kulübü) bulunmaktadır. Dağcılık kulübü ilde yer alan seyahat acentaları vasıtasıyla Erdek - Kapıdağ Yarımadası, Dursunbey - Alaçam Dağları, Bigadiç - Ulus Dağı, Burhaniye - Madra Dağı ve Edremit - Kazdağları gibi dağ turizmine yönelik bölgelere turlar ve etkinlikler düzenlemektedir.

Kuş Gözlemciliği: Kuş gözlemciliği turizmine katılmak isteyen turistler için Manyas Kuş Cenneti önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. "A Sınıfı Avrupa Diploması" ödülü olan Manyas Kuş Cenneti 266 kuş türüne ev sahipliği yapmaktadır. Fauna bakımından oldukça verimli olan gölde su kuşları başta olmak üzere zengin bir yaban hayatı bulunmaktadır [36].

Sıra No	Tesis Adı	Sınıfı ve Türü	Adresi	Oda	Yatak
1	Grand Asya Hotel	5 Yıldızlı Otel	17 Eylül Mh. Atatürk Cd. No:86 BANDIRMA / BALIKESİR	136	272
2	Otel Eken Prestige	4 Yıldızlı Otel	Mehmet Akif Ersoy Cd. No:7 BANDIRMA / BALIKESİR	93	192
3	Eken Otel	3 Yıldızlı Otel	Paşabayır Mh. Soğuksu Cd. BANDIRMA / BALIKESİR	78	150
4	Tüm Hotel	3 Yıldızlı Otel	Haydar Çavuş Mh. Saatçiler Sk. No: 16/A BANDIRMA / BALIKESİR	35	64
5	Villa Marina Otel	3 Yıldızlı Otel	Paşabayır Mh. Mehmet Akif Ersoy Cd. No:27 BANDIRMA / BALIKESİR	35	60
6	Odaman Otel	3 Yıldızlı Otel	Haydarçavuş Mahallesi 40 Merdiven Sokak No:5 BANDARMA/BALIKESİR	52	98
7	Grand Serenay Otel	3 Yıldızlı Otel	Haydarçavuş Mahallesi Kırk Merdiven Sokak No:21 BANDARMA/BALIKESİR	24	48
8	Hotel Perama	3 Yıldızlı Otel	Paşabayır Mah. Ordu Cad. No.24/1 BANDIRMA/BALIKESİR	55	110
9	Tüm Otel Palas	3 Yıldızlı Otel	Haydarçavuş Mah. Kırkmerdiven Sokak No.10/1 BANDIRMA/BALIKESİR	24	38
10	Otel Sarenis City	2 Yıldızlı Otel	17 Eylül Mh. Atatürk Cd. No.253 BANDIRMA / BALIKESİR	35	70
11	Golden Elit Otel	1 Yıldızlı Otel	Haydar Çavuş Mh. Cumhuriyet Meydanı No: 3 BANDIRMA / BALIKESİR	13	26
12	Bandırma Palas Otel	Özel Konaklama Tesis	Haydar Çavuş Mh. Cumhuriyet Cad. No: 10 BANDIRMA / BALIKESİR	29	62
13	Otel Panderma Port	Özel Konaklama Tesis	Paşabayır Mah. Mehmet Akif Ersoy Cad. No: 13 BANDIRMA / BALIKESİR	23	42
			TOPLAM	632	1232

Tablo 26. Bandırma’da Bulunan İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri [37]

Sıra No	Grubu	Acente Adı	Merkez ve Şube	Adresi
1	A	El Destino Turizm Seyahat Acentası	Merkez	Haydar Çavuş Mah. Haydar Çavuş Sok. No:2 BANDIRMA / BALIKESİR
2	A	Hacet Turizm Seyahat Acentası	Merkez	Günaydın Mah. İtfaiye Cad. No:6/2 BANDIRMA / BALIKESİR
3	A	Yılcan Turizm Seyahat Acentası	Merkez	Haydarçavuş Mah. Sunullah Cad. No.13/A BANDIRMA / BALIKESİR
4	A	Katib Turizm Seyahat Acentası	Merkez	Günaydın Mahallesi Hal Caddesi No.17/1 BANDIRMA/BALIKESİR
5	A	Gülsuyu Turizm Seyahat Acentası	Şube	Haydar Çavuş Mah. Kaşif Acar Cad. No:34/20 BANDIRMA / BALIKESİR
6	A	Emin Can Turizm Seyahat Acentesi	Şube	17 Eylül Mah. Şehit Özkul Sokak No:5/B BANDIRMA / BALIKESİR
7	A	Karesi Turizm Sey. Ac.	Şube	Hacıyusuf Mah. İnönü Cad. No:89 BANDIRMA / BALIKESİR
8	A	Ensar Turizm Sey. Acentası	Şube	Haydar Çavuş Mah. İnönü Cad. No:41/2 BANDIRMA / BALIKESİR

Tablo 27. Bandırma’da Bulunan İşletme Belgeli Acentalar [37]

2.7. Sağlık

Bir toplumun sahip olduğu nitelikli işgücünün (beşeri sermaye) asıl kaynağını eğitim oluşturmakla birlikte, toplumun sağlık durumu da beşeri sermayeyi besleyen ve gelişmesine önemli katkılarda bulunan bir unsurdur. Bir toplumun sağlık düzeyi ile ekonomik gelişmişlik arasında yakın ve karşılıklı bir nedensellik ilişkisi bulunmaktadır. Ekonomik gelişmesini belli bir düzeye getirebilmiş toplumlarda sağlık için ayrılan kaynaklar arttığı gibi, bireylerin sağlık bilinci de birlikte artış göstermektedir. Böylece sağlık düzeyinin gelişimi de ekonomik gelişmeyi hızlandırmaktadır. Sağlığın, toplumun gelir ve refahı, işçi verimliliği, işgücü katılımı, tasarruf ve yatırım oranları, demografik faktörler ile diğer beşeri sermaye faktörleri üzerinde doğrudan bir etkisi olmaktadır.

Toplumda görülen hastalıkların sıklığının ve sürekliliğinin çalışan kişilerin üretkenlikleri üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğu, ayrıca yetersiz beslenmenin de birçok hastalığa yol açarak kişilerin zayıf düşmesine neden olduğu bilenen gerçekler arasındadır. Zayıflayarak güçsüz kalan kişilerin, hem fiziksel hem de zihinsel olarak işe yeterince adapte olamadıkları, halsiz, uyuşuk, kayıtsız ve dikkatsiz oldukları belirlenmiştir. Hastalık ve iş görememezlik saat başına ücretlerde önemli azalmalara sebep olmaktadır. Bütün bu olumsuzluklar, emeğin verimliliğini düşürerek ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemektedir.

Tüm olumsuzlukları bertaraf etmek amacı ile yapılacak sağlık harcamaları, toplumun çalışma gücünü koruyarak ve ileriki yıllarda ortaya çıkacak hastalıkları azaltarak gelecekteki sağlık harcamalarında tasarruf edilmesi sağlayacaktır. Bu doğrultuda gelişen sağlık sermaye stoğu, insan sermayesini önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Dolayısıyla sağlık sermayesi stokunu arttıracak sağlık hizmetleri ve yatırımları, beşeri sermayenin artmasını sağlayacak ve ülke gelişimin itici gücü olacaktır [38].

2.7.1. Bandırma da Sağlık Hizmetleri

Bandırma’da bir hastane kurulmasına 1925 yılında Belediye Başkanı Merhum Kâşif Acar'ın girişimleri ile başlanmıştır. Pertevniyal Vakfı'ndan gönderilen 15.000 lira, Başbakanlık Muamelat Müdürlüğü tarafından Bandırma Pertevniyal Hastanesi'ne 10.000 lira para yardımı ve Bandırma Belediyesi'nin katkıları ile 1932 yılında tamamlanmıştır. 1931 yılında Bandırma Belediye arşivinden elde edilen belgeye göre; hastane inşaatı çalışmalarını izlemek üzere Pertevniyal Vakfı yetkilerinin inceleme ziyaretine geldikleri ve hastanenin adının yardım tahsisi sonucunda Pertevniyal Bandırma Hastanesi olarak tanımlandığı anlaşılmaktadır.

Hastane kayıtlarına göre; hastane 1936-1956 yılları arasında 20 yıl süresinde Bandırma Belediyesi bünyesinde hizmet vermiştir. 1954 yılında B Blok yapılarak 1956 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na intikal ettirilmiştir. 1968 ve 1995 yılları arasında çeşitli ek blokların inşası ve onarımı ile hastane devamlı olarak büyümüştür. 19 Şubat 2005 yılında Sağlık Bakanlığına devredilerek Kapıdağ Devlet Hastanesi adıyla faaliyetine devam eden Eski SSK Hastanesi ile 30 Mayıs 2009 yılında birleştirilmiş ve Bandırma Devlet Hastanesi adını almıştır.

Resim 13. Bandırma Eski Devlet (Pertevniyal) Hastanesi'nin 1928 Tarihli Fotoğrafı [23]

Bandırma nüfusunun 2010 yılında 135.094 kişi olması, hastanenin ilave bloklarının yetersizliği, yapı güvenliğinin bozulması ve hastane donanım değişiklikleri yeni bir hastane binası ihtiyacını ortaya koymuştur. Bandırma Devlet Hastanesinin yeni binasının yapımına Doğanpınar Köyü Çiftlik Mevkiinde 1995 yılında başlanmış, 4 Ekim 2010 tarihinde faaliyete geçerek hasta kabulüne başlayan hastanenin, resmi açılışı 23 Ekim 2010 tarihinde gerçekleştirilmiştir [39].

Bandırma ilçesinde 1'i devlet ve 1'i özel hastane olmak üzere 2 adet Hastane, 1 adet Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, 1 adet İlçe Sağlık Müdürlüğü, 19 adet Aile Sağlık Merkezi, 1 adet Tıp Merkezi ve 3 adet Ağız ve Diş Sağlığı Polikliniği bulunmaktadır.

	Devlet Hastanesi	Özel Hastane	Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi	İlçe Sağlık Müdürlüğü	Aile Sağlık Merkezi	Tıp Merkezi	Ağız ve Diş Sağlığı Poliklinikleri
Sayı	1	1	1	1	19	1	3
Uzman Doktor	85	29		3	4	5	2
Doktor	13	5		12	45		
Diş Doktoru			23	1			10
Hemşire	230	30	2	11	30	3	
Ebe	76	2	1	21	15		
ATT / Sürücü							
Yatak Sayısı	350	60					

Tablo 28. Bandırma'da Sağlık Kurumlarında İstihdam Edilen Çalışan Sayısı [40]

İlçenin en büyük hastanesi olan Bandırma Devlet Hastanesi'nin toplam yatak kapasitesi 350 olup toplam çalışan personel sayısı 404 kişidir. Personel dağılımı incelendiğinde, 85 adet uzman doktor, 13 doktor, 230 hemşire ve 76 ebe'nin istihdam edildiği görülmektedir. Bandırma Devlet Hastanesi'nin bünyesinde ayrıca Verem Savaş Dispanseri, Ana Çocuk Sağlığı Merkezi, Kanseri Erken Teşhis ve Tarama Merkezi Birimi ve Diyaliz Merkezi birimleri de faaliyet göstermektedir.

Bandırma bulunan tek özel hastanenin ise yatak kapasitesi 60 adet olmakla birlikte, toplam istihdam edilen personel sayısı 66'dır. 29 uzman doktor, 5 doktor, 30 hemşire ve 2 adet ebe özel hastanenin personellerini oluşturmaktadır.

2.8. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)

Sosyal güvenlik; bir dizi kamu önlemi ile hastalık, doğum, iş kazası, işsizlik, iş göremezlik, yaşlılık, ölüm gibi nedenlerle ortaya çıkabilecek ekonomik ve sosyal rahatsızlıklara karşı, toplumun kendini korumasıdır. Karşılaşılan bu sorunlar bireyin gelirinin azalması ve/veya giderlerinin artmasına neden olmaktadır. Çalışma gücünü olumsuz yönde etkileyen hastalık, yaşlılık ve sakatlık gibi fizyolojik riskler ile çalışma gücünü etkilememekle birlikte onun kullanımını önleyen işsizlik, bu türden risklerdir. Bu risklerle karşılaşan birey, geçici ya da sürekli olarak gelirden yoksun kalmakta, ekonomik güvensizlik ortamına itilmektedir. Bu nedenle sosyal güvenlik politikalarının temelini ekonomik, sosyal ve fizyolojik risklerin bireyler üzerindeki etkilerini giderme çabaları oluşturmaktadır.

Çağdaş sosyal güvenlik kavramının hedeflediği risklerin çoğu sağlıkla ilgilidir. Sağlıkla ilgili olup sosyal güvenlik programı çerçevesine giren asgari yararlanımlar şunlardır:

- Genel pratisyenlik bakımı (bazı ülkelerde ev ziyaretlerini de kapsar),
- Yataklı ve ayakta bakım veren uzman bakımı,
- Temel ilaçlar,
- Doğumla ilgili hizmetler ve gerektiğinde hastane hizmetleridir [41].

Değişen sosyal güvenlik ihtiyaç ve risklerine karşı toplumu güvence altına alarak güvenilir, kaliteli ve yenilikçi bir anlayışla sürdürülebilir sosyal güvenlik hizmeti sunmayı misyonu haline getiren Sosyal Güvenlik Kurumu; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na ilgili kuruluşudur. Kurumun temel amacı; sosyal sigortacılık ilkelerine dayalı etkin, adil, kolay erişilebilir, aktüeryal ve malî açıdan sürdürülebilir, çağdaş standartlarda sosyal güvenlik sistemini yürütmektir.

DÖNEM YIL/AY	Faal İşyeri Sayısı		Kadın Çalışan Sayısı		Erkek Çalışan Sayısı		Toplam Çalışan Sayısı	
	Resmi	Özel	Resmi	Özel	Resmi	Özel	Resmi	Özel
2019/01	127	4300	1513	8399	4157	18521	5670	26920
2019/02	127	4263	1754	8269	4495	18313	6249	26582
2019/03	128	4263	1767	8266	4452	18376	4219	26642
2019/04	130	4275	1828	8309	4513	18286	6341	26595
2019/05	128	4246	1849	8285	4501	18194	6350	26479
2019/06	127	4210	1680	8192	4542	18108	5222	26300
2019/07	120	4184	1480	8112	4459	18163	5939	26275
2019/08	122	4161	1302	8110	3904	18000	5206	26110
2019/09	130	4224	1243	8506	3807	18282	5050	26788
2019/10	128	4260	1578	8524	3833	18538	5411	27062
2019/11	129	4305	1636	8536	3867	18627	5503	27163
2019/12	128	4323	1645	8602	3841	18556	5486	27158

Tablo 29. Bandırma Sosyal Güvenlik Kurumu İstatistikleri [42]

Bandırma Sosyal Güvenlik Merkezi'nin 2019 yılı verileri aylık olarak incelendiğinde, en fazla faal resmi işyeri sayısına Nisan ve Eylül aylarında (130 adet), en fazla özel işyeri sayısına ise Kasım ayında (4305 adet) ulaşılmıştır. Toplam çalışan sayıları göz önünde bulundurulduğunda, resmi kurumlarda 6350 çalışan ile en yüksek adede Mayıs ayında, özel kurumlarda ise 27163 çalışan ile Kasım ayında ulaşılmıştır.

Sosyal Güvenlik Kurumu'nda kaydı bulunan çalışan sayısının (2019 yılı Aralık ayı istatistiği baz alınmıştır) toplam Bandırma nüfusuna oranına bakıldığında, ilçe nüfusunun % 17,3'ünün Sosyal Güvenlik Kurumu'na kayıtlı olduğu belirlenmiştir. Kayıtlı çalışanların ise, % 31,66'lık kısmını ise kadın çalışanlar teşkil etmektedir.

Yıllar	Çalışan Sayısı	Firma Sayısı
2015	13.679	410
2016	13.842	428
2017	14.883	461
2018	15.159	467
2019	15.630	475

Tablo 30. Bandırma'da 10 ve Üstü İstihdam Sağlayan Firmalar [42]

2.9. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

Ülkemizde kamu istihdam hizmetlerine ilişkin ilk yasal düzenleme, ilk iş yasası olan 1936 tarihli 3008 sayılı İş Kanunudur. Söz konusu Kanun iş ve işçi bulma aracılığı yapan özel büroların yasaklanmasını ve bu hizmetin kamu tekelinde yapılmasını sağlayacak İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun üç yıl içinde kurulmasını öngörmekteydi. Fakat bu üç yıllık süreçte Kurum kurulamamış ve İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile ancak 1946 yılında İş ve İşçi Bulma Kurumu (İİBK) kurulabilmiştir.

İİBK 1946 yılından itibaren işgücü piyasasında iş ve işçi bulmaya aracılık hizmetini vermeye başlamış, özellikle gelişmekte olan sanayiinin işgücü ihtiyacını karşılama ve işgünün sektörel ve coğrafi hareketliliğini sağlama görevlerini üstlenmiştir.

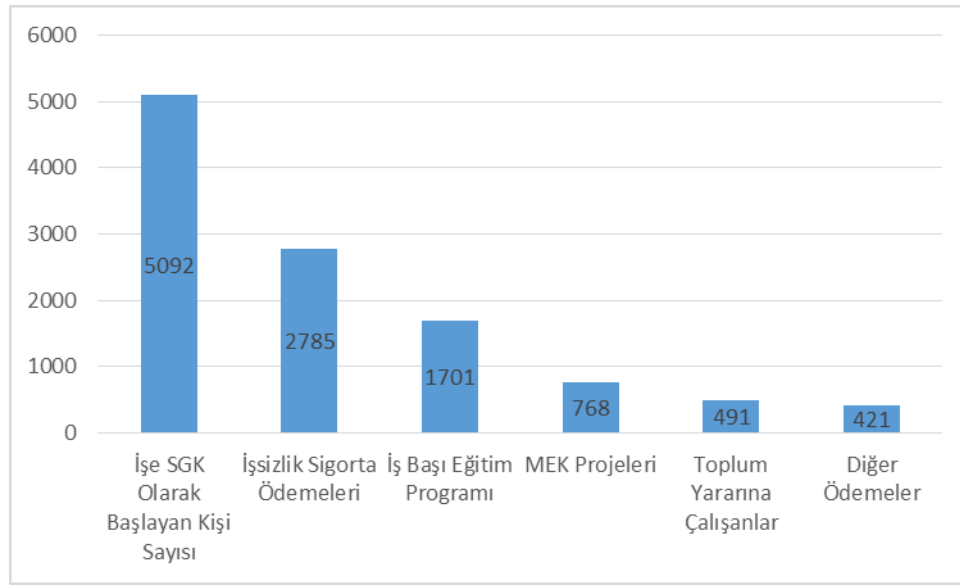
1980'li yıllarla birlikte başlayan küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve bilgi toplumu kamu istihdam kurumlarının önemini artırmış ve fonksiyonlarını genişletmiştir. İş ve İşçi Bulma Kurumu'nu da gerek dünyada gerekse ülkedeki teknolojik alanda ve işgücü piyasasında meydana gelen gelişmeleri izleyebilmesi ve aktif işgücü programlarını uygulayabileceği bir yapıya kavuşturmak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, 4 Ekim 2000 tarih ve 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile İş ve İşçi Bulma Kurumu kapatılarak, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) kurulmuştur. 05 Temmuz 2003 tarih ve 25159 sayılı Resmi gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile Kurum kuruluş yasasına kavuşmuştur.

İŞKUR'un görev ve sorumlukları;

- Ulusal istihdam politikasının oluşturulmasına, istihdamın korunmasına ve geliştirilmesine, işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak, işsizlik sigortası işlemlerini yürütmek,
- İş ve meslek analizleri yapmak ve yaptırmak, iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri vermek ve verdirmek, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve işgücü uyum programları geliştirmek ve uygulamak
- İşsizlik sigortası hizmetlerini yürütmek,
-

- İşgücü piyasası verilerini, yerel ve ulusal ölçekte derlemek, analiz etmek, yorumlamak ve yayınlamak, İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulunu oluşturmak, işgücü arz ve talebinin belirlenmesine yönelik işgücü ihtiyaç analizlerini yapmak veya yaptırmak,
- Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluşların işgücü, istihdam ve çalışma hayatına ilişkin olarak aldıkları kararları izlemek
- Gerekğinde Kurum faaliyet alanı ile ilgili ihalelere katılmak suretiyle, yurt içinde veya uluslararası düzeyde kurum ve kuruluşlara eğitim ve danışmanlık hizmeti vermektir [43].

2019 yılı boyunca Türkiye İş Kurumu Müdürlüğü Bandırma Hizmet Merkezi'ne toplam 22000 kişi başvurmuş; bu kişilerin 5092'i SGK'lı olarak işe yerleştirilmiş ve 2785 kişi işsizlik sigorta ödemelerinden faydalanmıştır. İş başı eğitim programından faydalanan kişi sayısı 1701, MEK projelerinden faydalanan sayısı 768 kişi olurken, 491 kişiyi de toplum yararına çalışanlar oluşturmuştur.

Grafik 9. 2019 Yılı Boyunca İŞKUR Bandırma Hizmet Merkezi'nin Hizmetlerinden Faydalanan Kişi Sayısı [44]

2019 yılı istatistiklerine göre; yıl boyunca 22003 kişi iş aramış ve İŞKUR vasıtası ile 5092 kişi işe yerleştirilmiştir. Bir başka ifade ile başvuranların % 23'lük bir kısmı işe yerleştirmişlerdir.

Ay	İş Arayan Kişi Sayısı	İŞKUR Üzerinden İşe Yerleştirilen Kişi Sayısı
Ocak	1996	157
Şubat	1559	76
Mart	1333	269
Nisan	1584	249
Mayıs	1384	488
Haziran	2141	407
Temmuz	1960	731
Ağustos	1805	354
Eylül	2333	967
Ekim	1946	641
Kasım	2171	475
Aralık	1791	278
TOPLAM	2203	5092

Tablo 31. 2019 Yılı İŞKUR Bandırma Hizmet Merkezi İstatistiklerine Göre İş Arayan ve İŞKUR Vastasıyla İşe Yerleştirilen Kişi Sayılarının Aylık Değişimi [44]

2019 yılı içerisinde işsizlik ödeneğine başvuranların sayısı 5531 olurken, bu kişilerin % 50,4'ü işsizlik ödeneğini almaya hak kazanmıştır. İşsizlik ödeneğini almaya hak kazanan 2785 kişiye toplam 21.137.509 TL lik ödeme yapılmıştır.

Ay	İşsizlik Ödeneğine Başvuran Kişi Sayısı	İşsizlik Ödeneğine Hak Kazanan Kişi Sayısı
Ocak	788	405
Şubat	482	254
Mart	373	202
Nisan	384	189
Mayıs	414	220
Haziran	436	209
Temmuz	528	281
Ağustos	342	168
Eylül	456	246
Ekim	441	232
Kasım	439	225
Aralık	448	154
TOPLAM	5531	2785

Tablo 32. 2019 Yılı İŞKUR Bandırma Hizmet Merkezi İstatistiklerine Göre İşsizlik Ödeneğine Başvuran ve Hak Kazanan Kişi İstatistikleri [44]

2.10. Tarım ve Hayvancılık

2.10.1. Tarım

Tarım sektörü, çeşitli besin maddelerini üreten, bu maddeleri işleyerek besin maddelerini çeşitlendiren, bireylerin de bu maddelere olan ihtiyacını karşılayan dolayısı ile toplumların sağlığı ve kalkınması üzerinde önemli etkiye sahip bir sektördür. İnsanoğlunun hayatını devam ettirebilmesi için besin ihtiyacı vazgeçilmez bir unsurdur. Toplum sağlığı ve sosyoekonomik kalkınma, yeterli ve dengeli beslenme ile mümkündür.

Tarım; ülke nüfusunun yaşamını sürdürebilmesi, milli gelire ve istihdama katkısı, diğer sektörlerle hammadde ve sermaye sağlaması, ihracata doğrudan ve dolaylı olarak etkisi ve biyolojik çeşitlilik ile ekolojik dengeye olan katkısı nedeniyle tüm dünyada vazgeçilmez bir sektör niteliğindedir. Bu nedenle tarım sektörü, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla, toplumun bütün kesimlerini yakından ilgilendirmektedir.

Türkiye, tarih boyunca çeşitli uygarlıklara evsahipliği yapmış bir coğrafya üzerinde bulunmaktadır. Bu uygarlıklarda da tarımsal faaliyetler, iklimin bölgelere göre farklılık göstermesi ve Anadolu'nun da eski bir dünya ticaret merkezi olması nedeniyle, birçok alanda ve türde yoğun bir şekilde yapılmıştır. Cumhuriyet sonrası yaşanan ekonomik gelişmeler sonucunda sanayi sektörüne ağırlık verilmiş, fakat tarım sektörü de ülke ekonomisi içerisinde önemini birçok bakımdan korumaya devam ettirmiştir. Tarım sektörünün Türkiye'de milli gelirin oluşumundaki nispi payı yıllar itibari ile geriliyor olmasına rağmen, sanayi sektörüne sağladığı girdi, genel istihdam, dış ticarete katkısı ve hizmet sektörü için yarattığı etki dikkate alındığında, Türkiye ekonomisindeki yeri ve önemi büyüktür [45].

Türkiye tarımının yakın tarihine bakıldığında, tarımın istihdam içindeki payının 1960 yılındaki %76 seviyesinden, 2008 yılında %24'lere indiğini belirtmektedir. Son yıllarda yaşanan nüfus artışına paralel olarak iç pazardaki gıda talebinin de artmaktadır. Ülkede politikanın ana hedefinin verimlilik artışı ve/veya maliyetlerin aşağı çekilmesi olması gerektiği belirtilirken, Türkiye'nin tarım stratejisinin fazlası olan ürünlerden açığı olan ürünlere aktarma yapmak olduğu ifade edilmektedir.

Türkiye tarımının yapısal sorunları olarak ise küçük ve parçalı işletmeler, kalitesiz tohum, yetersiz teknoloji, koşulsuz yüksek destek ve fiyat gösterilmektedir [46].

2019 yılı itibari ile Bandırma ilçe sınırları içerisindeki tarım arazilerinin 40.900 hektar alan kapladığı, bu arazi alanının % 75,49'unun tarla ziraati vasfındaki arazi, % 4,76'sının sebze ziraati arazisi ve % 4,45'inin zeytinlik alan olduğu görülmektedir. Tarıma elverişli olup kullanılmayan arazilerin toplam arazi alanı içerisindeki payı ise % 10,96'dır.

Tarım Arazisinin Türü	Alan (Hektar)	Payı (%)
Tarla Ziraati Arazisi	30.877	75,49
Bağ - Bahçe Ziraati Arazisi	1.623	3,97
Zeytinlik Alan	1.819	4,45
Sebze Ziraati Arazisi	1.945	4,76
Nadas Arazisi	154	0,38
Tarıma Elverişli Olup Kullanılmayan (Dik, Yamaç) Arazi	4.482	10,96
TOPLAM	40.900	100

Tablo 33. 2019 Yılı İtibari İle Bandırma İlçe Sınırları İçindeki Tarım Arazilerin Durumu [47]

2019 yılı itibari ile Bandırma’da üretimi yapılan tarla bitkileri üretimindeki ilk beş ürün; buğday, ayçiçeği, mısır (dane), arpa ve kanoladır. Ekim yapılan alan büyüklüğünde ilk sırayı 114.937 dekar alana ekimi yapılan buğday, 90.644 dekar alanla ayçiçeği ve 24.254 dekar alanla kanola izlemektedir. Verimlilik istatistiği incelendiğinde, en yüksek verim dekar başına 1.600 kg ile mısırdan elde edilmiş, mısırı 850 kg/dekar ile çeltik takip etmiştir.

Ürünler	Ekiliş (Da)	Ort. Verim (Kg/Da)	Üretim (Ton)
Buğday	114.937	525	60.342
Ayçiçeği	90.644	200	18.129
Mısır (Dane)	10.196	1.600	16.314
Arpa	17.242	525	9.052
Kanola	24.254	280	6.791
Çeltik	2.761	850	2.347

Tablo 34. Tarla Bitkileri Üretimi (İlk 5 Ürün) [47]

2019 yılı itibari ile Bandırma’da yapılan toplam meyve üretiminde ilk beş ürün; ceviz, kiraz, iç badem, üzüm, armuttur. Meyve bahçelerinin kurulduğu alan büyüklüğüne göre ilk sırayı 2.407 dekar alan ile ceviz, 529 dekar alan ile kiraz ve 362 dekar alan ile armut bahçeleri izlemektedir Verimlilik istatistiği incelendiğinde, en yüksek verimin 1.080 kg ile iç bademde elde edildiği, iç bademi 650 kg/dekar ile kiraz ve üzümün takip ettiği gözlemlenmiştir.

Ürünler	Alan (Da)	Ort. Verim (Kg/Da)	Ağaç Başına Ort. Verim (Kg)	Üretim (Ton)
Ceviz	2.407	289	17	696
Kiraz	529	650	20	344
Badem(İç)	299	1.080	15	323
Üzüm	130	650	15	323
Armut	362	160	5	58

Tablo 35. Meyve Üretimi (İlk 5 Ürün) [47]

2019 yılı itibari ile Bandırma’da yapılan toplam sebze üretiminde ilk beş ürün sırasıyla; domates, kavun, bezelye (iç), maydanoz ve nohut olmuştur. Sebze üretiminin yapıldığı alan büyüklüğü itibari ile ilk sırayı 9.221 dekar alan ile domates, 4.055 dekar alan ile kavun ve 1.945 dekar alan ile nohut izlemektedir. Verimlilik istatistiği incelendiğinde, en yüksek verimin 10.000 kg ile domateste elde edildiği, domatesi 1.250 kg/dekar ile kavun ve 1.200 kg/dekar ile maydanozun takip ettiği gözlemlenmiştir.

Ürünler	Ekiliş (Da)	Ort. Verim (Kg/Da)	Üretim (Ton)
Domates	9.221	10.000	92.210
Kavun	4.055	1.250	5.069
Bezelye (İç)	1.460	875	1.278
Maydanoz	597	1.200	716
Nohut	1.945	160	311

Tablo 36. Sebze Üretimi (İlk 5 Ürün) [47]

2019 yılı itibari ile Bandırma’da yapılan toplam yem bitkileri üretiminde ilk beş ürün sırasıyla; mısır (silajlık) , italyan çimi, yonca, fiğ ve yulaf şeklinde olmuştur. Yem bitkileri üretiminin yapıldığı alan büyüklüğü itibari ile ilk sırayı 17.154 dekar alan ile mısır (silajlık), 4.137 dekar alan ile italyan çimi ve 1.277 dekar alan ile yonca izlemektedir. Verimlilik istatistiği incelendiğinde, en yüksek verimin 5.750 kg ile mısır (silajlık) ekiminde elde edildiği, mısırı 3.500 kg/dekar ile İtalyan çimi ile 2.200 kg/dekar ile yoncanın takip ettiği gözlemlenmiştir.

Ürünler	Ekiliş (Da)	Ort. Verim (Kg/Da)	Üretim (Ton)
Mısır (Silajlık)	17.154	5.750	98.635
İtalyan Çimi	4.137	3.500	14.480
Yonca (Kuru Ot)	1.277	2.200	2.809
Fiğ (Kuru Ot)	1.065	650	692
Yulaf (Kuru Ot)	768	650	499

Tablo 37. Yem Bitkileri Üretimi (İlk 5 Ürün) [47]

2019 yılı itibari ile Bandırma’da 63.171 dekar alanda, toplam 1.234 kg sertifikalı tohumluk üretimi gerçekleştirilmiştir. Üretilen sertifikalı tohumluk cinsleri buğday, arpa, kanola, çeltik, yem bezelyesi ve nohuttur. Son altı yıl içerisinde en büyük ekim alanı ve üretim miktarı 2017 yılında meydana gelmiştir.

Yıl	Ürün	Alan (da)	Üretim Miktarı (Kg, Adet)
2014	Buğday, Arpa, Kanola, Çeltik	51.200	1.133
2015	Buğday, Arpa, Kanola, Çeltik, Yulaf	58.713	1.097
2016	Buğday, Arpa, Kanola, Çeltik, Yulaf	56.526	1.088
2017	Buğday, Arpa, Kanola, Çeltik, Yulaf	72.889	1.766
2018	Buğday, Arpa, Kanola, Çeltik, Yem Bezelyesi, Nohut	78.904	1.569
2019	Buğday, Arpa, Kanola, Çeltik, Yem Bezelyesi, Nohut	63.171	1.234,43

Tablo 38. Bandırma’da Sertifikalı Tohumluk Kullanım Miktarları [47]

Sertifikalı fidan üretiminde ise Bandırma, ceviz fidanı üretiminde Türkiye’nin en önemli merkezlerinden bir haline gelmiştir. Bandırma ve çevresinde ceviz üretimi 1980’li yılların başında Sahil Yenice mahallesinde başlamış, zamanla kırsal mahalleleri olan Ömerköy, Erikli ve Dutlman gibi kırsal mahallelerinde de yaygınlaşmıştır. 2014 yılında 2.737 dekar olan ekim alanı 4 kat artışla 11.318 dekara erişmiş, 3.800.000 adet olan sertifikalı ceviz fidanı üretimi 2,5 kat artışla 9.850.000 adede yükselmiştir.

Yıl	Ürün	Alan (da)	Üretim Miktarı (Adet)
2014	Ceviz	2.737	3.800.000
2015	Ceviz	3.973	5.000.000
2016	Ceviz	6.336	8.000.000
2017	Ceviz	9.238	8.100.000
2018	Ceviz	11.592	8.500.000
2019	Ceviz	11.318	9.850.000

Tablo 39. Bandırma’da Sertifikalı Fidan Üretimi [47]

Bandırma genelinde tohum ve fidan sektöründe faaliyet gösteren işletme sayıları, Tablo 40.’da belirtilmiş olup, 6 adet tohum üreticisi, 86 adet tohum bayiisi, 6 adet tohum işleyicisi ve 70 adet fidan üreticisi tespit edilmiştir.

Faaliyet Alanı	Toplam Firma Sayısı
Tohum Üreticileri	6
Tohum Bayileri	86
Tohum İşleyicileri	6
Fidan Üreticileri	70

Tablo 40. Bandırma’da Faaliyet Gösteren Kuruluşlar [47]

Yıllar içerisinde devamlı artış gösteren tarımsal destekleme miktarları, 2019 yılı içerisinde Bandırma genelinde 26.423.976,05 TL olarak ödemesi yapılmış ve ülke genelinde yapılan

desteklemenin binde 25 oranında gerçekleşmiştir. Bitkisel üretim desteklemelerinde ise, en fazla ödeme 9.494.036,62 TL ile mazot, gübre, toprak analiz desteği alanında yapılmış, bu destekleme alanının 7.196.577,42 TL ile hububat-baklagil desteği takip etmiştir.

Yıllar	Türkiye'de Verilen Destek Miktarı (TL)	Bandırma'da Verilen Destek Miktarı (TL)
2014	5.519.700.000	8.846.332
2015	6.087.000.000	11.234.092,05
2016	6.671.000.000	17.789.922,54
2017	7.703.000.000	14.283.720,48
2018	8.279.740.000	21.665.488,57
2019	10.428.260.000	26.423.976,05

Tablo 41. Bandırma'da Verilen Tarımsal Desteklemeler [47]

2019 yılı içerisinde Bandırma'da verilen bitkisel üretim desteklemelerinde en çok faydalanılan destekleme konusu, 2.462 işletmenin 9.494.036 TL menblağ ile faydalandığı mazot, gübre ve toprak analizi desteği olmuştur. 1.853 işletmenin 170.685 dekar, 7.196.577 TL ile faydalandığı hububat – baklagil desteği de çok değerlendiren bir diğer destekleme konusu olmuştur.

Destekleme Adı	İşletme Sayısı	Üretim Alanı (Dekar)	Destekleme Miktarı (TL)
Mazot, Gübre, Toprak Analiz Desteği	2.462	347.303,51	9.494.036,62
Sertifikalı Tohumluk Kullanımı	680	63.171,43	528.470,81
Sertifikalı Fidanlık Kullanımı	29	528,18	57.903,90
Dane Mısır	120	7.006,60	7.716.092
Yağlı Tohumlu Bitkiler	1.267	85.17	Ödenmedi
Hububat-Baklagil Desteği	1.853	170.685,00	7.196.577,42
Sertifikalı Tohum Üretim	2		16.209
Yem Bitkileri	349	17.098,26	
Küçük Aile İşletmesi	38	126,19	12.619

Tablo 42. 2019 Yılında Bandırma'da Verilen Bitkisel Üretim Desteklemeleri [47]

2.10.2 Hayvancılık

Gelişen ve değişen dünyada insanoğlunun önemli ve değişmez sorunlarının başında yeterli ve dengeli beslenme gelmektedir. İnsanın büyümesi, gelişmesi ve sağlıklı kalabilmesinin yanı sıra, beyin gelişimi bakımından da önemli olan sekiz adet aminoasit, sadece hayvansal kökenli proteinlerde yeterli miktarda bulunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) verilerine göre sağlıklı bir insanın vücut ağırlığının her kilogramı için günde 1 gr protein tüketmesi ve bunun da %42' sinin hayvansal kökenli olması önerilmektedir.

İnsanların yeterli ve dengeli beslenmesinde önemli rolü bulunan hayvancılık sektörü; ulusal geliri ve istihdamı artırmak, et, süt, tekstil, deri, kozmetik ve ilaç sanayi dallarına hammadde sağlamak, kalkınmaya katkıda bulunmak ve ihracat yoluyla döviz gelirlerini artırmak gibi önemli ekonomik ve sosyal fonksiyonlara sahiptir. Hayvancılık sektörü; yem sanayi, et ve mamulleri sanayi, süt ve mamulleri sanayi, dericilik ve tekstil sanayileri, veteriner ilaçları ve hayvancılık donanım sanayileri vb. bileşenleri yeni istihdam alanları oluşturmakta ve hayvansal ürünlerin işlenmesiyle katma değer yaratmaktadır.

Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar Türkiye hayvan varlığı önemli değişim göstermiş, Cumhuriyetin ilk yıllarından artan hayvan varlığı, İkinci Dünya Savaşı sırasında artış hızının düşmesi sorununu yaşamış, hatta bazı türlerde azalma meydana gelmiştir. Savaşın bitmesini takip eden dönemde sayısal artış tekrardan hızlanmış, türlere bağlı olarak en yüksek sayısal değerlere 1960-1980 yılları arasında ulaşılmıştır. 1980'li yıllarda ise bütün türlerde hayvan sayısı hızla azalmaya başlamıştır.

Türkiye coğrafi özellikleri bakımından her türlü hayvan yetiştiriciliği için uygun ortam ve potansiyele sahiptir. Ülkemizde, 1970'li yıllara kadar hem büyükbaş ve hem de küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin tamamına yakını, yerli ırk hayvan varlıkları ile mera hayvancılığı şeklinde sürdürülmüştür. 1980'li yıllara kadar bu potansiyel çok iyi değerlendirmiş ve hayvan varlığı sürekli artmıştır. 2000 yılından itibaren ise yapılan devlet desteklemeleri ve teşvikler sayesinde büyük ölçekli hayvancılık tesis sayılarında önemli ölçüde artış olmuştur [48].

Hayvancılık, Bandırma ilçesinde çok gelişmiş bir sanayi koludur. Özellikle Bandırma ve çevresinde tavukçuluk sektörü en hızlı gelişen ekonomik faaliyet olarak göze çarpmaktadır. Bandırma'da tavukçuluğun hızla gelişmesinde Türkiye genelinde tavukçuluk sektöründe yaşanan değişimler ve Bandırma'nın jeopolitik konumu gereği büyük tüketim kentlerine yakınlığı etkili olmuştur.

Balıkesir iline bağlı 15 ilçede 2019 yılında 25 milyon 761 bin adet etlik tavuk üretilmiş ve bu miktar tüm Türkiye'de üretilen etlik tavuk sayısının % 11,6'ını oluşturmaktadır. Bandırma'da 2019 yılında toplam etlik tavuk sayısı 4.914.812 adet (Balıkesir'deki etlik tavukların % 19'u) olarak gerçekleşmiş, Bandırma ve çevresi (Gönen, Manyas, Erdek ve Marmara Adası) dikkate alındığında Balıkesir ili etlik tavuk mevcudiyetinin % 34,7'si Bandırma çevresinde yetiştirilmektedir. Etlik tavuk üretimindeki yüksek rakamlar, Bandırma ve çevresinin Türkiye'nin sayılı etlik tavuk üretim merkezlerinden biri olmasını sağlamıştır.

Bandırma'da tavukçuluk sektöründe faaliyet göstren ve sektörün gelişmesinde önemli katkıları bulunan Banvit A.Ş. faaliyetlerine 1968 yılında karma yem üreticisi olarak başlamış ve 1984 yılında Türkiye'de ilk kez temizlenmiş ve poşetlenmiş taze piliç eti üretimine başlamıştır. Firma 2001 yılında önce hindi eti, ardından da tüketilmeye hazır ileri işlenmiş hazır gıdalar ve şarküteri ürünlerinin üretimine de başlamıştır. Ayrıca Banvit A.Ş. çiftliklerinde yetiştirilen her piliç ve hindi, beslenmesi amacı ile Banvit AŞ yem fabrikalarında da yem üretimi yapılmaktadır.

Bandırma’da faaliyet gösteren bir diğer beyaz et üretici firması 2003 yılında kurulan ve 2004 yılının Nisan ayında faaliyetlerine başlayan Bupiliç’tir. Bupiliç şirketi 300.000m²’lik üretim tesisine, saatte 12.000 adet piliç kesim kapasitesine, saatte 8.500 adet kapasiteli parçalama hattına, 257 yetiştiriciye bağlı 486 adet kümese sahiptir. Ayrıca Bupiliç firması bünyesinde 2009 yılında saatte 60 ton kapasiteye sahip yem fabrikası faaliyete başlamıştır.

Sıralama	İlçe	Et Tavuğu Sayısı (adet)
1	Bandırma	4.914.812
2	Karesi	3.791.752
3	Altıeylül	3.284.616
4	Bigadiç	2.439.779
5	Savaştepe	2.146.182
6	Erdek	1.900.149
7	Susurluk	1.497.000
8	Gönen	1.452.684
9	Sındırgı	1.233.584
10	Dursunbey	809.263
11	Manyas	691.712
12	İvrindi	619.280
13	Kepsut	477.500
14	Burhaniye	450.000
15	Edremit	52.830
BALIKESİR İL TOPLAMI		25.761.143
TÜRKİYE TOPLAMI		221.841.860

Tablo 43. Balıkesir İli 2019 Yılı Etlik Tavuk Sayısı [7]

Balıkesir iline bağlı 19 ilçede 2019 yılında 6 milyon 573 bin adet yumurta tavuğu üretilmiştir ve bu miktar tüm Türkiye’de üretilen yumurta tavuğu sayısının % 5,45’ine denk gelmektedir. Balıkesir ilinin bu sektördeki öncü bölge olmasında Bandırma ilçesinin etkisi çok büyüktür. Balıkesir ilinde bulunan yumurta tavuğu mevcudiyetinin % 44,42’si tek başına (2 milyon 920 bin adet) Bandırma ilçesinde, % 73,8’i de (4 milyon 852 bin adet) Bandırma ve çevresi (Gönen, Manyas, Erdek ve Marmara Adası) bölgesinde bulunmaktadır.

Sıralama	İlçe	Yumurta Tavuğu Sayısı (adet)
1	Bandırma	2.920.000
2	Manyas	1.667.543
3	Altıeylül	660.000
4	Savaştepe	280.550
5	Burhaniye	275.000
6	Susurluk	208.061
7	Gönen	150.000
8	Balya	127.280
9	Erdek	114.516
10	Bigadiç	101.800
11	Sındırgı	17.484
12	Kepsut	14.805
13	Karesi	13.300
14	Dursunbey	9.210
15	Havran	6.640
16	Edremit	4.385
17	Gömeç	1.650
18	Marmara	820
19	İvrindi	450
BALIKESİR İL TOPLAMI		6.573.494
TÜRKİYE TOPLAMI		120.725.299

Tablo 44. Balıkesir İli 2019 Yılı Yumurta Tavuğu Sayısı [7]

Bandırma’da 2019 yılında yapılan hayvansal varlık rakamları incelendiğinde 7.240 adet sığır, 142 adet manda, 24.721 adet koyun (merinos), 10.465 adet koyun (yerli ve diğerleri), 4.220 adet keçi, 65.500 adet hindi, 420 adet kaz, 210 adet ördek ve 134 adet arıcılık faaliyeti gösteren firma bulunduğu tespit edilmiştir.

Hayvan Varlığı	Adet
Sığır (Kültür - Kültür Melezi ve Yerli)	7240
Manda (Yerli)	142
Koyun (Merinos)	24721
Koyun (Yerli ve Diğerleri)	10465
Keçi (Kıl Keçisi ve Diğerleri)	4220
Arıcılık Faaliyeti Yapan İşletme	134
Hindi	65500
Kaz	420
Ördek	210

Tablo 45. 2019 Yılı Bandırma Hayvan Varlık İstatistikleri [7]

Bandırma ilçesindeki aktif tarım ve hayvancılık faaliyetleri sebebi ile ilçe sınırları içerisinde toplam 22.804 adet tarımsal alet ve ekipman bulunmaktadır. Bandırma da en çok bulunan alet ve ekipmanlar incelendiğinde; 2.972 adet pulluk, 2.513 adet traktör ve 2.153 adet römork bulunduğu tespit edilmiştir.

Tarımsal Alet ve Ekipman İstatistiği			
Biçerdöver	61	Cıvciv Ana Makinesi	176
Traktör	2513	Süt Sağım Tesisi	119
Pulluk	2972	Seyyar Süt Sağım Makinesi	1048
Toprak Frezesi	24	Römork	2153
Kültivatör	1293	Su Tankeri	548
Merdane	57	Dip Kazan	502
Dişli Tırmık	1979	Rototiller	8
Karma ve Ot Tırmığı	138	Toprak Tesviye Makinesi	51
Hububat Ekim Makinesi	1987	Set Yapma Makinesi	4
Gübre Dağıtma Makinesi	1463	Toprak Burgusu	2
Balya Makinesi	94	Ara Çapa Makinesi	524
Çayır Biçme Makinesi	85	Ekim Makinesi	574
Silaj Makinesi	63	Sap Döver ve Harman Makinesi	8
Selektör	15	Saman Yapma Makinesi	19
Yem Hazırlama Makinesi	34	Motorlu Tırpan	10
Sap Parçalama Makinesi	32	Ürün Kurutma Makinesi	7
Sırt Pülverizatörü	1595	Meyve Hasat Makineleri	129
Tozlayıcı	18	Ürün Sınıflandırma Makinesi	622
Atomizör	202	Yem Dağıtıcı Römork	43
Çeşitli Pompa	729	Damla Sulama Makinesi	260
Yağmurlama Tesisi	389	Kepçe	131
Kuluçka Makinesi	123		
TOPLAM		22804	

Tablo 46. 2019 Yılı Bandırma İlçesinde Bulunan Tarımsal Alet ve Ekipmanlarının İstatistikleri [7]

Hayvancılık desteklemeleri açısından 2019 yılı Bandırma’da oldukça hareketli geçmiştir. Büyükbaşlar için verilen süt prim desteği 458 adet işletme tarafından alınmış ve toplam 2.875.774 TL destekleme miktarı sağlanmıştır. 568 adet işletme tarafından alınan 1.937.850 TL’lik buzağı desteği ve 350 adet işletme tarafından alınan 1.414.686 TL’lik yem bitkileri desteği de en aktif kullanılan hayvancılık destekleri olmuştur.

Destekleme Adı	İşletme Sayısı	Hayvan Sayısı (Baş)	Destekleme Miktarı (TL)
Buzağı Desteği	568	4.084	1.937.850,00
Ana. Koyun Keçi	680	23.110	577.750,00
Süt Primi Desteği (Büyükbaş)	458	7.004	2.875.774,54
Süt Analiz Desteği (Büyükbaş)	2	765	114.750
Arılı Kovan Desteği	101	8.369	125.535
Yem Bitkileri Desteği	350	17.171	1.414.686,30
Hayvan Hastalığı Tazminatı Desteği	2	2	12.836
Hastalıktan Ari İşletme Desteği	3	2.005	12.836,25
Onaylı İşletme Desteği	1	850	85.000
Besi Desteği	186	1.308	327.000
Sürü Büyütme Desteği (Küçükbaş)		3.148	314.800
Çiğ Süt Desteklemesi (Küçükbaş)	1		837

Tablo 47. 2019 Yılında Bandırma’da Verilen Hayvancılık Desteklemeleri [47]

2.10.3 Tarım Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK)

TKDK 18 Mayıs 2007 tarih ve 5648 Sayılı Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile kurulmuştur. Avrupa Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti arasında yürütülen AB’ye katılım müzakereleri kapsamında, TKDK kırsal kalkınma için katılım öncesi süreçte tahsis edilen IPARD Programı²¹ fonlarını kullanılmaktadır. Türkiye’nin katılım öncesi dönemdeki önceliklerini ve ihtiyaçlarını dikkate alarak sürdürülebilir kalkınmayı sağlayacak şekilde tarımsal işletmeleri AB standartlarına yükseltmeyi amaçlayan IPARD programı çerçevesinde 42 ilde; tarım, hayvancılık, gıda, balıkçılık ve alternatif tarım alanlarında faaliyet gösteren işletmelere, üretici bireylere, kooperatiflere ve üretici birliklerine hibe programları aracılığı ile finansman desteğinin sağlanması planlanmıştır [49]. TKDK Balıkesir İl Koordinatörlüğünce, Bandırma’da 2019 yılında toplam yatırım tutarı 4.577.126,95 TL olan 4 projeye, 1.962.689,32 TL destek ödemesi yapılması kararlaştırılmıştır. 1 adet projeye de 58.807,60 TL hibe ödemesi gerçekleştirilmiştir.

Alt Tedbir/ Sektör Adı	Başvuru Sayısı	Sözleşmeye Bağlanan Proje Sayısı	Toplam Yatırım Tutarı (TL)	Toplam Destek Tutarı (TL)	Ödemesi Biten Proje Sayısı	Ödenen Hibe Tutarı (TL)
Kırmızı Et Üreten Tarımsal İşletmeler	2	2	4.120.411,01	1.747.354,97	0	0
Arıcılık ve Arı Ürünlerinin Üretimi İşlenmesi ve Pazarlanması	2	2	456.715,94	215.334,35	1	58.807,60
TOPLAM	2	2	4.577.126,95	1.962.689,32	1	58.807,60

Tablo 48. TKDK Sektörel Hibe Destekleri [50]

2.10.4 Orman

Ormanlar; insanlığa gıda, yakıt, barınak, temiz hava ve su, ilaç, gelir kaynağı, istihdam, dinlenme, peyzaj gibi maddi-manevi birçok ekonomik, çevresel, sosyokültürel faydalar sunan doğal bir kaynaktır. Bir ekosistem olarak orman, belirli bir kapalılıkta ağaçlar, diğer bitki ve hayvan topluluğu ile topraktaki gözle görünmeyen diğer organizmaların cansız çevreyle belli bir denge içinde karşılıklı olarak birbirleriyle etkileşimde bulunduğu canlı bir sistem ve topluluktur.

Türkiye yaklaşık olarak 80 milyon hektar yüzölçümüyle, dağlık ve ekocoğrafya bakımından zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Bu ekolojik zenginliğe paralel olarak ormanları da tür ve kompozisyon olarak zengindir. Türkiye ormanlarının tamamına yakını devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, büyük çoğunluğu Orman Genel Müdürlüğü tarafından idare edilmektedir. Özel mülkiyete ait orman alanı tüm ormanlık alanın binde birinden daha azdır (yaklaşık 18 bin hektar). Türkiye ormanları, en küçük işletme birimi olan orman işletme şefliği bazında, 10-20 yıllık dönüş süreleri ile hazırlanan orman amenajman planları ile işletilmektedir [51].

Bandırma, Erdek, Gönen, Susurluk ve Manyas ilçelerinde yer alan işletme şefliklerinin bulunduğu Bandırma Orman İşletme Müdürlüğü; 366.133,4 hektarlık bir alanı kontrol etmektedir. Toplam alanın % 35,35'i ormanlık, % 64,65'i ise ormansız alandan oluşmaktadır. Normal ormanlık alan ise Bandırma Orman İşletme alanının % 23,23'ünü tekabül etmektedir.

Normal Orman	85.041,5	% 23,23
Bozuk Orman	44.369,8	% 12,12
Toplam Orman Alanı	129.411,3	%35,35
Ormansız Alan	236.722,1	%64,65
Genel Alan	366.133,4	100%

Tablo 49. Bandırma Orman İşletme Müdürlüğü Yetki Alanındaki Orman Varlığı [52]

Bandırma Orman İşletme Müdürlüğü'nün 2019 yılı içerisinde gerçekleştirdiği orman ürünleri satışından toplam 3.652.672,2 TL gelir elde edilmiştir. Bu gelirin neredeyse tamamı dikili ağaç satışından sağlanmış, diğer gelir kalemleri de ince çaplı yakacak odun, ibrelif lif yonga ve diğer orman ürünleri olmuştur.

	Miktar (Kg)	Miktar (m3)	Miktar (Ster)	Tutar (TL)
Dikili Ağaç Satışı		24.253,16		3.563.897,82
İnce Çaplı Yakacak Odun			4.225	28.490
İbrelif Lif Yonga			120	13.200
Diğer Orman Ürünleri	301.811			47.084,38
TOPLAM	301.811	24.253,16	4.345	3.652.672,20

Tablo 50. Bandırma Orman Ürünleri Satış Durumu [53]

Bandırma Orman İşletme Müdürlüğü'nün 2019 yılı içerisinde gerçekleştirdiği orman ürünleri üretiminde, 7.248 m³ lif yonga odunu, 4.653 m³ sanayi odunu, 4.359 m³ tomruk, 779 m³ kâğıtlık odun, 421 m³ maden direği ve 6041 ster yakacak odun üretilerek ekonomiye kazandırılmıştır.

CİNS	Miktar	Birim
Tomruk	4359	m3
Maden Direk	421	m3
Sanayi Odunu	4653	m3
Kâğıtlık Odun	779	m3
Lif Yonga Odunu	7248	m3
Yakacak Odun	6041	Ster

Tablo 51. Bandırma Üretilen Orman Ürünleri [53]

2.11. Spor

Spor; insanlık tarihinin başlangıcına kadar uzanan bir geçmişe sahip olup toplumsal yaşantının vazgeçilmez bir olgusudur. İnsanlığın varoluşundan bu yana, insanoğlu bilerek ya da bilmeyerek sporun içinde olmuştur. Mağara devrinin ilkel insanı spor kavramından uzak, avını yakalamak için koşmuş, sıçramış, vücudunu çevikleştirmek zorunda kalmıştır. Ancak bu hareketler bilinçli, düzenli ve sürekli olmadığı için spor olarak tanımlanmamıştır. Doğa ile baş başa kalması nedeniyle farkında olmadan sporla iç içe yaşayan insanoğlu, yeni yeni şeyler keşfettikçe spora da yeni özellikler kazandırmıştır. Özetle spor, toplumların göz ardı edemeyeceği, kesintiye uğratamayacağı ve vazgeçemeyeceği evrensel, bütünleştirici bir aktivitedir [54]. Bandırma'da da spor faaliyetleri eski tarihlere kadar dayanmakta ve çeşitli branşlarda başarılar elde etmiş kulüplere ev sahipliği yapmaktadır. Özellikle futbolda Bandırmaspor ve basketbolda Banvit Bandırma Basketbol Kulübü, Bandırma'yı ulusal ve uluslararası alanda başarı ile temsil etmektedir.

	Kulüp Adı	A - Takım	Altyapı Takımları
FUTBOL	Bandırmaspor	Profesyonel TFF 2. Lig	U-19, U-17, U-16, U-14, U-13
	Etispor	Süper Amatör Lig	U-19, U-17, U-16, U-14, U-13, U-12
	Sanayispor	1. Amatör Lig	U-19, U-17, U-16, U-14, U-13, U-12
	100. Yılspor	1. Amatör Lig	
	600 Evlerspor	1. Amatör Lig	U-19
	Çınarlıspor	2. Amatör Lig	
	Edincikspor	2. Amatör Lig	
BASKETBOL	Teksüt Bandırma	Basketbol Süper Lig	U-16, U-11
	Bandırma Kırmızı	Basketbol 1. Lig	U-18, U-13, U-12
	Bandırma Basketbol	Mahalli Lig	U-18, U-16, U-14, U-12, U-11
	Marmara Basketbol	Mahalli Lig	U-14
VOLEYBOL	Bandırmaspor	Mahalli Lig	U-16, U-14, U-12
	Bandırma Beşiktaşlılar	Mahalli Lig	
HENTBOL	Bandırmaspor	Hentbol Kadınlar 1. Lig	U-16
AMERİKAN FUTBOLU	Bandırma Jets	2. Lig	

Tablo 52. 2019 Yılı İtibari ile Bandırma İlçesindeki Spor Kulüpleri [55]

2.11.1. Bandırmaspor

Bandırmaspor, 1965 yılının Mayıs ayında, Bandırma'nın eski iki amatör takımı olan İdmanyurdu Gençlik ile Marmara Gençlik kulüplerinin kongrelerini toplayarak birleşme kararı almasıyla, Bandırmaspor Profesyonel takımı kurulma yolunda ilk adım atılmıştır. Bu iki kulübün yöneticileri, Bandırmaspor'un yönetimini oluştururken renkleri "bordo beyaz" olarak belirlenen kulübün kurucu başkanlığına Hasan Sur getirilmiştir.

Bandırmaspor'u kurmak amacıyla 5 Haziran 1965'te Şehir Kulübü'nde bir toplantı gerçekleştirilmiş ve bu toplantı ile Futbol Federasyonu'nun 2.Türkiye Ligi'ne yalnız il takımlarının katılabileceği açıklaması da göz önüne alınarak kulüp tüzüğü'nün, B.Bandırmaspor ismiyle hazırlanması kararlaştırılmıştır. Bu zorunluluk kalktıktan sonra, takım ismi Bandırmaspor olarak tescil edilmiştir. Bandırmaspor karşılaşmalarını 12725 kişi kapasiteli Bandırma 17 Eylül Stadında yapmaktadır.

2.11.2. Teksüt Bandırma Basketbol Takımı

Teksüt Bandırma BK, 1994 yılında kurulmuş ve mahalli liglerde mücadele etmeye başlamıştır. 10 yıl süreyle mahalli ve alt liglerde mücadele eden Teksüt Bandırma BK, 2004 yılında Beko Basketbol Ligi'ne yükselmiştir. Basketbol Süper Liginde, 5 kez play-off çeyrek finali, 6 defa da play-off yarı finaline çıkma başarısı gösteren Teksüt Bandırma BK, 2012 - 2013 Sezonunda Galatasaray Medical Park ile final mücadelesi vermiş ve mağlup olarak Lig ikinciliğini kazanmıştır. 2016 – 2017 Sezonunda İntegral Forex Türkiye Kupası Şampiyonluğunu kazanan Teksüt Bandırma BK, Avrupa kupalarında da çeşitli başarılar sergilemiştir. 2014 – 2015 Sezonunda ULEB Eurocup Final Fouru, 2016 – 2017 Sezonunda FIBA Şampiyonlar Ligi Final Four Finalisti ve 2017 – 2018 Sezonunda FIBA Şampiyonlar Ligi Çeyrek Finalisti olma başarısını gösteren Teksüt Bandırma BK, Türkiye'yi uluslararası alanda başarılı bir şekilde temsil etmiştir.

Teksüt Bandırma Basketbol Kulübü ve Bandırma Kırmızı Basketbol Kulübü takımları maçlarını 2001 yılında Bandırma 600 Evler Mevkii'nde hizmete alınan, 3000 kişi kapasiteli Teksüt Kara Ali Acar Spor Kompleksinde yapmaktadır.

Bandırma Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü'nden alınan verilere göre; Bandırmaspor tarafından kullanılan 17 Eylül Stadı en fazla kişi kapasitesine sahip spor tesisidir. Toplam yüzölçümü 30.000 m² olan stadın, toplam kişi kapasitesi 12.800 kişidir. Teksüt Bandırma Basketbol Kulübü tarafından kullanılan Teksüt Kara Ali Acar Spor Salonu 3.000 kişi kapasiteli olup, toplam yüzölçümü 12.000 m²'dir. Bu tesisler dışında farklı amaçlar ile kullanılan spor tesisleri ve özellikleri Tablo 42'da belirtilmiştir.

Tesisin Adı	Kişi Kapasitesi	Ölçüleri (m*m)	Yapısı ve Özellikleri	Yüzölçümü (m2)	Kullanım Durumu
17 Eylül Stadı	12.800	105 * 65	Çim Saha, Betonarme Tesis	30.000	Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü
Kara Ali Acar Spor Salonu	3.000	30 * 15	Parke	12.000	Teksüt Basketbol
Bulls Eye	400	30 * 15	Parke	4.880	Bandırma Basketbol
Bandırma Ortaokulu Spor Salonu	250	30 * 15	Beton	1.250	Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü
Bandırma Anadolu Lisesi Spor Salonu	100	26 * 12	Beton	900	Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü
Bandırma Recep Gencer MTAL Spor Salonu	250	30 * 15	Beton	1.250	Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü
Bandırma Enerjisa Fen Lisesi Spor Salonu	100	30 * 15	Beton	900	Milli Eğitim İlçe Müdürlüğü
Sanayi Sentetik Sahası	400	105 * 65	Sentetik Çim	9.500	Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü
Edincik Sentetik Sahası	50	105 * 65	Sentetik Çim	9.000	Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü
600 Evler Sentetik Sahası	Tribün Yok	105 * 65	Sentetik Çim	10.000	Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü

Tablo 53. 2019 Yılı İtibari ile Bandırma İlçesinde Bulunan Spor Tesisleri ve Özellikleri [55]

2.12 Finans

Finansal piyasaları içinde bankalar önemli bir yere sahiptir. Bankalar, fon fazlası olanlardan toplanan kaynakların fon talebi olanlara kredi olarak verilmesine aracılık eden finansal kuruluşlardır. Böylece bankalar tasarruflar ve yatırımlar arasında en uygun şekilde değişimin gerçekleşmesini sağlayan kuruluşlar olarak önemli bir görevi yerine getirmektedirler. Bankalar ekonomide fon akışını sağlamak dışında kaydi para yaratmak, para ve maliye politikalarının yürütülmesine yardımcı olmak, gelir ve servet dağılımını etkilemek gibi ekonomi açısından önemli başka fonksiyonlara da sahiptir. Bankacılık sektörünün güçlü olması, ülke ekonomilerinin de güçlü olmasını sağlayacaktır.

Bankacılığın büyümesi ve gelişmesi ekonominin de büyümesi ve gelişmesine neden olacaktır. Finansal sistem içerisinde bankacılık sektörü ne kadar güçlü ve sağlam ise ekonomik büyümede o kadar yüksek olacaktır [56].

Bandırma’da 15 farklı bankaya ait, toplam 21 adet banka şubesi faaliyet göstermektedir. Bandırma’da faaliyet gösteren bankalara ait bilgiler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

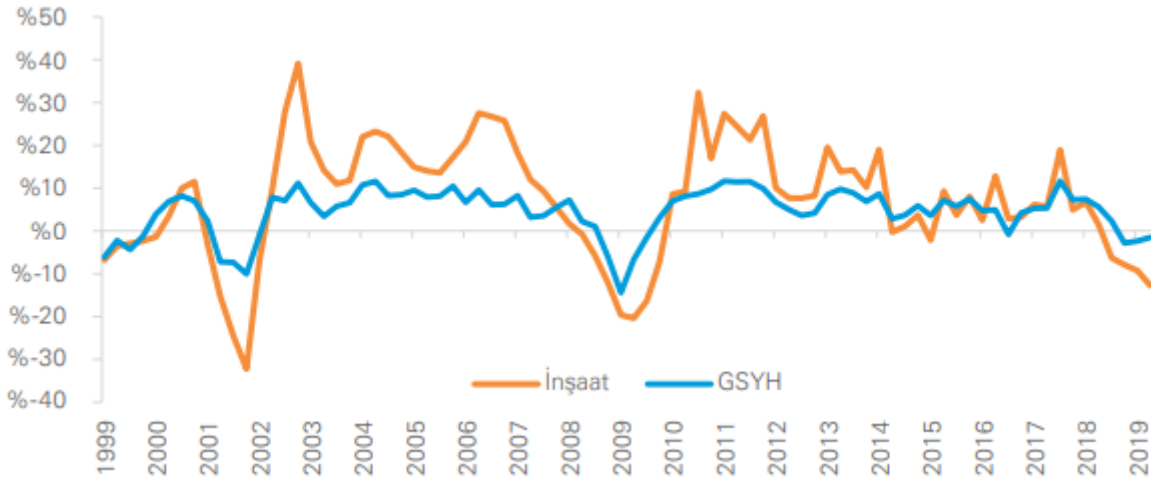
BANKA ADI	ŞUBE SAYISI
TÜRKİYE GARANTİ BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	2
TÜRKİYE CUMHURİYETİ ZİRAAT BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	2
TÜRKİYE HALK BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	2
YAPI VE KREDİ BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	2
QNB FİNANSBANK ANONİM ŞİRKETİ	2
TÜRKİYE İŞ BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	2
KUVEYT TÜRK KATILIM BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	1
DENİZBANK ANONİM ŞİRKETİ	1
ING BANK ANONİM ŞİRKETİ	1
ŞEKERBANK T.A.Ş.	1
AKBANK TÜRK ANONİM ŞİRKETİ	1
ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI A.Ş.	1
TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	1
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O	1
TÜRK EKONOMİ BANKASI ANONİM ŞİRKETİ	1

Tablo 54. Bandırma’da Faaliyet Gösteren Banka Şubeleri [57]

2.13. İnşaat

İnşaat sektörü; yoğun işgücü kullanımı, sosyoekonomik refah düzeyine olan katkısı ve yüzlerce çeşit mal-hizmet üretimiyle doğrudan bağlantılı olması sebebiyle ekonomik yapı içerisinde önemli bir yere sahiptir. Ayrıca yarattığı katma değer ve istihdam açısından ülke ekonomilerinin lokomotifi konumundadır. Büyük ölçüde yerli sermayeye dayanan Türkiye inşaat sektörü yüzlerce meslek dalını ilgilendirmekte olup, istihdam ve üretim sürecini olumlu yönde etkilemektedir. Ulusal ve uluslararası alanda büyük bir deneyime ve potansiyele sahip olan inşaat sektörü, kendisine bağlı 200’den fazla alt sektörü harekete geçirme özelliğiyle lokomotif sektör olarak adlandırılmaktadır. İnşaat sektörü, bina ve altyapı yatırımları olmak üzere ikiye ayrılmakta olup, bina yatırımları ise konut ve konut dışı bina yatırımlardan oluşmaktadır [58].

Türkiye ekonomisinin büyüme trendi geleneksel olarak inşaat ve emlak piyasası üzerine oturmakta ve etkileşim içinde olduğu yan sektörler ile birlikte istihdamda lokomotif role sahiptir. Fakat özellikle 2018 yılında üst noktaya çıkan durgunluk sektörün sıkıntıya sokmuş, 2018 yılının ikinci yarısından bu yana büyümeye önemli oranda negatif katkı vermiştir. Sektör, 2019 yılının ikinci yarısı sonu itibarıyla da bir önceki döneme kıyasla çok sert bir daralma yaşayarak (-%12,7) büyümeyi sınırlamıştır. Sektör, 2018 Ç2 - 2019 Ç2 döneminde ortalama %9 küçülmesine rağmen, 2020 yılı ile birlikte yeniden başlaması beklenen büyüme trendine yükselişle cevap vermesi beklenmektedir [59].

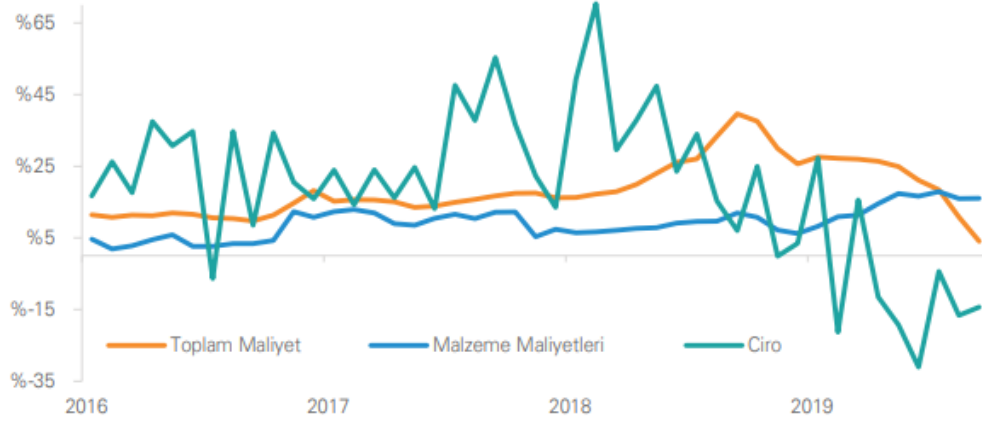

Grafik 10. Son 20 Yıllık Süreçte GSYH ile İnşaat Sektörünün Büyüme Karşılaştırması [59]

Son yıllarda inşaat sektöründe maliyetler devamlı olarak artarken, satış fiyatlarındaki eşdeğer hareketler ve yüksek talep buradaki artışları dengelenmiştir. Ancak 2018 sonrası dönemde talepteki kırılma, satış fiyatlarının artışını da sınırlamış ve talebin düşmesi, ciro artışlarının maliyet artışlarının altında kalmasına sebep olmuştur. Bu da sektörün finansal performansını ciddi seviyede olumsuz etkiye maruz bırakmıştır.

Eylül 2019 itibarıyla inşaat sektörünün parasal büyüklüğü, önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 14,3 daralmış, aynı dönemde malzeme maliyetleri yüzde 16,1; toplam maliyetler ise yüzde 4 artış kaydedilmiştir. Buna geçtiğimiz yıl yaşanan maliyet şoku da eklendiğinde tablonun ciddiyeti daha da berraklaşmaktadır. Sektör açısından işçilik ve demir çelik maliyetleri her zamanki önemini korumaya devam edeceği düşünülmektedir. Döviz kurlarındaki yükselişin son dönemde duraksaması

olumlu bir gelişme olsa da emek yoğunluğunun yüksek olduğu sektörde asgari ücret artışları maliyetler üzerine ilave bir yük getirebilme ihtimali de bulunmaktadır [59].

Grafik 11. 2016 Yılından İtibaren İnşaat Sektöründe Maliyetlerin Değişimi [59]

TÜİK tarafından hazırlanan, 2019 yılı Bandırma özelinde inşaat sektörünün (özellikle konut satışı) satış istatistikleri incelendiğinde, toplam 4.096 adet konutun satışının yapıldığı belirlenmiştir. Geçen yıla göre 125 adet daha fazla konut satışı yapılmıştır. Özellikle yılın ilk iki çeyreği 2018 yılına nazaran daha köyü geçmiş, faat yılın son çeyreğindeki artış hızı ile birlikte önceki yıla göre daha fazla satış gerçekleştirilmiştir.

	2018	2019
Ocak	279	247
Şubat	357	234
Mart	368	291
Nisan	289	280
Mayıs	386	317
Haziran	421	218
Temmuz	370	309
Ağustos	299	318
Eylül	301	514
Ekim	362	460
Kasım	234	383
Aralık	305	525
TOPLAM	3971	4096

Tablo 55. 2018 - 2019 Yılı Bandırma'da Satışı Yapılan Konut İstatistiği [7]

2.14. Enerji

Ülkelerin ekonomik gelişme süreçlerinde enerjinin kullanımı büyük önem taşımaktadır. Bu önem, enerjinin üretim girdisi olarak ekonominin diğer sektörleri ile olan yapısal bağlılığından kaynaklanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde enerjiye olan talep ile ekonomik büyüme arasındaki güçlü ilişkinin, gelişmiş ülkelerde daha zayıf olduğu görülmektedir. Bugün kişi başına gelirleri yüksek olan ülkelerin fert başına enerji tüketimleri de oldukça yüksek bulunmaktadır.

Son yıllarda gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede ekonomik gelişme ile enerji kullanımı arasındaki kuvvetli ilişkiyi ortaya koymak için hesaplanan esneklik katsayısı özellikle gelişmekte olan ülkeler için 1'e yakın değerler taşımaktadır. Enerji yoğunluğu olarak da ifade edilen, birim çıktı başına düşen enerji miktarının gelişmekte olan ülkelerde gelişmiş ülkelere göre daha yüksek gerçekleşmesinde ekonomik kalkınma hızı ile birlikte ekonomik etkinsizlik önemli rol oynamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde sanayileşme oranları geliştikçe daha fazla enerji tüketilmektedir [60].

Bandırma yenilenebilir enerji üretimi konusunda, Türkiye'deki belli başlı hub noktalarda birisidir. Beyhan Öztürk, Hıdır Serkendiz yayınlarında, Balıkesir ili özelinde rüzgâr enerjisi santrali kurulumuna en uygun bölgeleri araştırmış ve dört klasmanda incelemişlerdir. Araştırma sonucu özellikle Bandırma ve çevresinin (Erdek ve Manyas ilçeleri) rüzgâr enerjisi santrali kurulumu açısından çok uygun olduğu tespiti yapılmıştır. Garafik 12'de kapasite faktörü verisi üzerinden RES kurulumuna en uygun alanları belirtilmektedir.

Grafik 12. Balıkesir İli Rüzgâr Enerjisi Santrali Kurulum Bölgeleri [61]

Ortalama rüzgâr hızı 5,5 – 6,5 m/s arasında değişkenlik gösteren Bandırma'da, ilki 2006 yılında olmak üzere toplamda 8 adet rüzgâr enerji santrali kurulmuştur. Türbin güçleri 1,5 ile 3,3 MW arasında değişen santrallerin toplam kurulu gücü 414,35 MW'dir.

FİRMA ADI	PROJE ADI	TÜRBİN ÜRETİCİSİ	İŞLETMEYE GİRİŞ TARİHİ	TÜRBİN GÜCÜ	KURULU GÜÇ (MW)
AkEn. El. Ür. A.Ş.	Ayyıldız RES	VESTAS	2009/2017	3 MW / 3,3 MW	28,20
Yapısan El. Ür. A.Ş.	Bandırma RES	GE	2006	1,5 MW	30,00
Borasco En. Ve Kim. San. Tic. A.Ş.	Bandırma RES	VESTAS	2009/2010/2014	3 MW/3,3 MW	89,70
Yapısan El. Ür. A.Ş.	Bandırma RES Ext	NORDEX	2012	2,5 MW	21,50
As Makinsan En. El. Ür. San.Tic. A.Ş.	Bandırma-3 RES	NORDEX	2008/2016	2,5 MW / 2,4 MW	41,80
Edincik Enerji El. Ür. A.Ş.	Edincik RES	NORDEX	2013/2015/2016	2,5 MW/2,4 MW/3 MW	77,40
Manres El. Ür. A.S.	Günaydın RES	GE	2012/ 2014	2,5 MW / 2,75 MW	20,75
Galata Wind En. Ltd. Şti	ŞahRES	VESTAS	2011/2013	3 MW	105,00
TOPLAM KAPASİTE					414,35

Tablo 56. Bandırma’da Kurulu Olan Rüzgâr Enerji Santralleri (RES) [62]

Bandırma ve çevresinde tarım ve tarıma dayalı sanayinin gelişmiş olması sebebiyle, yüksek miktarda biyogaz ve biyokütle enerji üretimi potansiyeli taşıyan atıklar meydana gelmektedir. 2019 yılı itibarı ile Bandırma sınırları içerisinde 4 adet biyogaz ve biyokütle santrali faaliyet göstermekte ve toplam 26,38 MW enerji üretme kapasitesine sahip olmaktadır.

FİRMA ADI	PROJE ADI	KURULU GÜÇ
Eti Maden	Eti Maden Bandırma Atık Isı Santrali	12 MW
Bagfaş Gübre Fabrikası	Bagfaş Gübre Fabrikası Biyogaz Santrali	9,92 MW
Mauri Maya	Mauri Maya Bandırma Biyogaz Santrali	2,33 MW
Telko Enerji	Bandırma Edincik Biyogaz Santrali	2,13 MW
TOPLAM		26,38 MW

Tablo 57. Bandırma’da Kurulu Olan Biyogaz, Biyokütle, Atık Isı Santralleri [63]

Bandırma da nüfusun ve sanayi alanının geniş olması sebebi ile yüksek miktarda enerji sarf edilmektedir. Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş. Bandırma İletme Müdürlüğü’nden alınan verilere göre; sorumluluk alanında 101.416 adet abone bulunduğu görülmektedir. Yıllık toplam elektrik enerjisi tüketim miktarı 419.605.771,01 Kwh saat, abone başına elektrik tüketimi de 4.137,47 Kwh olarak gerçekleşmiştir.

Yıl	Elektrik Tüketimi (Kwh)	Abone Sayısı	Abone Başına Elektrik Tüketimi (Kwh)
2015	462.640.438,39	88.221	5.244,11
2016	491.746.373,18	91.444	5.377,57
2017	465.704.900,66	95.054	4.899,37
2018	442.770.328,97	98.360	4.501,53
2019	419.605.771,01	101.416	4.137,47

Tablo 58. Bandırma’da Tüketilen Elektrik Enerjisi Miktarı [64]

Tüketilen elektrik enerjisi miktarı sektörel bazda incelendiğinde, en büyük payın 157.415.873,02 Kwh ile sanayide gerçekleştirdiği, 100.102.239,79 Kwh tüketim ile ticarethane ve kamu hizmetleri ile 99.415.223,68 Kwh tüketim ile meskenlerin diğer önemli elektrik enerjisi tüketim alanları olduğu gözlemlenmiştir.

Sektör	Tüketilen Elektrik Miktarı (Kwh)
Ticarethane ve Kamu Hizmetleri	100.102.239,79
Tarımsal Sulama	22.505.698,04
Mesken	99.415.223,68
Sanayi	157.415.873,02
Aydınlatma	8.835.805,24

Tablo 59. 2019 Yılında Bandırma Genelinde Sektörel Bazda Tüketilen Elektrik Enerjisi Miktarı [64]

2.15. Ulaşım

İnsanın çevresi ile ilişki kurmasında, üretmiş olduğu bilgi - sermaye - mal ve hizmetlerin bir yerden başka bir yere taşınmasında rol oynayan unsurların başında ulaşım gelir. Ulaşım faaliyeti, çeşitli bilimlerden tarafından ele alınan bir konudur. Ulaştırma sektörü, ekonomik kaynakların değerlendirilmesi, diğer ülkeler ile bağlantının sağlanabilmesi, mal akışlarını düzenlemesi ve bu sürecin sürekliliğini sağlaması, ekonomik ve sosyal girdileri, yeni yerleşim sahalarının kurulması, mevcut yerleşim sahalarının gelişmesi ve diğer sektörlerle (sigorta, antrepo, gümrükleme, paketleme gibi) ilişkilerinden dolayı istihdam yaratması gibi nedenlerden dolayı ekonomik büyüme açısından önem arz etmektedir. Ulaştırma sistemi her biri kendisine özgü özellikler taşıyan karayolu, demiryolu, denizyolu, havayolu ve boru hatları gibi alt sistemlerden (türlerden) meydana gelmektedir [65].

Bandırma; İstanbul, Bursa ve İzmir illerine ortalama 2 saat uzaklıkta yer almasıyla bu illerin yer aldığı üçgenin ortasında bir konumda bulunmaktadır. Bandırma; karayolu, denizyolu, demiryolu ve sınırlı da olsa havayolu ulaşımının tümünün gerçekleşebildiği nadir yerleşim merkezlerinden biridir.

2.15.1. Karayolu

Yolcu ulaşımında başlangıç ve varış noktaları, yük taşımacılığında ise üretim ve tüketim noktaları arasında aktarmasız bir ulaşım olanağı vermesi, taşıma kapasitesi ve güzergâh seçiminde esneklik sağlaması, yüklerin daha kolay ve belli mesafelere kadar daha hızlı taşınabilmesi karayolu taşımacılığının başlıca özellikleridir.

Bandırma, bulunduğu konum itibarı ile Güney Marmara bölgesinin tam ortasında bulunmakta ve Çanakkale ile Bursa arasındaki D200 transit yol güzergâhının üzerinde konumlanmaktadır. Limanın varlığı, gelişmiş sanayiye sahip olması, özellikle Erdek, Manyas ve Gönen gibi turizm bölgelerine yakınlığı ile Bandırma'nın her geçen yıl artan nüfusu; Bandırma ve çevresindeki karayolu taşımacılığının artmasına sebebiyet vermektedir.

Yolun Niteliği		Devlet Yolu (Km)	İl Yolu (Km)	Toplam (Km)
Asfalt	BSK	187	5	192
	SK	63	428	491
Parke			3	3
TOPLAM		250	436	686

Tablo 60. Karayolları Bandırma 146. Şube Şefliği'nin Yol Uzunlukları [66]

Bandırma genelinde 14. Bölge Müdürlüğü'ne bağlı 146. Bandırma Şube Şefliği görevlidir. 146. Bandırma Şube Şefliği'nin görev alanı 250 km'si devlet, 436 km'si il yolu olmak üzere, toplam 686 km yol ağını içermektedir. Bandırma Şube Şefliği tarafından 2019 yılı içerisinde yapılan çalışmalar ve son durumları ile alakalı bilgi şu şekildedir;

2019 Yılında Tamamlanan Çalışmalar

- Bandırma – Susurluk Ayr. – Manyas Yolu, Manyas Ayrım Kavşak ve Alt Geçit Yapım Çalışması: 565-05 K.K. No. 19. Km'de tamamlanmıştır.
- Bandırma – Karacabey Yolu Karadere Köprüsü (sağ) Yeni Köprü Yapım Çalışması: 20-04 K.K. No. 21+000 Km da yapımı tamamlanmıştır.

2019 Yılında Devam Eden Çalışmalar

- Bandırma Şehir Geçişini “ Farklı Seviyeli Kavşak “ Yapım Çalışması: 200-03 K.K. No. 44-46 km'ler arasında devam etmektedir.
- Bandırma – Erdek Yolunda BSK'lı, Projeli Yol Yapım Çalışması: 10-09 K.K. No. 0-15 km'ler arasında devam etmektedir.
- Biga-Karabiga Yolu BSK'lı Projeli Yol Yapım Çalışması: 17-08 k.k. no. 0 – 19 Km'ler arasında çalışmalar devam etmektedir.
- Gönen-Manyas Yolu Projeli Yol Yapım Çalışması: 10-78 K.K. No. 3 – 16 Km'ler arasında çalışmalar devam etmektedir.
- Yenice – Balya Yolu Yol Yapım Çalışması: 555-07 K.K. No: 22 -65 Km'ler arası çalışmalar devam etmektedir [66].
-

2.15.2. Demiryolu

Endüstri Devrimi'nin ürünlerinden biri olan demiryolları, bu devrimi hızlandırıcı bir rol üstlenmiştir. Demiryolları, Endüstri Devrimi'yle birlikte çok daha fazla ihtiyaç duyulan hammaddeler ile fabrikalarda seri olarak üretilen malların uzun mesafelere çabuk ve hızlı taşınması ihtiyacını gidermek amacı ile geliştirilmiştir. 10 ton yük taşıyabilen ve en fazla 9 mil hız yapabilen ilk lokomotif 1804 yılında, buhar gücüyle çalışan ilk lokomotif ise 1812 yılında icat edilmiş, özellikle 1830'lardan sonra kömürlü trenler ile hızlı bir gelişme göstermiştir. Osmanlı hükümeti de ülkenin tarımı, ticareti, askeriyesi ve maliyesine sağlayacağı katkılar sebebiyle demiryolu yatırımlarına sıcak bakmıştır. Sırası ile Kahire - İskenderun (1851–56), Köstence - Çernova (1857–60), Rusçuk - Varna (1863–66), İzmir - Aydın (1856–63), İzmir - Kasaba (1863–66) hatları İngilizler tarafından inşa edilmiştir.

İzmir – Kasaba hattının devamı niteliğinde düşünülen Bandırma - Soma tren hattının ilk olarak inşası 1870'lerde gündeme gelmiş olmasına rağmen gerçekleştirilmesi 42 yıl kadar, uzun bir zaman almıştır. Projenin gecikmenin en önemli sebebi, bu süreçte demiryolu inşası için imtiyaz elde eden birçok yabancı şirketin gevşek tutumları ve Osmanlı hükümetlerinin bu işi ciddiye almayarak ihmal

etmesidir. Bunun sonucunda demiryolu imtiyazı defalarca el değiştirmiştir. Son olarak Fransızlar Bandırma-Soma demiryolu imtiyazını almış, 1910 yılında başladığı inşaatında 10.000 civarında amele çalışarak iki buçuk yılda, zamanından önce tamamlamayı başarmıştır. Toplam uzunluğu 190 km olan demiryolu hattı, 1912 yılının Ekim ayında işletmeye açmışlardır. Bandırma Limanı başlangıç olmak üzere Bandırma ile Soma arasında şu istasyonlar; Sığircı, Aksakal, Okçugöl, Susurluk, Ömerköy, Yeniköy, Balıkesir, Çukur Hüseyin, Soğucak, Giresun (Savaştepe), Beyce istasyonlarıdır.

Bandırma-Soma demiryolu hattının inşa edilmesi birtakım gelişmeleri ve değişimi de beraberinde getirmiştir. Hattın kurulması gerek yük ve gerekse yolcu trafiği açısından büyük rahatlama sağlanmış, ticari nitelikteki birçok ürün vagonlarla taşınmaya başlanmıştır. Demiryolu sayesinde malların İç Batı Anadolu'ya sevkı de kolaylaşmış, böylece demiryolu bölge ticaretini artırıcı bir rol üstlenmiştir.

Demiryolu hattının işletmeye açılması özellikle Bandırma çok önemli katkılar sağlamıştır. Demiryolunun işletmeye açılmasından sonra Bandırma'nın ticari önemi bir kat daha artmıştır. Çünkü kapitülasyonlardan istifade eden yabancı bandıralı şilepler İstanbul'a uğramak yerine doğrudan Bandırma'ya gelerek mallarını pazarlamaya başlamışlardır. Hem Bandırma'dan yabancı ülkelere ve İstanbul'a gönderilen malların gemilere yüklenmesi hem de Bandırma'ya gelen malların bölgeye sevkı için büyük önem arz eden Bandırma Limanı, ticaretin artışıyla birlikte önemli ölçüde işlerlik kazanmıştır. İzmir-Kasaba ve Temdidi Demiryolu Şirketinin, demiryolundan sonra Bandırma Belediyesi adına bir de rıhtım ve işkele inşa etmesiyle Bandırma Limanı artan ihtiyaca cevap verebilecek şekilde düzenlenmiştir. Demiryolunun ulaşımına açılması, Bandırma - İstanbul deniz seferlerindeki yolcu sayısını da artırmış, önceden Bandırma - İstanbul arasında haftada bir sefer yapılır iken demiryolunun Bandırma'ya ulaşmasıyla birlikte haftanın her günü sefer yapılmaya başlanmıştır. Bandırma - Soma demiryolunun inşası, Bandırma şehrinin planının oluşmasında ciddi anlamda katkı sağlamıştır. Daha önce küçük bir iskele görünümünde olan Bandırma'nın, demiryolunun inşasından sonra çehresi değişmiş ve Bandırma Limanı işlerlik kazanmıştır.

Milli Mücadele Döneminde Anadolu'da Ankara hükümetince el konulan bütün demiryolları, Mudanya Ateşkes Antlaşması'ndan sonra yabancı şirketlere devredilmiştir. Bu bağlamda 15 Aralık 1922 tarihinde Bandırma - Soma demiryolunun İzmir - Kasaba ve Temdidi Demiryolu Şirketine devri gerçekleşmiştir. Türkiye'de devletçilik politikasının en yoğun uygulandığı 1933-1939 arasındaki dönemde stratejik önemi ve tekel kurmaya müsait özelliğinden dolayı yabancıların elinde bulunan demiryolları millileştirilmeye başlanmıştır. Bu bağlamda birçok yabancı demiryolu işletmesinde olduğu gibi, 27 Nisan 1934 tarihinde Bandırma-Soma Demiryolu hattını işleten İzmir - Kasaba ve Temdidi Demiryolu Şirketi de devletleştirilmiştir [67].

YILLAR	GİDEN YOLCU	GELEN YOLCU	TOPLAM
2010	79.509	75.942	155.451
2011	79.597	76.203	155.800
2012	62.793	61.096	123.889
2013	62.328	64.540	126.868
2014	78.780	82.310	161.090
2015	77.492	79.586	157.078
2016	28.529	31.522	60.051
2017	24.819	29.406	54.225
2018	21.171	22.473	43.644
2019	49.213	49.706	98.919

Tablo 61. 2010 – 2019 Yılları Arasında Bandırma Geneli Demiryolları ile Seyahat Eden Yolcu Sayısı [68]

Bandırma'ya 2019 yılı boyunca gidiş-dönüş olmak üzere düzenlene seferler sonucunda, yıl boyunca 49.706 adet gelen yolcu, 49.213 adet giden yolcu olmak üzere toplam 98.919 adet yolcu seyahat etmiştir.

AYLAR	BANDIRMA GAR			BANDIRMA ŞEHİR			BANDIRMA GENELİ		
	GİDEN YOLCU	GELEN YOLCU	TOPLAM	GİDEN YOLCU	GELEN YOLCU	TOPLAM	GİDEN YOLCU	GELEN YOLCU	TOPLAM
OCAK	84	18	102	3036	2912	5948	3120	2930	6050
ŞUBAT	45	23	68	2380	2599	4979	2425	2622	5047
MART	21	20	41	2807	2841	5648	2828	2861	5689
NİSAN	27	38	65	3633	3874	7507	3660	3912	7572
MAYIS	22	27	49	2805	2727	5532	2827	2754	5581
HAZİRAN	29	41	70	5273	5393	10666	5302	5434	10736
TEMMUZ	48	41	89	5286	5571	10857	5334	5612	10946
AĞUSTOS	37	33	70	6054	5902	11956	6091	5935	12026
EYLÜL	57	54	111	4940	4993	9933	4997	5047	10044
EKİM	70	52	122	4655	4508	9163	4725	4560	9285
KASIM	51	51	102	4485	4596	9081	4536	4647	9183
ARALIK	30	27	57	3338	3365	6703	3368	3392	6760
TOPLAM	521	425	946	48692	49281	97973	49213	49706	98919

Tablo 62. 2019 Yılı Bandırma Geneli Demiryolları ile Gelen – Giden Yolcu Sayısı [68]

Bandırma genelinde demiryolları ile gelen – giden yük miktarı toplam 691.868 ton olarak gerçekleşmiştir. Gelen yük miktarı 472.909 ton, giden yük miktarı 218.959 ton olmuş ve toplam yük miktarı geçen yıla nazaran % 6,5 oranında azalmıştır.

Yıllar	Gelen Yük (Ton)	Giden Yük (Ton)	TOPLAM
2010	450.088	262.998	713.086
2011	503.207	293.249	796.456
2012	428.647	247.886	676.533
2013	362.510	212.165	574.675
2014	259.676	140.968	400.644
2015	225.221	116.974	342.195
2016	360.440	105.627	466.067
2017	524.102	187.845	711.947
2018	525.235	215.219	740.454
2019	472.909	218.959	691.868

Tablo 63. 2019 Yılı Bandırma Geneli Demiryolları ile Gelen – Giden Yük Miktarı [68]

Kurulduğu andan itibaren Bandırma'nın gelişmesine katkıda bulunan demiryolu, planlanan yeni tren projeleri ile birlikte, Bandırma ve çevresinin gelişme hızını arttıracak yeni adımlar olacaktır.

1.Bandırma-İzmir Yüksek Hızlı Tren Projesi

Bandırma - İzmir demiryolu hattı projesi ile hali hazırdaki hatta göre daha hızlı ulaşım imkânı sağlanması düşünülmektedir. Demiryolu hattına dâhil olacak Bursa demiryolu ile bölgesel ekonomiye destek sağlanacaktır. Hat, yük ve yolcu taşımacılığına hizmet verecektir.

2.Bandırma-Bursa-Bilecik Yüksek Hızlı Tren Projesi

Önemli bir ulaşım zinciri olan Bandırma-Bursa-Bilecik Hızlı Tren Hattı ile Ankara, İzmir, İstanbul ve Bursa gibi büyük şehirlerin arasındaki ulaşımın kolaylaştırılması ve seyahat süresinin kısaltılması sağlanacaktır. Hat saatte 250 km hıza uygun bir alt yapı ile hazırlanmaktadır.

3.Bandırma-Çanakkale-Tekirdağ Demiryolu Projesi

Bandırma ile Çanakkale'yi doğrudan bağlayacak demiryolu projesi, yolcu ve yük taşımacılığı alanında hizmet verecektir. Demiryolu hattı, Bandırma'dan başlayarak Bandırma OSB ve Gönen Deri İhtisas ve Karma OSB'yi de içine alacak şekilde Biga, Karabiga ve Çanakkale'ye ulaşacaktır [68].

Grafik 13. Bandırma'ya Yapılması Planlanan Demiryolu Projeleri [69]

2.15.3. Denizyolu

Limanlar, deniz ticaretinin gerçekleştirilmesini sağlayan önemli düğüm noktalarıdır. Bandırma Bölgesi'nde ithalat ve ihracat elleçlemeleri yapan limanlar Bandırma merkezde Çelebi Bandırma Limanı ve Bağfaş A.Ş. nin Özel İskeleleri, Marmara Adası'nda ise Saraylar ve Badalan İskeleleri'dir. Erdek'ten sadece kabotaj kapsamında taşımalar gerçekleştirilmektedir. Çelebi Bandırma Limanı, Bağfaş A.Ş.'nin Özel İskeleleri ve Marmara Adası'nda yapılan dış ticaret işlemleri Bandırma Gümrük Müdürlüğü'ne tabi olarak gerçekleştirilmektedir. Çelebi Bandırma ve Bağfaş, Bandırma Liman Başkanlığı'na bağlı iken; Marmara Adası'nda ayrıca bir liman başkanlığı daha faaliyet göstermektedir [70].

2.15.3.1. Çelebi Bandırma Limanı

Çelebi Bandırma Limanının temellerine etüt ve proje şeklinde 1952 yılında, inşasına ise 1963 senesinde başlanmıştır. Belediye tarafından işletilmekteyken 1969 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile TCDD'ye devredilen Bandırma Limanı'nda 1972 yılında kılavuzluk hizmetleri vermeye başlanmıştır. Bandırma Ticaret Odası ve Bandırma Ticaret Borsalarının da azınlık hisselerine sahip olduğu Bandırma limanının işletme hakkı, 18.05.2010'da TCDD tarafından Çelebi Holding A.Ş.'ye devredilmiştir [71].

2019 yılında Çelebi Bandırma Limanı tarafından; 4.989.210 ton yük ve 18.581 TEU konteyner işleminden geçirilmiş ve 193.382 adet araç RO-RO aracı sevk edilmiştir.

Yıl	Yük İstatistikleri (Ton)	Konteyner İstatistikleri (TEU)	Ro-ro Araç İstatistikleri (Adet)
2011	3.753.549	2.072	198.366
2012	4.077.867	9.748	205.462
2013	4.037.974	23.547	212.313
2014	4.569.709	25.163	220.534
2015	3.805.959	18.613	205.890
2016	4.012.498	11.471	215.123
2017	4.682.394	28.858	244.584
2018	4.012.485	35.695	196.192
2019	4.989.210	18.581	193.382

Tablo 64. Çelebi Bandırma Limanı İstatistikleri [71]

2.15.3.2. İDO (İstanbul Deniz Otobüsleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.)

İDO (İstanbul Deniz Otobüsleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.) 1987 ve 1988 yıllarında Norveç'ten satın alınan 449 yolcu kapasiteli 10 adet deniz otobüsü ile hizmete başlamıştır. İDO, 16 Haziran 2011 tarihinde blok satış yöntemiyle eski ana ortağı olan İBB tarafından yapılan ihale ile Tepe İnşaat, Akfen Holding, Souter ve Sera Gayrimenkul Yatırım ve İşletme A.Ş. Ortak Girişim Grubu'na satılmıştır. İDO, şehir içi ve şehir dışı deniz yollarında "Deniz Otobüsü ve Hızlı Feribot Hatları" adı altında yolcu ve araç taşımacılığı yapmaktadır. İDO, 8 deniz otobüsü, 3 arabalı vapur ve 4 hızlı feribot hattı ile toplam 15 hat üzerinden İstanbul şehir içi ve Marmara Denizi bölgesinde yolcu ve araç taşımacılığı hizmeti vermektedir. İDO, 54 deniz aracından (24 deniz otobüsü, 20 arabalı vapur, 8 hızlı feribot ve 2 hizmet gemisi) oluşan modern filosu ile dünyanın önde gelen deniz yolu yolcu ve araç taşımacılık şirketlerinden biridir [72].

2.16. Ticaret

Marmara Denizi'nin güney kıyısındaki konumu itibarıyla, Türkiye'nin iş başkenti İstanbul ve çevresinin yanı sıra ticari faaliyetlerin merkezlerinden Güney Marmara ve Ege Bölgesi ile bağlantı noktalarından birisi olan Bandırma, sınırları içerisinde ve yakın çevresinde yer alan gelişmiş sanayi tesisleri ile bölgenin ve ülkemizin yükselen değerleri arasındadır. Gübre üretimi, bor madeni ve borlu ürünlerin işletilmesi ve değerlendirilmesi, beyaz et ve et ürünleri üretimi ile tarım makinelerinin üretimi konusunda önde gelen tesislere sahip olan Bandırma, bu özelliği ile bölgenin önemli sanayi merkezleri arasında yer almaktadır. Hâlihazırda Türkiye'de üretilen kimyasal gübrenin %15'i, etlik civcivin %25'i, yumurtalık civcivin %20'si, beyaz etin %22'si, yumurtanın %22'si ilçede üretilmektedir.

Bandırma, sahip olduğu uluslararası limanı ile bölgenin dışa açılmasındaki önemli kapılardan birisidir. Temeli 1952 yılında atılan ve inşasına 1963 yılında başlanan Bandırma Limanı, Belediye tarafından işletilmekteyken 1969 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile TCDD'ye devredilmiş ve 1972 yılında kılavuzluk hizmetleri verilmeye başlanmıştır. Limanın varlığı, hem kamu hem de özel sektörün dikkatini çekerek öncelikli olarak kimya sanayisinin bölgede yatırım yapmasına neden olmuştur.

Bor Asit Fabrikası A.Ş. ile Bağfaş Gübre Fabrikası A.Ş. bölgenin sanayi serüveninin başlamasındaki ilk kıvılcım olarak nitelendirilebilir. Bandırma Ticaret Odası ve Bandırma Ticaret Borsalarının da azınlık hisselerine sahip olduğu Bandırma limanının işletme hakkı, 18.05.2010'da TCDD tarafından Çelebi Holding A.Ş.'ye devredilmiş, yapılan yatırımlar ve organizasyonel dönüşüm neticesinde "Çelebi Bandırma Limanı" markası ile hizmete başlamıştır [70].

Bölgenin tarımsal hammadde zenginliği nedeniyle Bandırma ve çevresinde tarıma dayalı sanayi hızla gelişmiştir. Gıda sanayisinin de yoğunluk kazandığı bölgede faaliyet gösteren firmaların başında Banvit, Kocaman Balıkçılık, Mauri Maya, Tamek ve Tat gıda gelmektedir. 1997 yılında Bandırma Ticaret Odası'nın desteği ile toplamda 944.444 m² alana kurulan Bandırma Organize Sanayi Bölgesinde, 5.000-85.000 m² arası büyüklükte 52 sanayi parseli bulunmaktadır. Söz konusu sanayi bölgesinde 2009 yılında traktör fabrikası faaliyete geçmiştir. Ayrıca, 2011 yılında, yıllık 300 adet kapasiteli, elektrik üretebilen rüzgâr türbini kule üretimi alanında faaliyet gösteren fabrika kurulmuştur. Bu fabrika, Türk-İspanyol ortaklığında kurulmuş olup, ülkemizde stratejik iş kollarında yapılan doğrudan yabancı yatırımlar konusundaki önemli yatırımlardan birisidir [73].

2.16.1 Bandırma Gümrük Müdürlüğü

Bandırma Gümrük Müdürlüğü 1938 yılında İstanbul Gümrükleri Başmüdürlüğü'ne bağlı Gümrük İdare Memurluğu olarak hizmete başlamıştır. 13 Nisan 1977 tarihinde 1.sınıf Gümrük Müdürlüğü'ne yükseltilmiş ve 02 Mayıs 1978 tarihinde İzmit Gümrükleri Başmüdürlüğü'ne ve 08 Mayıs 1987 tarihinde ise Bursa Gümrükleri Başmüdürlüğü'ne bağlı 1.sınıf Gümrük Müdürlüğü olarak görevine devam etmektedir.

Denizyoluyla yapılan ithalat ve ihracat işlemleri, Çelebi Bandırma Limanı, Bağfaş A.Ş.'nin özel iskeleleri, Marmara Adası Saraylar ve Badalan İskelelerinden yapılmaktadır. Karayolu ile gelen araçların getirmiş oldukları eşyaların gümrük işlemleri ise, Çelebi Bandırma Uluslararası Liman İşletmeciliği A.Ş.'ne ait Geçici Depolama yerlerinde veya kendi antrepolarından, posta yoluyla yurtdışından gelen kolilerin gümrük işlemleri ise Bandırma Posta Müdürlüğü'nden gerçekleştirilmektedir.

Müdürlük; Balıkesir, Bandırma, Marmara adası, Karacabey, Mustafakemalpaşa, Gönen ve civar ilçelerdeki ticaret, sanayi ve tarım işletme alanlarına giren hammadde, yarı mamul ve mamul maddelerin ithalat ve ihracat işlemleri gerçekleştirilmektedir [74].

2019 yılında Bandırma Gümrük Müdürlüğü’nden yapılan dış ticaret rakamları incelendiğinde, ağırlıklı olarak ithalat işlemleri yapıldığı görülmektedir. Toplam dış ticaret hacmi 1.579.133.294 \$ olarak gerçekleşmiş ve bu işlemlerin % 64,2’si ithalat olarak yapılmıştır. En fazla ithalat işlemi 362.612.807 dolar ile Rusya Federasyonu’ndan yapılmış, bu ülkeyi sırasıyla Ukrayna, Brezilya, Almanya ve Bulgaristan takip etmiştir. Bandırma Gümrük Müdürlüğü’nden gerçekleşen ihracat rakamlarına göre, 84.363.997 \$ ile ABD en fazla ihracat yapılan ülke olmuş ve Irak, İspanya, Hollanda ve Rusya Federasyonu bu ülkeyi takip etmiştir.

İHRACAT			İTHALAT		
1	ABD	84.363.997	1	Rusya Federasyonu	362.612.807
2	Irak	72.519.639	2	Ukrayna	206.626.227
3	İspanya	54.900.370	3	Brezilya	67.485.192
4	Hollanda	45.185.087	4	Almanya	59.354.357
5	Rusya Federasyonu	37.956.411	5	Bulgaristan	48.184.709
6	İtalya	20.553.425	6	Danimarka	45.521.820
7	Polonya	20.043.480	7	Moldova	29.227.171
8	Romanya	19.766.542	8	Bolivya	25.160.080
9	Çin	18.279.182	9	Romanya	19.994.393
10	İran	15.995.212	10	İsrail	19.269.323
11	Bulgaristan	15.515.145	11	Macaristan	18.971.914
12	Ukrayna	14.112.561	12	ABD	18.584.918
13	Yunanistan	10.391.242	13	Fas	17.549.061
14	İsveç	10.349.554	14	Çin	13.117.281
15	Birleşik Krallık	10.317.120	15	Yunanistan	11.188.812
DİĞER		114.049.631	DİĞER		51.986.631
TOPLAM		564.298.598	TOPLAM		1.014.834.696

Tablo 65. 2019 Yılı Bandırma Gümrük Müdürlüğü’nün Ükelere Göre Dış Ticaret Verileri (\$) [7]

Fasillara göre yapılan ihracat verileri incelendiğinde, ilk on fasılın toplam ihracat rakamı içindeki payı % 92,6 olmakla beraber, en çok ihracat gerçekleştirilen fasıl 240.125.620 dolar değerle “ inorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik – inorganik bileşikleri ” olmuştur. Bu fasılı sırası ile “ tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento ”, “ etler ve yenilen sakatat ” ile “ gübreler ” fasılları izlemiştir.

SIRA	FASIL ADI	İHRACAT (\$)
1	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik	240.125.620
2	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	79.651.317
3	Etler ve yenilen sakatat	65.900.426
4	Gübreler	55.344.014
5	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme	22.564.827
6	Et, balık, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar veya diğer su omurgasızlarının müstahzarları	15.544.891
7	Balıklar, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar ve suda yaşayan diğer omurgasız hayvanlar	14.650.728
8	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	13.762.137
9	Demir veya çelikten eşya	7.970.483
10	Canlı ağaçlar ve diğer bitkiler, yumrular, kökler ve benzerleri, kesme çiçekler ve süs yaprakları	7.161.090
	DiĞER	41.623.065
	TOPLAM	564.298.598

Tablo 66. 2019 Yılı Bandırma Gümrük Müdürlüğü Fasıllara Göre İhracat Verileri (\$) [7]

Fasıllara göre yapılan ithalat verileri incelendiğinde, ilk on fasılın toplam ithalat rakamı içindeki payı % 97,7 olmakla beraber, en çok ihracat gerçekleştirilen fasıl 291.112.571 dolar değerle “ gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri, hayvanlar için hazırlanmış kaba yemler ” olmuştur. Bu fasılı sırası ile “ hububat“, “ yağlı tohum ve meyveler, muhtelif tane, tohum ve meyveler, sanayide ve tıpta kullanılan bitkiler, saman “ ile “ inorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik – inorganik bileşikleri “ fasılları izlemiştir.

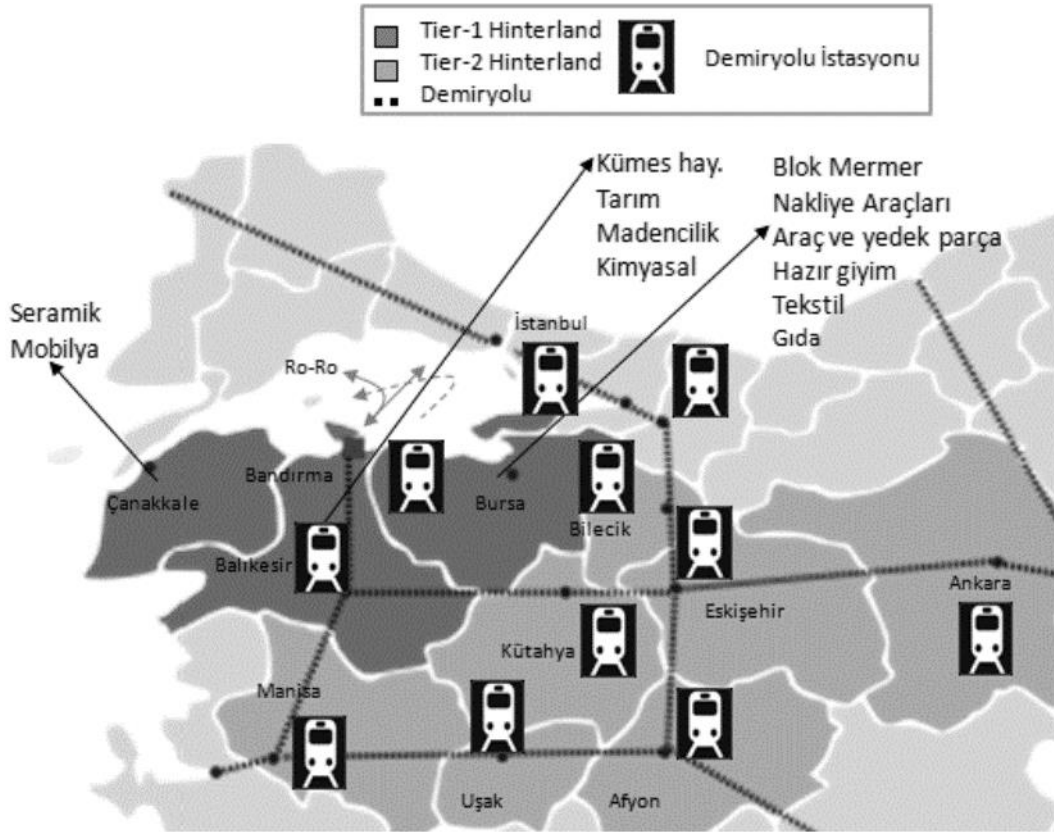
SIRA	FASIL ADI	İTHALAT (\$)
1	Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri, hayvanlar için hazırlanmış kaba yemler	291.112.571
2	Hububat	260.817.504
3	Yağlı tohum ve meyveler, muhtelif tane, tohum ve meyveler, sanayide ve tıpta kullanılan bitkiler, saman	161.897.317
4	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik	111.458.459
5	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme	100.604.166
6	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	29.263.136
7	Demir ve çelik	14.759.045
8	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	7.474.916
9	Şeker ve şeker mamulleri	7.200.248
10	Demir veya çelikten eşya	6.987.493
DİĞER		23.259.841
TOPLAM		1.014.834.696

Tablo 67. 2019 Yılı Bandırma Gümrük Müdürlüğü Fasillara Göre İthalat Verileri (\$) [7]

2.17. Lojistik

Lojistik kavramı; “hammadde, yarı-mamul ve mamullerin, üretim noktasının başından tüketim noktasına kadar, müşteri gereksinimlerini karşılamak amacıyla, etkin ve düşük maliyetli bir şekilde akış ve depolanma süreçlerinin, planlanması, uygulama ve kontrol edilmesi” olarak tanımlanmıştır. Hammadde, malzeme ve işlenmiş ürünlerin tedarik kaynaklarından kullanıcı ya da tüketicilere doğru ve işletme tesisleri arasında stratejik olarak hareket ettirilmesiyle ilgili tüm faaliyetlerin yönetim süreci lojistiğin konusunu oluşturmaktadır.

Lojistik, günümüzde birçok işletmenin “rekabetçi üstünlüğünü” belirlemede en önemli stratejik unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Lojistik doğru ürünü, doğru zamanda, doğru yere hasarsız bir şekilde ulaştırmayı hedeflemekte, bu çerçevede ürün ya da hizmetler için önemli bir “değer yaratıcı” faaliyet olarak değerlendirilmektedir. Lojistik yönetiminin amacı; hammadde, yarı-mamul ve bitmiş ürünlerin uygun zamanlarda, uygun yerlerde, uygun miktarlarda ve kullanılabilir biçimlerde en düşük maliyet ve en hızlı yöntemlerle alıcıya teslimidir.

Grafik 14. Bandırma Limanı Art Bölgesi (Hinterland) [75]

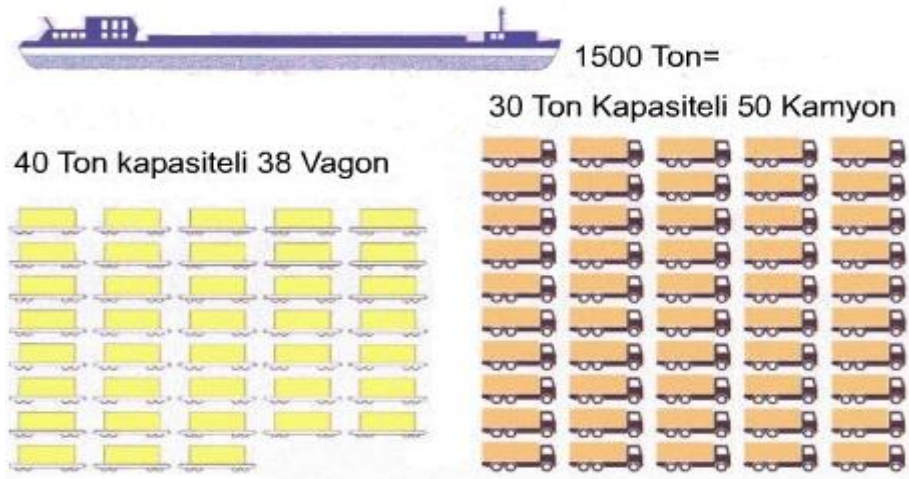
Lojistik, bünyesinde birçok faaliyeti barındırmakta ve ana ile destekleyici faaliyetler olarak sınıflandırılan bu faaliyetler aşağıda belirtilen konuları kapsamaktadır. Ana faaliyetler; taşıma, müşteri servis standartları, envanter yönetimi ve sipariş izleme olarak dört faaliyetten, destekleyici faaliyetler ise depolama, elleçleme, enformasyon yönetimi, tedarik ve koruyucu ambalajlama olmak üzere 5 faaliyetten oluşmaktadır.

Lojistiğin en önemli unsurlarından olan ulaşırmada; karayolu, demiryolu, denizyolu, havayolu ve boru hattı olmak üzere beş farklı ulaşırm sistemi mevcuttur. Ayrıca en az iki sistemin kullanıldığı sistemler arası (intermodal) taşımacılık da günümüzde önem kazanmaktadır[76].

2.17.1. Çelebi Bandırma Limanı

Dünyanın coğrafi yapısı gereği dünya ticaretinde etkin ulaşım ortamı denizdir. Deniz taşımacılığı diğer taşımacılık çeşitlerine nazaran; özellikle sanayi hammaddesini oluşturan çok büyük miktarlardaki yüklerin bir defada taşınması imkânını sağlaması, sınır aşımı olmaması, güvenilir olması, mal zayıtının en alt düzeyde olması ve diğer kayıpların hemen hemen hiç olmaması gibi avantajlara sahiptir. Hava yolu taşımacılığına göre 14, karayoluna taşımacılığına göre 7 ve demiryoluna taşımacılığına göre 3,5 kat daha ucuz olması sebebi ile dünyada en çok tercih edilen ulaşırm sistemidir. Dünya ticaretinde ithal ve ihraç yüklerinin %90'dan fazlası deniz yoluyla taşınmaktadır [76].

Denizyolu taşımacılığının enerji tüketimi konusundaki bu avantajının yanında 1500 tonluk bir gemi yine aynı enerjiyle, Grafik 4'te da görüldüğü gibi, otuz sekiz vagonun ve elli kamyonun taşıyacağı yükü taşımakta ve önemli derecede bir ölçek ekonomisi yaratmaktadır.

Grafik 15. Modlar Arası Taşıma Kapasitelerinin Karşılaştırılması [77]

Çelebi Bandırma Limanı, konumu itibarı ile ülkenin en önemli limanlarından biri olmanın yanında tüm ülkeye uzanan demiryolu bağlantısı ile kombine taşımacılıkla her türlü yükün elleçlenebileceği bir limandır. Toplam uzunluğu 2973 metre ve derinlikleri 6 - 11,50 metre arasında değişen 20 adet rıhtımında konteyner, dökme yük, genel yük, proje yükü ve Ro-Ro gemilerine hizmet verilmektedir. Rıhtımdaki yükleme - boşaltma hizmetleri yüksek teknolojili mobil vinçler, ekskavatörler ve konveyör sistemi ile gerçekleştirilmektedir.

1000 metre ve 500 metre uzunluğunda iki mendireği bulunan Çelebi Bandırma Limanı'nın, iki mendirek arası açıklık 225 metredir. Bandırma limanı, Liman İşletmeciliği Yönetmelikleri'ne göre gemilere verilmesi zorunlu olan kılavuzluk ve römorkaj hizmetlerini, deneyimli, yüksek eğitimli ve ehliyetli kılavuz kaptanların yönetiminde; 2 adet römorkör, 1 adet pilot botu ve 1 adet palamar botu ile sürdürmektedir [71].

ÇELEBİ BANDIRMA LİMANI KAPASİTE BİLGİLERİ			
Saha Kapasitesi		Gemi Kabul Kapasitesi	
Toplam Liman Sahası (m2)	268.348	Konteyner (adet/yıl)	330
Toplam Depolama Sahası (m2)	215.569	Dökme Yük (adet/yıl)	3.24
Gümrüklü Alan (m2)	268.348	Sıvı Dökme Yük (adet/yıl)	216
Ekipman Park Alanı (m2)	1.500	Genel Yük (adet/yıl)	216
CFS (m2)	8.000	Ro-Ro (adet/yıl)	13.140
Toplam Rıhtım Uzunluğu (m)	2.973	Yolcu Gemisi (adet/yıl)	0
Yük Kapasitesi		Depolama Kapasitesi	
Konteyner (TEU/Yıl)	350.000	Konteyner (TEU)	4.195
Dökme Yük (Ton /Yıl)	12.000.000	Dökme Yük / Açık Saha (Ton)	165.000
Genel Yük (Ton/Yıl)	1.000.000	Dökme Yük / Kapalı Depo (Ton)	35.0000
Sıvı Dökme Yük (Ton/Yıl)	1.000.000	Genel Yük (Ton)	110.000
Elleçleme Kapasitesi			
Konteyner – Yükleme/Boşaltma (TEU)	348		
Dökme Yük – Tahliye (Ton)	4.000		
Dökme Yük – Yükleme (Ton)	4.000		
Genel Yük – Tahliye (Ton)	2.350		
Genel Yük – Yükleme (Ton)	1.800		

Tablo 68. Çelebi Bandırma Limanının Kapasite Bilgileri [71]

SIRALAMA	LİMAN BAŞKANLIĞI	FARKLI GEMİ SAYISI						TOPLAM UĞRAYAN GEMİ SAYISI					
		TÜRK BAYRAKLI		YABANCI BAYRAKLI		TOPLAM		TÜRK BAYRAKLI		YABANCI BAYRAKLI		TOPLAM	
		Gemi Sayısı	Gros Ton	Gemi Sayısı	Gros Ton	Gemi Sayısı	Gros Ton	Gemi Sayısı	Gros Ton	Gemi Sayısı	Gros Ton	Gemi Sayısı	Gros Ton
1	KOCAELİ	310	1.992.658	2.329	47.149.461	2.639	49.142.119	2.807	16.612.039	5.907	125.941.563	8.714	142.553.602
2	AMBARLI	113	1.168.849	559	18.379.852	672	19.548.701	1.309	14.802.802	2.506	82.051.079	3.815	96.853.881
3	ALİAĞA	238	1.516.196	1.882	43.963.532	2.120	45.479.728	1.513	10.279.463	3.622	83.876.705	5.135	94.156.168
4	MERSİN	98	845.406	1.023	24.177.480	1.121	25.022.886	745	8.715.963	3.129	72.629.756	3.874	81.345.719
5	İSKENDERUN	159	1.120.723	1.782	37.845.998	1.941	38.966.721	771	5.295.712	3.488	71.541.577	4.259	76.837.289
6	GEMLİK	153	976.880	812	12.635.926	965	13.612.806	1.104	7.900.691	2.386	53.272.660	3.490	61.173.351
7	TEKİRDAĞ	117	465.853	811	18.046.575	928	18.512.428	838	5.286.987	1.717	44.358.215	2.555	49.645.202
8	BOTAŞ	41	959.352	408	19.538.947	449	20.498.299	125	4.798.862	789	40.681.217	914	45.480.079
9	İZMİR	85	404.778	604	7.261.816	689	7.666.594	339	2.342.944	1.212	20.746.668	1.551	23.089.612
10	TUZLA	71	688.316	72	918.522	143	1.606.838	578	13.320.659	120	2.156.734	698	15.477.393
11	SAMSUN	98	452.094	722	5.222.575	820	5.674.669	536	2.697.875	1.901	11.117.205	2.437	13.815.080
12	KARABİGA	42	145.627	280	5.982.785	322	6.128.412	446	1.000.692	445	7.812.423	891	8.813.115
13	ZONGULDAK	47	108.825	228	5.596.903	275	5.705.728	277	1.378.006	338	6.813.148	615	8.191.154
14	ÇEŞME	32	396.210	13	162.250	45	558.460	1.446	6.216.453	500	1.445.538	1.946	7.661.991
15	YALOVA	43	564.072	76	869.857	119	1.433.929	406	6.050.393	122	1.588.528	528	7.638.921
16	İSTANBUL	57	246.921	106	1.547.455	163	1.794.376	439	2.480.799	307	5.074.956	746	7.555.755
17	KARADENİZ EREĞLİ	92	512.674	302	5.388.938	394	5.901.612	308	1.608.622	400	5.876.769	708	7.485.391
18	KUŞADASI	3	628	30	986.825	33	987.453	369	72.114	302	6.291.161	671	6.363.275
19	BANDIRMA	91	291.720	544	3.529.987	635	3.821.707	378	1.198.683	901	5.126.833	1.279	6.325.516
20	ANTALYA	35	260.116	159	1.694.530	194	1.954.646	260	3.009.019	264	3.224.419	524	6.233.438
	DİĞER	347	891.771	1.481	11.508.998	1.828	12.400.769	5.997	6.900.803	3.955	22.669.830	9.952	29.570.633
TOPLAM		480	3.838.219	5.760	145.077.019	6.240	148.915.238	20.991	121.969.581	34.311	674.296.984	55.302	796.266.565

Tablo 69. Liman Başkanlıkları Bazında Limanlara Uğrayan Gemi İstatistikleri [78]

SIRALAMA	LİMAN BAŞKANLIĞI	YÜKLEME				BOŞALTMA				TOPLAM			
		TOPLAM İHRACAT	KABOTAJ YÜKLEME	TRANSİT YÜKLEME	TOPLAM YÜKLEME	TOPLAM İTHALAT	KABOTAJ BOŞALTMA	TRANSİT BOŞALTMA	TOPLAM BOŞALTMA	TOPLAM İTHALAT - İHRACAT	TOPLAM KABOTAJ	TOPLAM TRANSİT	TOPLAM ELLEÇLEME
1	KOCAELİ	21.461.239	5.131.272	749.911	27.342.422	39.116.118	5.488.419	249.456	44.853.993	60.577.357	10.619.691	999.367	72.196.415
2	BOTAŞ	4.468.588	1.493.535	52.775.652	58.737.775	5.880.429	2.298.967	27.873	8.207.269	10.349.017	3.792.502	52.803.525	66.945.044
3	ALİAĞA	21.006.802	5.555.142	18.570	26.580.514	37.781.433	1.416.726	20.389	39.218.548	58.788.235	6.971.868	38.959	65.799.062
4	İSKENDERUN	16.545.933	5.165.239	445.829	22.157.001	38.245.693	1.359.879	405.140	40.010.712	54.791.626	6.525.118	850.969	62.167.713
5	MERSİN	15.822.960	248.276	344.984	16.416.220	19.005.560	785.780	166.143	19.957.483	34.828.520	1.034.056	511.127	36.373.703
6	AMBARLI	11.059.288	1.009.006	5.056.243	17.124.537	11.471.867	1.577.790	4.475.290	17.524.947	22.531.155	2.586.796	9.531.533	34.649.484
7	TEKİRDAĞ	2.735.666	748.152	5.396.973	8.880.791	13.493.613	2.913.874	4.645.699	21.053.186	16.229.279	3.662.026	10.042.672	29.933.977
8	GEMLİK	5.524.433	1.405.111	12.536	6.942.080	5.716.792	1.238.166	11.314	6.966.272	11.241.225	2.643.277	23.850	13.908.352
9	KARABİGA	2.017.648	496.783	0	2.514.431	9.823.059	632.498	0	10.455.557	11.840.707	1.129.281	0	12.969.988
10	ZONGULDAK	1.308.291	170.051	3.972	1.482.314	10.214.545	263.432	0	10.477.977	11.522.836	433.483	3.972	11.960.291
11	SAMSUN	1.726.329	979.111	0	2.705.440	7.417.880	1.027.676	0	8.445.556	9.144.209	2.006.787	0	11.150.996
12	KARADENİZ EREĞLİ	900.274	479.835	0	1.380.109	6.285.206	1.606.160	0	7.891.366	7.185.480	2.085.995	0	9.271.475
13	İZMİR	4.239.053	358.754	0	4.597.807	4.166.864	461.811	0	4.628.675	8.405.917	820.565	0	9.226.482
14	GÜLLÜK	6.683.869	9.058	0	6.692.927	4.181	0	0	4.181	6.688.050	9.058	0	6.697.108
15	BANDIRMA	1.369.312	492.273	0	1.861.585	4.164.424	232.810	0	4.397.234	5.533.736	725.083	0	6.258.819
16	ANTALYA	1.847.631	787.422	68.250	2.703.303	795.612	1.875.275	0	2.670.887	2.643.243	2.662.697	68.250	5.374.190
17	ÇANAKKALE	2.745.013	967.150	0	3.712.163	381.870	71.007	0	452.877	3.126.883	1.038.157	0	4.165.040
18	TAŞUCU	3.320.327	0	0	3.320.327	372.320	1.987	0	374.307	3.692.647	1.987	0	3.694.634
19	İSTANBUL	177.852	67.210	2.083	247.145	694.348	2.465.453	5.475	3.165.276	872.200	2.532.663	7.558	3.412.421
20	TRABZON	73.184	190.355	0	263.539	1.998.760	240.180	0	2.238.940	2.071.944	430.535	0	2.502.479
	DİĞER	6.642.886	2.497.282	85.728	9.225.896	4.374.238	1.903.817	6.778	6.284.843	11.017.124	4.401.099	92.516	15.510.739
TOPLAM		131.676.578	28.251.017	64.960.731	224.888.326	221.404.812	27.861.707	10.013.567	259.280.086	353.081.390	56.112.724	74.974.298	484.168.412

Tablo 70. Liman Başkanlıkları Bazında Limanlardan Gerçekleştirilen Toplam Elleçleme İstatistikleri [78]

SIRALAMA	LİMAN BAŞKANLIĞI	TOPLAM İTHALAT - İHRACAT			TOPLAM KABOTAJ			TOPLAM TRANSİT			TOPLAM ELLEÇLEME		
		ADET	TEU	TON	ADET	TEU	TON	ADET	TEU	TON	ADET	TEU	TON
1	AMBARLI	1.339.293	2.191.275	20.123.622	126.100	181.200	1.645.088	469.587	732.407	9.198.424	1.934.980	3.104.882	30.967.134
2	MERSİN	1.111.317	1.785.425	20.299.319	21.954	34.569	460.796	23.153	34.318	507.048	1.156.424	1.854.312	21.267.163
3	KOCAELİ	982.950	1.565.749	15.358.954	46.122	66.633	538.656	54.687	82.812	956.736	1.083.759	1.715.193	16.854.346
4	TEKİRDAĞ	244.853	408.634	3.025.088	129.939	162.878	2.475.667	589.441	842.449	10.025.533	964.233	1.413.962	15.526.288
5	ALİAĞA	735.362	1.096.036	10.127.941	22.240	32.539	158.386	2.104	3.906	38.959	759.706	1.132.480	10.325.286
6	GEMLİK	463.588	729.458	6.345.163	93.117	131.080	1.648.804	844	1.119	21.456	557.549	861.657	8.015.423
7	İSKENDERUN	411.541	672.622	6.900.795	1.051	1.835	10.511	3.509	5.663	73.474	416.101	680.120	6.984.780
8	İZMİR	351.809	514.793	4.925.340	22.086	26.886	385.958	0	0	0	373.895	541.679	5.311.298
9	ANTALYA	99.444	105.253	1.258.992	39.047	45.425	906.697	0	0	0	138.491	150.678	2.165.689
10	SAMSUN	19.082	32.949	257.777	26.627	34.477	448.688	0	0	0	45.709	67.426	706.465
11	İSTANBUL	20.216	31.776	254.393	6.810	10.414	15.059	657	1.047	5.259	27.683	43.237	274.711
12	BANDIRMA	104	129	275	17.384	18.091	251.366	0	0	0	17.488	18.220	251.641
13	TRABZON	212	327	1.376	4.433	5.456	93.074	0	0	0	4.645	5.783	94.450
14	MARMARA ADASI	0	0	0	1.319	1.319	17.521	0	0	0	1.319	1.319	17.521
15	KARABİĞA	0	0	0	394	466	5.368	0	0	0	394	466	5.368
16	KARASU	18	41	229	0	0	0	0	0	0	18	41	229
17	YALOVA	187	375	195	0	0	0	0	0	0	187	375	195
18	İĞNEADA	7	7	23	0	0	0	0	0	0	7	7	23
TOPLAM		5.779.983	9.134.849	88.879.482	558.623	753.267	9.061.639	1.143.982	1.703.722	20.826.889	7.482.588	11.591.838	118.768.010

Tablo 71. Liman Başkanlıkları Bazında Limanlardan Gerçekleştirilen Toplam Konteyner Elleçleme İstatistikleri [78]

2.18. Sanayi

Gübre üretimi, bor madeni ve borlu ürünlerin işletilmesi ve değerlendirilmesi, beyaz et ve et ürünleri üretimi ile tarım makinelerinin üretimi konusunda önde gelen tesislere sahip olan Bandırma, bu özelliği ile bölgenin önemli sanayi merkezleri arasında yer almaktadır.

Bandırma özellikle 1960'lı yıllarla birlikte sanayinin hızla gelişmeye başlaması ile hızlı bir dönüşüme girmiştir. 1964 yılında temeli atılan limanın faaliyete geçmesi ve 1965 yılında elektrik şebekesinin bağlanması lojistik ve enerji alanlarında şehrin avantajlı bir konuma yükselmesini sağlamıştır. 1964 yılında kurulan Eti Maden Bandırma Bor ve Asit Fabrikalarının 1967 yılında üretime başlaması, 1968 yılında Banvit'in yem üretimine başlaması, 1969'da Etibank Boraks Fabrikası'nın, 1970'de Bağfaş ve 1972'de Etibank Sülfürik Asit Fabrikaları'nın faaliyete geçmesi Bandırma'nın önemli bir sanayi kenti haline gelmesine katkı sağlamıştır.

Bandırma sanayisi sektörel olarak incelendiğinde; gıda ile metal eşya ve tarım makineleri sanayi Bandırma sanayisinin bel kemiğini oluşturduğu görülmektedir. Marmara Bölgesi'nin korunaklı limanlarından olan Bandırma, bu lojistik üstünlüğü sayesinde kimya, plastik, kauçuk ve petrol ürünleri firmalarının faaliyet gösterdiği önemli merkezlerden biri haline gelmiştir. Bunun yanında; Bandırma ve çevresinde (özellikle Marmara Adası ve Manyas ilçeleri) bulunan mermer yatakları sebebiyle, mermer işleme sanayi de gelişme göstermiş ve sektörel firma sayısı olarak listede dördüncü sıraya kadar yükselmiştir.

Ayrıca Bandırma ve çevresinde gübre, un, yem, çırçır, bitkisel yağ, damızlık civciv, etlik piliç, yumurta, salça, dondurulmuş su ürünleri gibi gıda alanında ve mermer ve taş işletmeciliği alanlarında faaliyet gösteren işletmeler mevcuttur.

Bölgenin tarımsal hammadde zenginliği nedeniyle Bandırma ve çevresinde tarıma dayalı sanayi hızla gelişmiştir. Gıda sanayisinin de yoğunluk kazandığı bölgede faaliyet gösteren firmaların başında Banvit, Kocaman Balıkçılık, Mauri Maya, Tamek ve Tat gıda gelmektedir.

2.18.1. Bandırma Organize Sanayi Bölgesi

Türkiye'de planlı dönem ile birlikte özellikle KOBİ'lere yönelik Organize Sanayi Bölgeleri (OSB'ler) kurulmaya başlanmış ve bölgesel kalkınmada bu potansiyelden yararlanma eğilimi belirmiştir. 2000 yılında çıkarılan OSB Kanunu ile OSB yönetimlerine önemli sayıda yetki devredilmiş ve Türkiye'deki OSB'lerin kapasitelerinin arttırılmasına yönelik önemli adımlar atılmıştır.

OSB'lerin oluşturulmasında güdülen amaçlar şöyle sıralanabilir;

- Sanayinin disipline edilmesi ve kentlerin planlı yerleşimine ve gelişimine katkıda bulunulması,
- Birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir program içinde üretim yapmaları yoluyla üretimde verimlilik ve kârlılık sağlanması,
- Sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılması,
- Tarım alanlarının sanayide kullanılmasının önüne geçilmesi,
- Altyapının gereksinimlere uygun olarak planlanması; yani sağlıklı, ucuz, güvenilir bir altyapı ve ortak sosyal tesisler gibi ortak hizmet kuruluşlarının oluşturulması,
- Standardizasyonun sağlanması,

- Ortak arıtma tesisleriyle çevre kirliliğinin önlenmesi,
- OSB'lerin devlet gözetiminde kendi organlarınca yönetilmesinin sağlanmasıdır [79].

Bandırma OSB 1997 yılında 150 hektar alan üzerinde kurulmuştur. Bandırma'nın İstanbul, Yalova, Bursa ve Kocaeli'ye kara ve deniz yoluyla bağlanması ve Bandırma'nın İstanbul'un sanayi ve lojistikten arındırılma sürecinde önemli bir rol üstlenmesi, Bandırma Organize Sanayi Bölgesi'nin önemini artırmaktadır. Bandırma Organize Sanayi Bölgesi 1.610 dönüm arazi üzerine kurulu, temel altyapı ve inşaat işleri %100 tamamlanmış olan, modern yönetim anlayışıyla idare edilen sanayi bölgesidir. Bandırma Limanı'na yakınlığı sayesinde ihracat üssü olma potansiyeli olan bu bölge İstanbul ve çevresindeki yatırımların ilgi odağı olmuş durumdadır.

KARAYOLU	MESAFE
İzmir-Bursa Karayolu	60 km
İstanbul İzmir Otobanı	40 km
DEMİRYOLU	MESAFE
Bandırma Demiryolu	30 km
LİMAN	MESAFE
Bandırma Limanı	30 km

Tablo 72. Bandırma Organize Sanayi Bölgesinin Ulaşım Yollarına Uzaklığı [80]

Bandırma Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunan firmalar, makine ve teçhizat üretimi, gıda işleme ve paketlenme, kimyasal ürünler, demir-çelik, orman ve ağaç işleri imalatı gibi muhtelif alanlarda faaliyet gösteren yapıdadır. Bandırma Organize Sanayi Bölgesi için genişleme çalışmaları devam etmekte olup, faaliyetlerin tamamlanması ile OSB 2 kat büyüklükte bir alana sahip olacaktır.

Firma Sektörü	Firma Sayısı	Oranı
Gıda ve yem	24	48%
Yapı elemanları	10	20%
Makine ve teçhizat	8	16%
Kimya ve plastik	5	10%
Diğer	2	4%
Orman ve ağaç ürünleri	1	2%
TOPLAM	50	100%

Tablo 73. Bandırma OSB de Faaliyet Gösteren Firmaların Sektörel Dağılımı [80]

OSB'nin büyüklüğü (hektar)	7,030,872.43 m2
TAKS (Toplam İnşaat Alanı) (%)	55
KAKS (İnşaat Oturum Alanı) (%)	70
Toplam sanayi parsel sayısı	51
Tahsis edilen sanayi parsel sayısı	51
Tahsis edilecek sanayi parsel sayısı	0
Üretimde parsel sayısı	43
İnşaat aşamasında parsel sayısı	8
Proje aşamasında parsel sayısı	1
Üretimde firma sayısı	42

Tablo 74. Bandırma OSB ile Alakalı İstatistiksel Bilgiler [80]

2.18.2. S.S. Bandırma Küçük Sanayi Sitesi

S.S. Bandırma Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi, Bandırma-Balıkesir Asfaltı üzerinde 1968 yılında kurulmuştur. İlk olarak 150 adet işyeri ile kurulan Sanayi Sitesine sırasıyla, 624 adet işyeri içeren 2. Kısım ve 176 işyeri içeren 3. Kısımın açılması ile toplamda 950 adet işyerini barındıran bir yapıya bürünmüştür.

1995 yılında ise 50 adet işyerine sahip S.S. Bandırma Örnek Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi kurularak hizmete açılmıştır.

2.19 KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı)

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 20/4/1990 tarihinde 3624 sayılı Kanun'la kurulmuştur. KOSGEB'in misyonu, etkin destek ve hizmetlerle KOBİ ve girişimcilerin yenilikçi, teknolojik ve rekabetçi bir yapıya ulaşmalarını sağlayarak ekonomik ve sosyal kalkınmadaki paylarını arttırmak, vizyonu ise KOSGEB'le daha güçlü KOBİ'ler, gelişen ekonomidir.

KOSGEB'in kuruluş amacı, ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmektir.

KOSGEB'in hedef kitlelerini;

- 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden,
- Yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 125 milyon Türk Lirası'nı aşmayan işletmeler,
- 18/9/2009 tarih ve 27353 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan (2009/15431 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı) "KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi

Hakkındaki Karar” ile belirlenen sektörlerde faaliyet gösteren KOBİ’ler ve girişimciler oluşturmaktadır.

81 ilde 91 KOSGEB Müdürlüğü ile hedef kitlesine hizmet ve destekler sunan KOSGEB, biri Başkanlık binası olmak üzere toplam 92 binada faaliyet göstermektedir. Bu binaların 49’u kiralık, 40’ı KOSGEB’in bedelsiz kullanımında olup 3’ünün mülkiyeti ise KOSGEB’e aittir [81].

KOSGEB Balıkesir İl Müdürlüğü, 2006 tarihinden itibaren faaliyet geçmiş olup, Bandırma TO ve Burhaniye TO bünyesinde de KOSGEB temsilciliği bulunmaktadır. KOSGEB Balıkesir İl Müdürlüğü verilerine göre, il genelinde 60.468 işletme faaliyet göstermekte, bu işletmelerin 60.439 adedi KOBİ vasfındadır. KOSGEB veri tabanına kayıtlı olan KOBİ sayısı ise 22.829 adettir. 2019 yılı içerisinde toplam 16.023.025 TL lik destek ödemesi yapılmış ve destek ödemelerinde en büyük payı 5.846.179 TL ile KOBİ-GEL destek programı almıştır.

İLDEKİ İŞLETMELERE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER			
İşletme Sayısı	KOBİ Sayısı	KOSGEB Veri Tabanına	
		KOBİ Sayısı	
60.468	60.439	22.829	
DESTEK PROGRAMLARI			
2019	2019 YILI ÖDENEN TOPLAM DESTEK TUTARI		
	KOBİ-GEL Destek Programı	33	5.846.179,00
	Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı	10	611.667,00
	Girişimcilik Destek Programı	338	5.739.623,00
	Genel Destek Programı	134	1.673.564,00
	Tematik Proje Destek Programı	0	18.716,00
	İşletme Geliştirme Destekleri	123	1.105.246,00
	Girişimciliği Geliştirme Destek Programı	45	1.028.029,00
	TOPLAM	683	16.023.025,00

Tablo 75. Balıkesir KOSGEB İl Müdürlüğü Verileri [82]

BANDIRMA TİCARET ODASI

C. BANDIRMA TİCARET ODASI

3. Bandırma Ticaret Odası Hakkında Bilgi

Bandırma Ticaret Odası 1926 yılında Yahya Sezai Uzun tarafından kurulmuştur. Bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik sorunları ile ilgilenmek ve bu sorunların çözümü için en yüksek katkıyı sağlamayı amaç edinen odanın Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini 2013 yılından itibaren Mehmet KILIKLI sürdürmektedir.

Bandırma Ticaret Odası kuruluşundan bu yana birçok önemli faaliyette bulunmuştur. Oda Türkiye’de ilk defa Vergi Ödül töreni düzenleyerek, en yüksek Kurumlar ve Gelir Vergisi ödeyen üyelerini ödüllendirmiş ve bu faaliyetle ülkemizde bir ilke imza atmıştır. Ekonomik ve sosyal sorumluluklarının bilincinde çalışan Bandırma Ticaret Odası bölgesinin kalkınmasında çok önemli bir hamle olan Bandırma Organize Sanayi Bölgesinin kurucusudur.

Bandırma Limanının özelleşmesi kapsamında ihaleyi kazanan Çelebi Holding ile ortaklık gerçekleştirilmiş bu şekilde Oda yanına Borsayı da alarak, limanda hissedar olmuş ve liman yönetimine giriş hakkı elde etmiştir.

Bandırma Ticaret Odası, AB – Türkiye Odalar Ortaklık Hibe Programı kapsamında Avrupa Birliği Projeleri gerçekleştirmektedir. “Bilgisayar Okuryazarlığı Projesi”, “Türk Balıkçılık Müktesebatının AB Balıkçılık Müktesebatına Uyarlanması Projesi” ve “Güney Marmara Bölgesinde Odaların Hizmet Kapasitelerini Geliştirerek KOBİ’lerin İhracata Yönlendirilmesi Projesi” odanın gerçekleştirdiği Avrupa Birliği projeleridir. Ayrıca “Yenilenebilir Enerji Kaynakları” ve “Rüzgâr Enerjisi” isimli iki AB Projesine oda dışarıdan destek vermiştir. Bunların yanında Güney Marmara Kalkınma Ajansı’nın 2017 Yılı Teknik Destek Programı kapsamında “Bandırma Ticaret Odası Üyelerine Yönelik Temel İhracat Eğitimi” adı ile bir projeye daha imza atmıştır.

Bandırma Ticaret Odası sosyal sorumlulukları çerçevesinde, bölge turizmine katkı sağlamak amacıyla Daskyleion kazılarına 5 yıl süre ile ana destekleyici olmuştur. Böylelikle Daskyleion Kazılarının turizme açılabilmesi ve bölgenin turizm gelirlerinin arttırılabilmesi için önemli bir yol alınmıştır.

Oda, Bandırma Ticaret Odası İlköğretim Okulu’nun kurucusudur ve aynı zamanda hamiliğini yapmaktadır. Ayrıca eğitime katkı vermek amacı ile yılda yaklaşık 100 öğrenciye sürekli Yüksek Öğrenim bursu verilmektedir.

Fiziki şartların yetersizliği ve altyapı eksikliği sebebiyle yeterli hizmet veremeyen Bandırma Sosyal Güvenlik Merkezi’ne Oda hizmet binasının bir katı tahsis edilerek bölgeye hizmet konusunda öncülük edilmiştir.

Bursa-İstanbul arasında başlatılan deniz uçağı seferlerinin Bandırmalı işadamları tarafından büyük takdir görmüş olması ve gelen talepler doğrultusunda Bandırma Ticaret Odası olarak gerekli araştırma çalışmaları yapılmış ve Burulaş A.Ş. ile yapılan görüşmeler neticesinde Bandırma-İstanbul deniz uçağı seferleri başlatılmıştır. Bandırma Ticaret Odası üyelerine üye kartları üzerinden deniz uçağı biletlerinde %10 indirim yapılmaktadır. İlçelerde kurulan ilk 3 üniversiteden biri olan Bandırma 17 Eylül Üniversitesi’nin kurulması öncesinde gerekli lobi faaliyetleri yürütülmüş, böylelikle üniversitenin kurulmasına öncülük edilmiştir.

Bandırma’daki işletmelere verilecek KOSGEB hizmet ve desteklerinin yaygın etkin ve koordinasyon içinde sunulmasını sağlamak ve Oda Üyelerini mevcut destekler hakkında sürekli ve

hızlı bir biçimde bilgilendirmek üzere KOSGEB Balıkesir İl Müdürlüğü ile iş birliği protokolü imzalanarak Bandırma KOSGEB Temsilciliği Bandırma Ticaret Odası bünyesinde hizmete açılmıştır.

Bölgesinde birçok yeniliğin öncüsü olan Bandırma Ticaret Odası TS EN ISO 9001 Kalite belgesine sahiptir. Oda TOBB bünyesinde yürütülmekte olan oda/borsa akreditasyon sistemine dâhil edilmiş ve yapılan denetimler sonucu akreditasyon belgesini almıştır. Bu sayede oda Avrupa Birliğine üye ülke odalarının hizmet standartlarına uygun çalışmalarını sürdürmekte ve hizmet kalitesini sürekli geliştirmektedir [83].

Bandırma Ticaret Odası, 2019 yılı itibari ile toplam 2261 üyeye sahiptir. Bu üyelerin 193 adedi 5.000.000 TL ve üzeri sermayeye sahipken, 152 adet üye yeni kurulan sermaye şirketi statüsündedir. Odaya üye firmalar arasında en fazla bulunan firmalar, 75.000 TL- 250.000 TL aralığında sermayeye sahip 470 adet firmadan oluşmaktadır.

SERMAYE	DERECE	FAAL ÜYE SAYISI	YÜZDE
5.000.000 TL VE ÜZERİ	1. DERECE	193	8,54
250.000 TL - 5.000.000 TL	2. DERECE	429	18,97
75.000 TL - 250.000 TL	3. DERECE	470	20,79
50.000 TL - 75.000 TL	4. DERECE	317	14,02
25.000 TL - 50.000 TL	5. DERECE	81	3,58
10.000 TL - 25.000 TL	6. DERECE	302	13,36
10.000 TL'YE KADAR	7. DERECE	317	14,02
YENİ KURULAN SERMAYE ŞİRKETLERİ	8. DERECE	152	6,72
	TOPLAM	2261	100

Tablo 76. Sermaye Derecelerine Göre 2019 Yılı Bandırma Ticaret Odası Üye İstatistiği [84]

Üye şirketler firma tipi bazında incelendiğinde, 990 adet firma ile limited şirketler en çok firma tipini oluştururken, sırasıyla 796 adet firma ile gerçek kişi ticari işletmeleri ve 360 adet ile anonim şirketler limited şirketleri takip etmektedir. Sermaye miktarı olarak ise, Bandırma Ticaret Odası üyelerinin toplam sermayelerinin % 58,77'sini anonim şirketler meydana getirmektedir.

Firma Tipi	Adet	Sermaye	Oran
Limited Şirket	990	542.628.525,00	43,79
Gerçek Kişi Ticari İşletmesi	796	61.893.366,00	35,21
Anonim Şirket	360	874.367.745,00	15,92
Kooperatif	100	7.970.454,61	4,42
Diğer İktisadi İşletmeler	7	140.000,00	0,31
Kollektif Şirket	3	705.500,00	0,13
Dernek İktisadi İşletmesi	2	10.000,00	0,09
Yabancı Şirketin Türkiye Merkez Şubesi	1	10.000,00	0,04
Vakıf İktisadi İşletmesi	1	5,00	0,04
İktisadi Devlet Teşekkülü (İDT)	1	0,00	0,04
Genel Toplam	2261	1.487.725.595,61	100

Tablo 77. Firma Tipine Göre 2019 Yılı Bandırma Ticaret Odası Üye İstatistiği [84]

Bandırma Ticaret Odası bünyesinde farklı meslek gruplarına ait toplam 18 adet meslek komitesi bulunmaktadır. Faal üye sayısı olarak en fazla üyeye sahip meslek komitesi, 358 üye ile 4. meslek (inşaat) komitesidir.

MESLEK GRUBU	FAAL ÜYE SAYISI
1. Meslek Grubu	136
2. Meslek Grubu	98
3. Meslek Grubu	254
4. Meslek Grubu	358
5. Meslek Grubu	96
6. Meslek Grubu	64
7. Meslek Grubu	120
8. Meslek Grubu	119
9. Meslek Grubu	63
10. Meslek Grubu	95
11. Meslek Grubu	103
12. Meslek Grubu	94
13. Meslek Grubu	107
14. Meslek Grubu	79
15. Meslek Grubu	134
16. Meslek Grubu	118
17. Meslek Grubu	160
18. Meslek Grubu	63
TOPLAM	2261

Tablo 78. Meslek Gruplarına Göre 2019 Yılı Bandırma Ticaret Odası Üye İstatistiği [84]

Bandırma Ticaret Odası'nın 2019 yılında sanayi ile alakalı üyelerine temin etmiş olduğu kapasite raporu, ekspertiz raporu, yerli malı belgesi ve iş makinesi tescil belgesi miktarları Tablo 60'da belirtilmiştir.

	2015	2016	2017	2018	2019
Kapasite Raporu	40	23	36	30	32
Ekspertiz Raporu	45	9	31	22	44
Yerli Malı Belgesi	2	9	3	6	11
İş Makinesi Tescili	45	47	44	44	46

Tablo 79. Sanayi Belgeleri Miktarı (2015 – 2019) [84]

3.1. Eğitimler

Bandırma Ticaret Odası, üyelerine daha kaliteli hizmet vermek amacı ile, çalışanlarının eğitimine önem vermektedir. 2019 yılı içerisinde, 6 adet çalışan eğitimi gerçekleştirilmiştir. Yıl içinde düzenlenen eğitimler;

- Oda/Borsa Akreditasyon Sistemi çalışmaları kapsamında TOBB tarafından düzenlenen “Risk Yönetimi Eğitimi “
- Oda/Borsa Akreditasyon Sistemi çalışmaları kapsamında TOBB tarafından düzenlenen “ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi Eğitimi “ ve “Stratejik Planlama Eğitimi“
- KOSGEB Temsilcilik Bilgilendirme Toplantısı
- Kalite Yönetim Sistemleri çerçevesinde ISO 9001:2015 Yeniden Belgelendirme ve ISO 10002:2014 Müşteri Memnuniyeti periyodik denetim
- Türkiye-AB İş Diyalogu (Turkey-EU Business Dialogue - TEBD) projesi kapsamında 18 – 21 Haziran tarihlerinde gerçekleştirilen "AB Müktesebatı Uyum Çalışmaları" eğitimine Katılım
- Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimi
- TOBB'nin Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Ve VERBİS Hakkında Eğiticinin Eğitimi
- TOBB Sigortacılık Müdürlüğü'nün 13 Kasım tarihinde yapılacak olan eğitim seminer

3.2 Üye Eğitimleri

Bandırma Ticaret Odası, her yılın başında üyeleri için eğitim planı hazırlamaktadır. Bu planın hazırlanmasında üyelerden gelen sözlü talepler, memnuniyet anketi ve üye ziyareti geri beslemeleri dikkate alınır. 2019 yılı içinde üyeler için düzenlenen bazı eğitimler;

- Bandırma Ticaret Odası ve Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi İşbirliği İleri Excel Eğitimi
- Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Eğitimi
- Temel İhracat Eğitimi
- Markalaşma Eğitimi
- E-ticaret Eğitimi

3.3 Üye Memnuniyeti ve Üye Ziyaretleri

Bandırma Ticaret Odası, Stratejik Planı kapsamında üye ilişkilerinin kalitesini iyileştirmek, üyelerine sağladığı hizmet kalitesini arttırmak ve üye memnuniyetini arttırmak amacıyla 2019 yılı için bir kısmına Odamız Yönetim Kurulu üyelerinin de dâhil olduğu toplam 1370 üyeye ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Bandırma Ticaret Odası'na üye olan işletmelerin, Oda ve personel hizmetleri ile ilgili memnuniyetini ölçmek, beklenti, talep ve eğitim ihtiyaçlarını belirlemek, öneriler doğrultusunda daha kaliteli hizmet sunmak amacıyla yapılan üye memnuniyet anketi uygulamasında ise 2019 yılında 46 üyeye anket düzenlenmiştir. 2019 yılı üye memnuniyet anketi uygulamasında genel memnuniyet oranı %90 olarak ortaya çıkmış, üyelerden alınan geri beslemeler analiz edilerek, eğitim, etkinlik, toplantı vb. konularda yol gösterici olmuştur. Bunun yanında 2019 sonunda Google Form aracılığı ile tüm üyeye mail olarak anket gönderilmiş ve üyelerden geri dönüşler alınmıştır.

3.4 Üye Etkinlik ve Toplantıları

Bandırma Ticaret Odası, üyelerini bir araya getirerek sosyal paylaşımı arttırmak amacı ile iletişim ağı başlığı altında her yıl üye etkinlik ve toplantıları düzenlemektedir. 2019 yılında üye etkinliği çerçevesinde;

- Bandırma Ticaret Odası Üyelerine Özel İndirim Anlaşması
- 14. AGROEXPO Uluslararası Tarım ve Hayvancılık Fuarı Ziyareti
- İşverenlere Yönelik İŞKUR Teşvikleri Konusunda Bilgilendirme Toplantısı
- Türkiye – AB İş Dünyası Diyalogu Projesi (TEBD) kapsamında, Bandırma Ticaret Odası’nın desteği ile “ Gıda Üreticilerinin AB Standartlarına Adaptasyonu “ Konulu Çalıştay
- Ukrayna - Kiev’de Yeni Pazar Araştırması ve İş Geliştirme Ziyareti
- Türk Telekom Müdürü Hüseyin Alpoğan’ın Katılımları ile 4. Meslek Komitesi Mart Ayı Toplantısı
- 15-21 Mart Tüketicuyu Koruma Haftası Olması Sebebi TÜKODER Bandırma Şube Başkanı Mehmet Tanrıkut ve Zekeriya Ercan 12. Meslek Komitesi Mart Ayı Toplantısı
- İstihdam Seferberliği Bilgilendirme Toplantısı
- Findeks Bilgilendirme Toplantısı
- Makedonya – Üsküp’de Yeni Pazar Araştırması ve İş Geliştirme Ziyareti
- Bandırma Tapu Müdürü’nün Katılımları ile 4. Meslek Komitesi Mayıs Ayı Toplantısı
- TÜBİTAK Destekleri Bilgilendirme Semineri
- İş’te İnsan Semineri
- “İlham Veren Kadınlar” Konulu Söyleşi
- Bandırma Ticaret Odası Üye İndirim Anlaşmaları Tanıtım Toplantısı
- E-dönüşüm Bilgilendirme Semineri
- 4. Meslek Grubu Üyelerinin Katılımları ile İstişare Toplantısı

3.5. Oda/Borsa Toplantıları

Bandırma Ticaret Odası, 2019 yılında gerek çevre oda/borsaların istişare toplantılarına katılarak, gerek bölge meslek odalarıyla ve borsa ile bir araya gelerek gerekse ev sahipliği yaparak Bandırma’nın ve bölgenin birçok sorununun çözümünde etkin rol oynamıştır. Yapılan ya da katılım gösterilen toplantılar Odanın faaliyet listesi ile kayıt alınır ve sonuçları takip edilir. Bu kapsamda 2019 yılında oda/borsalar ile;

- 11. Meslek Komitesi üyelerinin Bölgesel Meslek Komitesi Toplantısına Katılımı
- Barış Pınarı Harekatı Basın Toplantısı
- Balıkesir İli Oda/Borsa Yönetim Kurulu ve Meclis Başkanları İstişare Toplantısı
- Susurluk Ticaret Odası ve Susurluk Ticaret Borsası ev sahipliğinde organize edilen Balıkesir İli Oda Borsa Yönetim Kurulu ve Meclis Başkanları İstişare Toplantısına Katılım
- Edremit’te düzenlenen Balıkesir İli Oda-Borsa Başkanları İstişare Toplantısına Katılım

3.6. Dış Paydaş Toplantıları

Bandırma Ticaret Odası yerel bölge yöneticileri, kurum temsilcileri ile bir araya gelerek bölgesel sorunlar ve ticaret odasının rolü üzerine istişarelerde bulunur. Yapılan toplantılarda paydaşların görüşleri SWOT analizinin oluşturulmasında ve stratejik amaçlara ulaşmada hedefleri belirlemektedir. 2019 yılında yapılan dış paydaş toplantıları;

- Bandırma İlçe Güvenlik Toplantısı
- Uludağ Gümrük ve Dış Ticaret Bölge Müdürü, Bandırma Gümrüğü Yöneticilerinin Ziyareti

3.7. Toplantı ve Etkinlikler

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamusal alanda hizmet görebilen, siyasal, toplumsal ve ekonomik içerikli projeler üretebilir, sağlıklı bir çevrede yaşam ortamının sağlanması için çalışabilen kurum ve kuruluşlardır. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından olan Bandırma Ticaret Odası da bu amaçla politika ve temsil başlığı altında çeşitli gerçekleştirdiği toplantı ve faaliyetler gerçekleştirmektedir. 2019 yılı içerisinde bu kapsamda;

- Bandırma Cumhuriyet Başsavcılığı Koruma Kurulu Başkanlığı'nın Ocak ayı toplantısı
- MÜSİAD Bandırma Şubesi Yönetimi ile Toplantı
- Bandırma Sosyal Güvenlik Kurumu Müdürü ile Toplantı
- İstihdam Seferberliği İle İlgili Basın Açıklaması
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği 75. Genel Kurulu
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından düzenlenen “ Akreditasyon Çalıştayı” na Katılım
- Bandırma Ticaret Odası Meclis Üyelerinin Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin Meclis Üyeleri İçin Düzenlediği Bilgilendirme Seminerlerine Katılımı
- 3. Uluslararası Bölgesel Kalkınma ve Üniversitelerin Rolü Sempozyumuna Meclis Başkanı Düzeyinde Katılım

3.8. Ziyaretler

Bandırma Ticaret Odası, üyelerinin ve Bandırma'nın sorunlarını çözüme ulaştırmak ve gerçekleştirilmesi amaçlanan çeşitli projeler ile ilgili kurum ve kurumlarla görüşmek adına çeşitli Oda organları tarafından ziyaretler organize edilmektedir. 2019 yılı içerisinde yapılan ziyaretler;

- Yüksek İstişare Kurulundan 6. Ana Jet Üs Garnizon Komutanı Albay Selahattin Akalp'e Ziyaret
- Bandırma Ticaret Odası Kadın Girişimciler Kurulu'nun "Profesyonel Yaşamın İlk Adımları" projesi kapsamında Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Süleyman Özdemir'e ziyaret
- 4. Meslek Komitesinin Bandırma Belediye Başkanı Tolga Tosun'unu ziyareti

3.9. Genç ve Kadın Girişimci Kurulları

- Genç Girişimciler Kurulu, Habitat Derneği ve Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün Bandırma'nın Farklı Okullarında İlkokul Öğrencilerine Yönelik “ Yarını Kodlayanlar ” Projesi Kapsamında Kodlama Eğitimi
- Genç Girişimciler Kurulu'nun Ev Sahipliğinde Bireyler için Finansal Okuryazarlık Eğitimi
- Kadın Girişimciler Kurulu Evsahipliğinde “ Profesyonel Yaşamın İlk Adımları “ Projesine Katılmaya Hak Kazanan Kız Öğrencilerle Toplantı
- Kadın Girişimciler Kurulu Organizasyonunda Gerçekleştirilen Alışveriş Tanıtım Günleri
- “Profesyonel Yaşamın İlk Adımları” Projesi Eğitimlerinin Tamamlanması ve KAGİDER Yönetim Kurulu Üyesi Bahar Kayserilioğlu'nun Sunumu ile “İş Dünyasının Dinamikleri Semineri”
- Genç Girişimciler Kurulu Organizasyonunda Gerçekleştirilen 2019 Yılı Halı Saha Dostluk Futbol Turnuvası

- Bandırma Ticaret Odası Genç Girişimciler Kurulu ve Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Ortaklığında “Mesleğim Elimde, Geleceğim Güvende” Projesi
- Üniversite Kariyer Günlerinee Genç Girişimciler Kurulu ve Üniversite Öğrenci Topluluklarının Ortaklığında “Ticarete, Hayale, Geleceğe Bu Taraftan” Konulu Panel ile Katılım
- Kadın Girişimciler Kurulu Evsahipliğinde Gerçekleşen Kız Kardeşim Projesi
- Kadın Girişimciler Kurulu Evsahipliğinde Gerçekleşen Dijital Okuryazarlık Eğitimi
- Kadın Girişimciler Kurulu Evsahipliğinde Gerçekleşen “Kadına Değil Şiddete El Kaldır” Konulu Seminer
- Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi’nde gerçekleşen "Zero To One" Etkinliğine Katılım
- Kadın Girişimciler Kurulu Organizasyonunda Gerçekleştirilen Alışveriş Tanıtım Günleri

3.10. Sosyal Sorumluluk Projeleri

Sosyal sorumluluk kurumların toplumsal fayda sağlamak yönündeki davranışlarını ve hedef kitlelerine ilişkin yerine getirmesi gereken sorumluluklarını kapsamaktadır. Günümüzde gittikçe önem kazanan sosyal sorumluluk davranışı, hedef kitlelerin kurumlardan beklentileri arasında yer almaktadır. Bandırma Ticaret Odası’nın 2019 yılı içerisinde sosyal sorumluluk kapsamında gerçekleştirdiği projeler;

Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne Adına Araç Alımına Katkı: Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne evde bakım hizmetlerinin daha verimli yürütülebilmesi adına araç alımı protokolünün Bandırma Belediyesi, Bandırma Ticaret Odası ve Bandırma Ticaret Borsası tarafından imzalanması ve Bandırma Ticaret Odası tarafından maddi katkı sağlanması

Ramazan Yardımı: Bandırma Ticaret Odası ve TOBB işbirliğinde 70.000 TL değerindeki 760 adet ramazan paketi ihtiyaç sahiplerine dağıtılmıştır.

Ramazan İftar Yemeği: 13 Mayıs 2019 tarihinde Bandırma Belediyesi organizasyonunda Cumhuriyet Meydanında yapılan Ramazan iftar yemeğinin maddi olarak desteklenmesi

Eğitim Yardımı: İhtiyaç sahibi öğrencilerimize Bandırma Ticaret Odası ve TOBB işbirliğinde 40.000 TL değerinde 900 adet bot ile 25 adet pantolon dağıtımının yapılması

Akademik Çalışmaların Desteklenmesi: Bandırma Sanayi Envanteri ile Bandırma Halkının Sosyoekonomik Profili Açısından Beklenti ve Memnuniyetlerinin Araştırılması Çalışmaları bütçelerinin yarısının karşılanması

Kyzikos Ultra Maratonu’nun Desteklenmesi: Kyzikos Ultra Maratonu’nun bölge tanıtımına, turizmne destek olacak, sporu özendirici toplumsal bir faaliyet olması sebebiyle 10.000 TL’ye kadar yardım yapılması ve etkinlik kapsamında yapılacak bir harcamanın faturasının Oda tarafından karşılanması

Manyas Belediyesi’ne Destek: Manyas Belediyesi’ne 96. Manyas Kurtuluş ve Süt Ürünleri Festivali festival kapsamında 5.000,00 TL yardımda bulunulması

Bandırma Gençlik Spor ve Kültür Vakfı’na Destek: Bandırma Gençlik Spor ve Kültür Vakfı’na 19.500 TL maddi destekte bulunulması

Burslar: Bandırma Ticaret Odası bölge halkına ve üyelerine destek olmak amacıyla ikametgâhı Bandırma’da bulunan 100 üniversite öğrencisine burs vererek eğitime olan katkısını sürdürmüştür. Oda, her yıl bütçenin 180.000 TL civarını öğrenci bursları için ayırmaktadır.

Güney Marmara Aktif Medya Çalışanları Derneği'nin Desteklenmesi: Güney Marmara Aktif Medya Çalışanları Derneği'nin federasyon ve konfederasyon üyelikleri için yapılacak kayıt harcamaları doğrultusunda talep etmiş oldukları destek için 1.000,-TL maddi destek sağlanması

3.11. KOSGEB Temsilciliği

Bandırma'da faaliyet gösteren Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerine KOSGEB tarafından verilecek hizmetlerin ve desteklerin yaygın ve etkin bir şekilde sunulmasını sağlamak amacıyla Bandırma Ticaret Odası ve KOSGEB arasında yapılmış olan protokol ile Bandırma Ticaret Odası, bünyesinde kurulu olan KOSGEB Temsilciliği faaliyetlerine devam etmektedir. Bu çerçevede başta Girişimcilik Destek Programı olmak üzere KOSGEB'in diğer destekleri ile ilgili her gün onlarca üye, KOBİ ve bölge halkına hizmet verilmektedir.

3.12. ISO 500 Sanayi Verileri

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasının kökleri, 1960'lı yıllara kadar uzanmaktadır. İlk kez 1968 yılında "100 Büyük Firma" olarak kamuoyuna açıklanmış, her yıl bir önceki yıl verilerinin açıklandığı çalışmanın kapsamı 1978 yılında 300 kuruluş, 1981 yılında ise 500 kuruluş çıkarılmıştır. 1991 yılında "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasına ek olarak "İlk 500 Büyük Sanayi Kuruluşu"nu izleyen 325 Sanayi Kuruluşu" çalışması da hazırlanıp kamuoyunun bilgisine sunulmuştur. 1992-1997 yılları arasında "İlk 500 Büyük Sanayi Kuruluşu"nu izleyen 250 Sanayi Kuruluşu" olarak sürdürülen bu ek çalışmanın kapsamı 1998 yılında genişletilerek 500'e çıkarılmış ve 1998 yılından itibaren Türkiye'nin 1000 Büyük Sanayi Kuruluşu'na ait veriler her yıl kamuoyuna açıklanmıştır.

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (İSO 500) araştırmasının temel amacı, Türkiye'de sanayi faaliyet kolunda yer alan en büyük kuruluşları tespit edebilmek, bu kuruluşlara ait büyüklükleri ortaya koyarak Türk sanayinin gelişimini görebilmek ve geleceğe yönelik yol haritasının belirlenmesine katkı sağlamaktır.

Bölgesinin en önemli sanayi merkezlerinden olan Bandırma, her geçen gün giderek artan bir ivme ile bu büyümesini sürdürmektedir. İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından açıklanan 2019 yılı En 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasında, Bandırma Ticaret Odası (BTO) üyesi kuruluşlarında 7 adedi ilk 500 listesinde kendine yer bulmuştur.

Sıralama	Kuruluş	Kuruluşun BTO daki İdari Yapısı	Kuruluşun BTO daki Ünvanı	Üretimden Satışlar (Net) (TL)
34	Enerjisa Enerji Üretim A.Ş.	Şube	Enerjisa Enerji Üretim A. Ş. Bandırma Şubesi	4.788.222.730
			Enerjisa Enerji Üretim A. Ş. Bandırma 2 Şubesi	
			Enerjisa Enerji Üretim A. Ş. Bandırma Güneş Enerji Santrali Şubesi	
36	Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü	Şube	Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü Bandırma Bor ve Asit Fabrikaları İşletme Müdürlüğü Şubesi	4.599.424.093
58	Banvit Bandırma Vitaminli Yem Sanayi A.Ş.	Merkez	Banvit Bandırma Vitaminli Yem Sanayi A.Ş.	3.235.759.055
127	Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Şube	Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. Bandırma Şubesi	1.682.512.493
134	Akenerji Elektrik Üretim A.Ş.	Şube	Akenerji Elektrik Üretim A.Ş. Bandırma Şubesi	1.629.961.131
343	Bupiliç Entegre Gıda San. Ve Tic. A.Ş.	Merkez	Bupiliç Entegre Gıda San. Ve Tic. A.Ş.	707.800.767
437	S.S. Marmara Zeytin Tarım Satış Kooperatifleri Birliği	Şube	S.S. 775 Sayılı Edincik Zeytin Tarım Satış Kooperatifi	553.609.682

Tablo 80. Bandırma Ticaret Odası'na Kayıtlı ve 2019 Yılı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Sıralamasında Bulunan Firmalar [83]

*Raporun hazırlandığı tarihlerde İstanbul Sanayi Odası tarafından hazırlanan " İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" ile Türkiye İhracatçılar Meclisi tarafından hazırlanan " Türkiye'nin İlk 1000 İhracatçısı " çalışmaları yayınlanmadığından, Bandırma Ekonomik Raporu 2019 yayında yer almamaktadır.

KAYNAKLAR

- [1] Dünya Ekonomisi ve Türkiye'nin Yeri: Tarihsel Süreç, Ekonomik Göstergeler ve Geleceğe Yönelik Tahminler, Prof.Dr. Müge ÇETİNER, Emine SEVER, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 24, Sayfa 2, 2019, s.333-347
- [2] 2020 Yılına Girerken Türkiye ve Dünya Ekonomisi, TÜSiAD, Ekonomik Araştırmalar Bölümü, Şubat 2020.
- [3] T.C. Ticaret Bakanlığı, <https://ticaret.gov.tr/blog/sector-haberleri/kuresel-ekonomi-koronavirusun-yayilmasiyla-finansal-krizlerden-bu-yana-en-agir-t> Tarih : 04.06.2020
- [4] Yeni Ekonomi Programı 2020 – 2022, T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı
- [5] http://cografyaharita.com/turkiye_fiziki_haritalari.html / 05.07.2019
- [6] Balıkesir Kent Morfolojisi: Tarihsel Bir Okuma, Balıkesir Üniversitesi, Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı II. Kentsel Morfoloji Sempozyumu, “DeğişKent” Değişen Kent, Mekân ve Biçim, Yasemin İNCE GÜNEY, sayfa 383-395.
- [7] Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Verileri
- [8] Salmeler Işığında 20. yy Başlarında Bandırma, Dr. Yasemin KESKİN, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı I, sayfa 67- 73.
- [9] Bandırma'nın Unutulmuş Kışla Binaları, Yenimahalle Semtindeki Askeri Alanda Tespit ve Restitüsyon Çalışmaları, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı I, sayfa 213-232.
- [10] Bandırma Belediyesi Resmi İnternet Sitesi / 13.06.2019.
- [11] Eski Fotoğraflarıyla ve Belgelerle Haydar Çavuş Cami, Dr. Zeynep Emel EKİM, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı I, sayfa 469 -503.
- [12] Bandırma ve Çevresi Tarih ve Kültürünü Araştırma Projesi, Prof. Dr. Zekai METE, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı I, sayfa 469 -503.
- [13] 2017 Yılındaki Olumsuz Hava Koşullarının (Rüzgar) Bandırma Limanı ve Gemi Trafikine Etkisi, Arş. Gör. Can TAŞ, Arş. Gör. Mehmet Ali BAHÇE, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı III, sayfa 58-68.
- [14] Kentsel Donatı Elemanlarının Kent Dokusu Yönünden Değerlendirilmesi: Erzurum İli Örneği, Mustafa ÖZGERİŞ, Atatürk Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi, sayı 18, sayfa 561 – 574, 2018.
- [15] <https://balikesir.ktb.gov.tr/TR-90612/antik-kentler-oren-yerleri.html> / 31.07.2019
- [16] <https://arkeoloji.nevsehir.edu.tr/tr/daskyleion> – 12.07.2019
- [17] Kyzikos'ta Yapılan Kazı ve Sondajlarla İlgili Bir Değerlendirme, Doç. Dr. Nurettin KOÇHAN, Doç. Dr. Korkmaz MERAL, Atatürk Üniveristesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, Sayı 35, sayfa 60-77, 2015.

- [18] <http://aktuelarkeoloji.com.tr/kyzikos-unesco-dunya-mirasi-listesine-aday> / 31.07.2019
- [19] Şehrengiz Türü ve Ravzi'nin Edincik Şehrengizleri, Abdülkerim GÜLHAN, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/2, sayfa 515-545, Spring 2012.
- [20] <https://balikesirbandirma.kutuphane.gov.tr/TR-154645/kosemtug-tumulusu.html> / 31.07.2019
- [21] Bandırma Ticaret Odası İnternet Sitesi / 31.07.2019
- [22] Bandırma Eski İskele / Belediye Eski Binasının Mimari ve Fonksiyonel Özellikleri, Şennur KAYA, Akın TUNCER, XIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, sayfa 351-358, 2009.
- [23] Bandırma Elektrik Santrali Restorasyon Projesi, Zeynep GÜNEY, Yüksek Lisans Tezi, İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ, 2012.
- [24] Bandırma İlçe Halk Kütüphanesi İnternet Sitesi / 17.07.2019
- [25] T.C. Balıkesir Valiliği İnternet Sitesi / 11.07.2019
- [26] İktisadi Kalkınmada Eğitimin Rolü, Nazım Öztürk, Sosyoekonomi Dergisi, 2005 -1, sayfa 27 -44.
- [27] Bandırma İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
- [28] Bandırma İlçe Halk Kütüphanesi Müdürlüğü
- [29] Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, 2019 Yılı İdare Faaliyet Raporu
- [30] Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, 2017 Yılı Stratejik Planı.
- [31] Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Ömer Seyfettin Uygulamalı Bilimler Fakültesi, 2016 Yılı İdare Faaliyet Raporu
- [32] Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi İnternet Sitesi / 29.07.2019
- [33] Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Faaliyet raporu 2018
- [34] Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu / 29.07.2019
- [35] Bandırma Belediyesi, 2018 İdare Faaliyet Raporu
- [36] Bandırma İlçesinin Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi, Arş. Gör. Hasret ULUSOY YILDIRIM, Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT, Doç. Dr. Ahmet KÖROĞLU, Doç. Dr. Özlem KÖROĞLU, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı II, sayfa 426 – 444.
- [37] Balıkesir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü İnternet Sitesi / 20.07.2020
- [38] Türkiye’de Sağlık ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Nedensellik İlişkisi, Sami TABAN, Sosyoekonomi Dergisi, 2006-2, sayfa 31-46.
- [39] Bandırma’da Kaderine Terkedilmiş Tarihi Bir Değer: Pertevniyal Bandırma Hastanesi, Öğr. Gör. Fehim GÖZE, Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ABA, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı I, sayfa 226 - 239.

- [40] Bandırma İlçe Sağlık Müdürlüğü Verileri
- [41] Sosyal Güvenlik Kavramı ve Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Tarihçesi, Cemal Hüseyin Güvercin, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, Cilt 57, Sayı 2, 2004.
- [42] Bandırma Sosyal Güvenlik Kurumu Verileri
- [43] İŞKUR, 2018 Yılı Faaliyet Raporu
- [44] Bandırma İşkur Hizmet Birimi Verileri
- [45] Türkiye’de Tarım Sektörünün İktisadi Gelişimi ve Sorunları: Tarihsel Bir Bakış; Zeki Doğan, Seçkin Arslan, Ayberk Nuri Berkman, Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Yıl: Ocak 2015Cilt-Sayı: 8(1) ss: 29-41.
- [46] Türkiye Tarım Sektöründe Yapısal Dönüşüm ve Teknoloji Kullanımının Rolü, Doç. Dr. Gökhan Özertan Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü, Ocak 2013.
- [47] Bandırma İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü Verileri
- [48] Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü, 2017 Yılı Hayvancılık Sektör Raporu
- [49] Tarım ve Kırsal Kalınma Destekleme Kurumu, 2019-2023 Stratejik Planı.
- [50] Tarım ve Kırsal Kalınma Destekleme Kurumu Balıkesir İl Koordinatörlüğü Verileri.
- [51] Türkiye Orman Varlığı, T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Orman İdaresi ve Planlama Dairesi Başkanlığı, 2014
- [52] <https://balikesirobm.ogm.gov.tr/Sayfalar/Ormanlarimiz/OrmanVarligi.aspx>
- [53] Bandırma Orman İşletme Müdürlüğü Verileri
- [54] Türk Spor Politikasına Analitik Bir Bakış, Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spormetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2003, Sayı 1, Cilt 1, sayfa 39 – 42.
- [55] Bandırma Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğü Verileri.
- [56] Bankacılığın Doğuşu ve Türk Bankacılık Sistemi, Filiz YETİZ, Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Nisan 2016; 9(2)
- [57] Bandırma Ticaret Odası Verileri
- [58] Türkiye’de İnşaat Sanayi Sektörünün Gelişimi-Temel İnşaat Sanayi Göstergeleri, Erdem KOÇ, Kadir KAYA, Mahmut Can ŞENEL, Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi Cilt 6(2) 643-660 2017.
- [59] İnşaat Sektörel Bakış, KPMG, 2020.
- [60] Türkiye Ekonomisinin Enerji Yoğunluğu ve Önemli Enerji Taşıma Projelerinin Ekonomiye Etkisi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2004, Sayı 11.
- [61] Balıkesir Enerji Sektörü Yatırım Rehberi, Güney Marmara Kalkınma Ajansı
- [62] Türkiye Rüzgâr Enerjisi Birliği, Türkiye Rüzgâr Santralleri Atlası, 2018
- [63] <https://www.enerjiatlası.com/biyogaz/> / 20.07.2020
- [64] Uludağ Elektrik Dağıtım A.Ş. Bandırma İşletme Müdürlüğü Verileri

- [65] Türkiye’de Ulaşım Sektöründe Yaşanan Değişimler ve Mevcut Durum, Yrd.Doç.Dr. Taşkın DENİZ, Doğu Coğrafya Dergisi, 2016, sayfa 135 – 156.
- [66] Karayolları Genel Müdürlüğü, 14. Bölge Müdürlüğü Verileri
- [67] Osmanlı’da Bandırma-Soma Demiryolu Hattının Kuruluşu, Yrd. Doç. Dr. Selahattin SATILMIŞ, Journal of History and Future, August 2016, Volume 2, Issue 2, sayfa 158 -185.
- [68] T.C.D.D. Genel Müdürlüğü, İzmir Yolcu Taşımacılığı Servis Müdürlüğü Verileri
- [69] Güney Marmara Kalkınma Ajansı – Lojistik Atlası
- [70] Bandırma Bölgesi Denizyolu Ticareti, Arş. Gör. Elif KOÇ, Arş. Gör. Demir Ali AKYAR, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı III, sayfa 36 - 51.
- [71] <http://www.portofbandirma.com.tr>- 20/07/2020.
- [72] www.akfen.com.tr / 31.07.2019
- [73] Bandırma ve Çevresi Dış Ticaretinin İstatiksel Analizi, Arş. Gör. E. Fırat AKGÜL, Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı II, sayfa 42 - 51.
- [74] <https://uludag.gtb.gov.tr/bagli-mudurlukler/bandirma-gumruk-mudurlugu> / 31.08.2019
- [75] Bandırma Limanı Yük Talep Tahminlemesi, Arş. Gör. Demir Ali Akyar, Arş. Gör. Mehmet Serdar Çelik Bandırma ve Çevresi Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı III, sayfa 69 -82.
- [76] Ege ve Marmara Bölgesi Limanları Arz-Talep Projeskiyonu, Soner Esmer, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Denizcilik, İşletme Yönetim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2003.
- [77] Türkiye Limanlarının İşletme Verimliliğinin İrdelenmesi ve Transit Liman İhtiyacı, Yüksek Lisans Tezi, Den. Uls. isl. Müh. Özgür ZORLU, Ocak 2008, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- [78] Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü Verileri
- [79] Bir Kalkınma Aracı Olarak “Organize Sanayi Bölgeleri”: Isparta Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi Üzerine Bir Araştırma, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 31, Temmuz-Aralık 2008, ss.49-68.
- [80] <http://www.investinbalikesir.com/tr/24622/Bandirma-Organize-Sanayi-Bolgesi> / 20.09.2019
- [81] KOSGEB 2019 Faaliyet Raporu
- [82] Balıkesir KOSGEB İl Müdürlüğü Verileri
- [83] Bandırma Ticaret Odası – Stratejik Plan 2018 – 2022.
- [84] Bandırma Ticaret Odası Verileri
- [83] İstanbul Sanayi Odası 2018 Yılı ISO500 Raporları